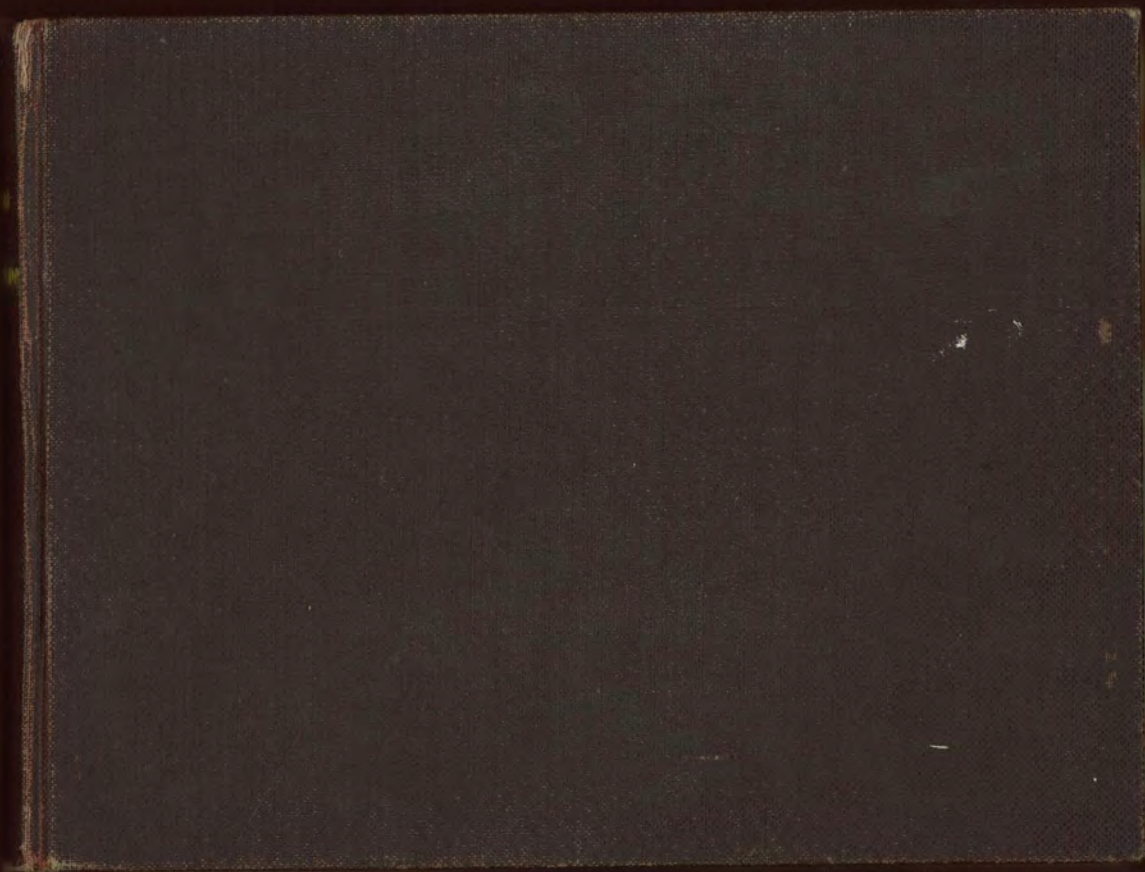
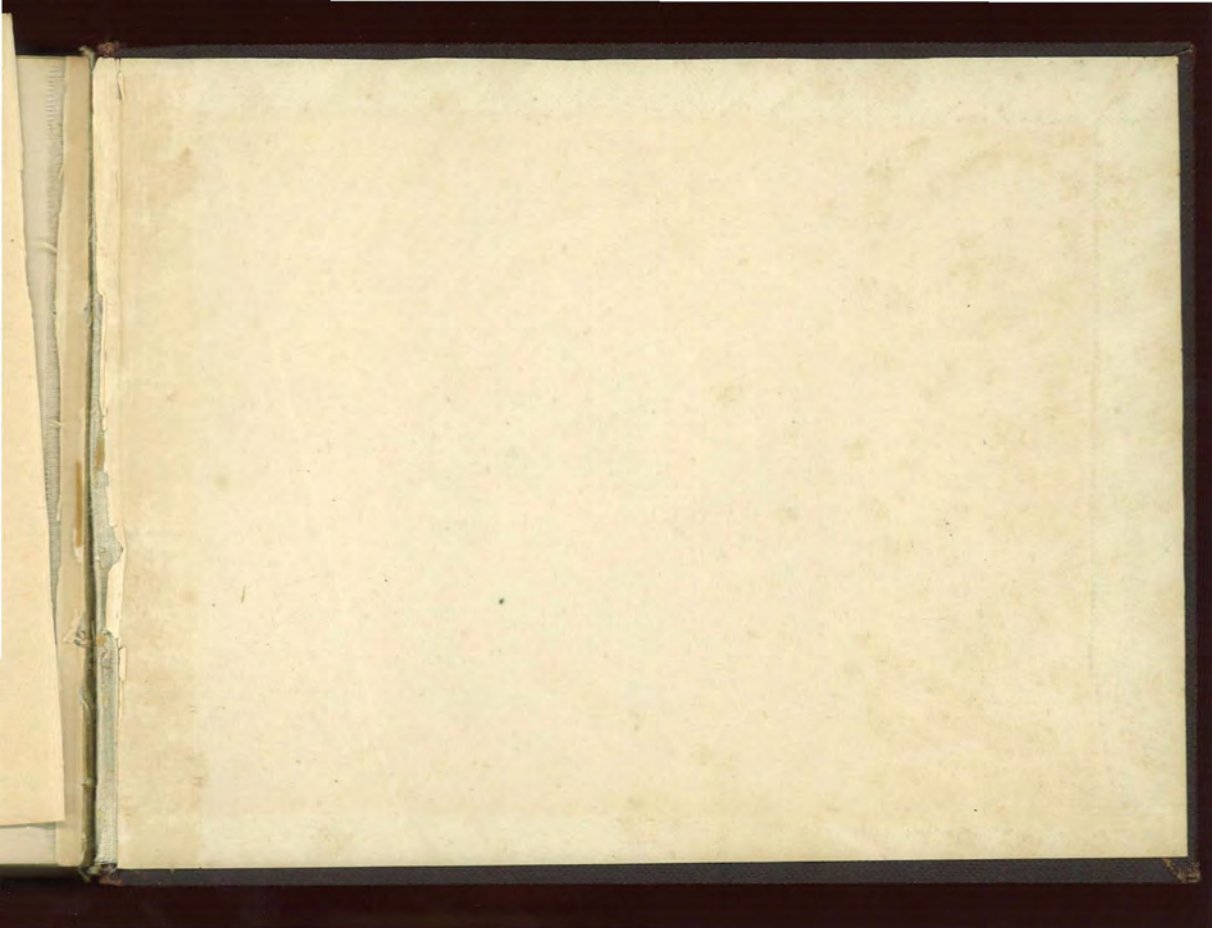

J. MARTÍ CLARÀ
(BRPES)

—
MIRATGE GROC

I

1782

M I R A T G E

G R O C

I

J. Martí Clarà - Bepes

NOMÉS QUATRE PARAULES...

Es tracta, estimats amics, de desenserososir cares llargues. Davant la gran quantitat de guerres que sofrim: calentes, fredes, nervioses, vocals, literàries i econòmiques, hi oposem la guerra de l'humor. El món riu poc i si es continua així acabarem molt malament. No té altre objecte, doncs, aquest grapat de fulls, que portar al lector amic per alguns dels il·limitats camins de l'humorisme malauradament massa poc cultivat en el segle del radar, de la penicilina i de l'Arrendatària. Per altra part, l'autor creu sincerament que no pot passar res de mal a ningú llegint les dues parts d'aquest MIRATGE GROC. No fou aquesta, almenys, la seva intenció. Es clar que tampoc, pel sol fet de llegir-lo, ens donaran més bon tabac, millorarà la collita de l'oli ni s'abaixaran les contribucions. Tot això, però, tampoc hagués succeït si no s'hagués fet aquest llibre. I com que MIRATGE GROC, per fi, només anirà, per ara, a parar a mans i ulls amics, ells sabran, sens dubte, dispensar les moltes coses que hi sobren i les moltes que hi falten. Bones tardes.

Badalona, novembre del 1949.

I N D E X

§ I MOBILITZACIO GENERAL DE 24 PRESUMPTE HEREUS.

Un domicili concurregut	1
Elena Duresnes amb els davants privilegiats de la	
Dida Martina	3
Nous candidats a una herència desconeguda	6
Pere	11
L'eficàcia d'un sanglot	17
Primeres converses sobre un oncle malalt i ric	19
La fi de la famosa col·lecció de plantes grasses del	
tercer marit de la Senyora Menta	21
El ball dels perfumistes amb el curt epíleg d'una nit	
de lluna	25
La primera aventura bèl·lica d'un aprenent de general	29
La tragèdia d'un bigoti	35
La caiguda del Mont-Blanc	39
Algunes presentacions	40
Història de Samuel Darsà Número Dos i una radiografia	
com a paga extraordinària de Nadal	43
"Vagi-se'n corrents a casa seva que s'està morint"	55
Els primers càlculs de possibilitats	57
Un metge	60
Un altre metge, aquest per malalts apurats	64
Proposicions de compromís	68

"Jo, mentres es mori, ja quedo bé"	70
Una oferta d'un cinquer cent amb l'acceptació d'un deu per part del doctor	76
§ II. - PRIMERA APARICIO DE SAMUEL DARSÀ	
Una alcova especial	77
Un os nou descobert pel Doctor Blanchart	80
La primera visita mèdica de Samuel Darsà	83
Els primers temps amb un "Ara" que es feu famós	88
La infinita llista de malalties de Samuel Darsà	92
Una pregunta i, és clar, una resposta. La pregunta fou: "Quan em moriré?"	98
Més coses del Doctor Blanchart amb l'episodi del vestit blanc dels magatzems "La Primavera"	101
Dues hores de vida...Ja són ben poques, la veritat...	109
§ III. - EL TRANSCENDENTAL PACTE DE SAMUEL DARSÀ AMB...	
Preparacions per rebre una visita del suposat Capità General de les divisions del Mal	112
Llamps especials i la caiguda de Wagner compositor no apte per músics de poca caixa	113
Una resposta a la crida de Samuel Darsà	119
Càbales sobre la personalitat d'un visitant nocturn	123
El pacte, a la fi, amb la cartera que fumava i una estil·logràfica calenta.	129

"Vostè viurà deu anys més"	133
L'evidència d'una tarja socarrada	135
Pere Llauneta	139

§ IV .- CONFIDÈNCIES DE SAMUEL DARSÀ

Una visita a cegues a una senyoreta vergonyosa	143
Una confessió amb el pensament del Doctor Blanchart de que durant molts anys no ha vist altra cosa que malalts	153
El malalt més malalt del món i primera menció dels seus 753 milions	157
El calvari dels oncles	159
I aquell senyor, tan malalt, no es volia morir, amb una reproducció d'un paisatge canadenc dins l'alcova del vell milionari	168

§ V.- L'EVIDENT FRACÀS DE LA CIÈNCIA MÈDICA

Un malalt greu, immortal malgrat visitar-lo metges de nacionalitats distintes	170
Un encàrrec a Martori	174
El cas de la senyoreta Frendental amb el seu primer i únic marit, malalt número 312 del Doctor Margarit	177
El darrer pressentiment de Samuel Darsà	188

§ VI.- UN MALALT QUE ES PERD

Nova reunió del Doctor amb els hereus de Samuel Darsà	190
"Hem perdut el malalt" - diuen els metges	196
El segon fet d'armes de Pere	198

§ VII. A LA RECERCA DE 753 MILIONS

La Prempsa	202
Darreres reunions dels 24 hereus amb la dissortada fi d'algun d'ells	209
La Policia	210
Fi de la Primera Part	225

(Nous, interessants i verídics Capítols a la Segona Part)

Darrera el xisclé, algú, de dalt la finestra de la casa número 713 del carrer dels Tarongers, digué:

-Qui la fa anar amb un paraigua tan petit, senyora?

L'autora de la pregunta, abocada a la finestra del primer pis, encara tenia el gibrell a les mans esperant què s'esdevindria després del xisclé inicial. Era una senyora d'una quarantena d'anys que es veu que feia qui-sap-els que tirava gibrellades d'aigua al carrer. Es clar, havia mullat molta gent d'ença que practicava aquella operació però en aquest món tothom té la seva flaqueza. I ella sostenia que fora molt pitjor que hi tirés per la finestra, gibrell i tot.

A la voravía, una senyora vestida de negre feia tots els possibles per aminsonar els efectes ocasionats, damunt un vestit fi, per una petita cascada d'uns quants decímetres cúbics de líquid que l'havien parcialment inondada des de

8 metres d'alçada una tarda plujosa de maig. Ella sabia que en aquesta vida s'ha de patir molt, i no protestà. Què n'hauria tret si ja anava molla... I, curiós, li vingué al pensament la mateixa teoria defensada, de tants anys, per la senyora del gibrell: Hauria estat molt pitjor que l'aigua m'hagués caigut al damunt junt amb l'estri que la contenia.

Seguí una estona, carreravall, silenciosa i molla. S'aturà davant un policia de carrer. La senyora de la finestra pensà, es veu, la cosa pitjor perquè la tancà d'una revolada.

-Perdoni... El domicili del senyor Samuel Darsà?

- La porta que fa quatre, senyora.

- Quatre... Gràcies.

- Per servir-la. Bones tardes.

Aquell policia, si no que no ho digué, també pensà que aquell paraigua era molt petit, almenys per portar-lo obert en dies de pluja.

La senyora del paraigua petit s'aturà davant la porta indicada, desplega el

paraigua i tocà un timbre. Deu segons més tard la porta s'obria i ella entrava.

-El seu nom, o la seva tarja, senyora.

I prenent la segona,

-Per aquí, senyora - li digué un criat vestit de negre. La deixà a la porta d'una gran habitació on hi havien una quinzena de persones, totes endolades, i, d'entre elles, vuit senyores, segures. La del paraigua petit vegé unes quantes cadires en vaga. Dubtà uns segons, amb una trentena d'ulls al damunt, escollint lloc. Es decidí per la cadira buida que tenia més a prop. I s'assegué al costat de 150 quilos en forma de senyora. Costava de creure que aquella aproximació de tonelada hagués sortit del mateix lloc que les demás persones allà reunides. I, amb tot, Elena Duresnes, que així es deia aquella muntanya de carn, havia vingut al món, almenys oficialment, si fa no fa de la mateixa manera que fins ara hi hem anat vinguent tots. A la setmana d'edat ja era una cosa extraordinària i havia sortit retratada a més de deu revistes nacionals

i estrangeres. El cas curiós era que el pare d'Elena Duresnes era allò que la gent en diu un homenet, i, la seva mare, no havia passat mai més enllà del quintà ni pocs dies abans de portar al món aquell Mont-Blanc humà.

-Jo, la veritat - s'havia sentit dir més d'una vegada al pare d'Elena Duresnes-, no se pas de on ha sortit.

-Ai, jo si!/-responia la petita mare del fenòmen posant els ulls en blanc.

Als quinze dies d'ésser al món Elena, la família es reunia en consell urgent davant el greu problema que l'alimentació de la noia ^{portava} ~~representava~~. La producció de la petita mare d'Elena representava, per aquesta, una mena de vermut i no eren pas cap solució els bons desigs del senyor Duresnes, pare, quan exclamava picant-se el pit:

-Si jo pogués, senyors, Déu sap amb les bones ganes que rellevaria a la meua dona...

La solució fou l'adquisició d'una dida, és a dir, de diverses dïbs, ja que la primera a la qual foren sol·licitats els seus serveis, digué, al veure amb qui s'havia de jugar els diners:

-Jo amb un tros ja m'hi veuria en cor. Ara, amb tota...amb els meus davants encara penso guanyar-m'hi la vida uns quants anys, saben?

Intentaren fer-la criar per tres o quatre dides a la vegada, pero no se'n sortiren, fins que la solució la donà un veí de casa els Duresnes, no pas, és clar, a base de la seva prestació personal sino adquirint una dida per concurs. Se'n trobà una, a la fi, a la qual es llogà per subscripció popular i que era propietària de dues fonts de vida d'un volum fabulós. L'espectacle d'Elena Duresnes dinant era una cosa digna d'admirar-se i era rar que l'actuació de la famosa dida no tingués espectadors. La dida, que es deia Martina, fou nomenada filla adoptiva del poble dels Duresnes, tenia entrada franca a tots els espectacles de la localitat i fou, tant com durà l'alletament de la criatura més grassa del país, considerada com una de les coses que valien la pena d'ésser admirada del poble.

-Veuen- deien els indígens quan anàven forasters a la vila-, aquesta església és del segle XIIIè, en aquesta casa hi dormí dues nits Maria Antonieta...

I ara nomès queden per veure els pits de la dida Martina...

Ara Elena Duresnes te trenta-set anys i necessita dues cadires per descansar una part de la seva humanitat quan vol asseure's. La dida Martina feu una petita fortuna portant els seus inacabables davants a totes les exposicions i fires d'anomenada del país.

La porta d'aquella habitació es tornà a obrir i entrà un nou personatge. Era un home alt, prim, primíssim, amb un bigotí de color canyella. Anava sense paraigua i el bigotí semblava, per la pluja, que hagués parat la rosada. -Bones tardes- digué.

Ningú no contestà. Era evident que la seva presència era més aviat mal vista. El nou entrat es mirà de dalt a baix suposant que potser la indumentària no estava a l'altura, i es veu que restà satisfet de la inspecció. Aquell traço negre l'havia adquirit aquell matí a bon preu a una casa del ram.

-Sap, que faci per assistir a la lectura del testament d'un oncle molt ric-havia dit al dependent abans d'aquest dir allò de:

-Què serà, senyor?

Abans d'asseure's a una de les cadires lliures, ell digué refilant-se les guies del bigotí:

-Jo només havia dit bones tardes...

I s'assegué. Alguns dels assistents el miraren. I prou.

Entraren, ençara, sis personatges més. Un matrimoni amb dues criatures de pocs anys, un altre senyor amb bigotí amb tot l'aspecte de músic, i una senyora fina i blincadissa que deixà el saló ple d'un perfum escandalós. Ningú, però, contestà els seus "bones tardes". Unicament el senyor del bigotí color canyella s'atreví a dir:

-Jo ja ho havia dit, també...

Restava únicament una cadira buida. Un gran rellotge de paret tocava les cinc quan s'obrí la porta barroerament i un nou assistent, un minyó d'una trentena d'anys, evidentment un empleat de despatx, provocà una gran quantitat de mirades furients ~~Al~~ dir:

-Segurament que ja he fet tard, no?

Quedà una estona desorientat al veure que tanta gent a la vegada se'l mirava

com si fos el seu enemic més odiat. Però es refeu aviat i deixà anar:

-Es clar, amb mi potser no s'hi comptava...

I s'assegué a la darrera cadira que quedava. Es passà una estona en silenci, un silenci pesant, anguniós... Aquelles 24 persones, llevat dels dos nens d'aquell matrimoni, feien tot allò que podien per no mirar-se les unes a les altres. Era un quadre curiós. Tothom havia anat a casa l'oncle desenganyat dels doctors i cap dels nebots sabia res dels altres. Mai tanta gent, tanta estona seguida, havia contemplat aquells set quadres que penjaven repartits en tres de les quatre parets d'aquella autèntica sala d'espera. Dels set personatges retratats n'hi havia quatre coneguts per la majoria dels assistents: Napoleó, Cristòfol Colom, El Dant i Abraham Lincoln. Els altres tres retrats eren, evidentment, desconeguts per tots els presents. Gairebé tots pensaren en l'estona que durà la seva estada en aquella habitació si un d'aquells tres personatges desconeguts no seria l'oncle moribund... però quin dels tres? Aquesta pregunta se la feren tots, interiorment, una pila de vegades. I cadascun pensà, també, que potser ell era l'únic, d'entre els presents, que no sabia quin era l'oncle d'aquells tres senyors pintats a l'oli.

Hi hagué temps de sobres de fer inventari de tot quan hi havia a la sala. Tres làmpares que penjaven del sostre; els retrats anteriors; quatre finestres amb persianes verdes a mig tirar -enllà es veien uns arbres plens de gotes de pluja-; una gran rosa vermella amb quatre fulles verdes pintada a cadascun dels quatre angles del sostre de l'habitació; el paper pintat de les parets amb 796 ratlles -quatre concurrents reeixiren a contar-les-; tres portes: la que venia del passadís i per la qual tots els reunits havien entrat, una a l'extrem oposat i una al davant les quatre finestres; al damunt de cada porta hi havia una mena de triangle en relleu; a sota mateix de les quatre roses pintades del sostre hi havia quatre testos amb fulles verdes, d'un verd *tibat*, seriós, mat,; una taula de centre amb un gerro de vidre blanc al damunt, i una vitrina amb armes -es contaren sis sabres i tres pistoles- i 250 rajoles de marbre bicolor -blanc i negre- fou tot el que contemplaren, comptaren i recomptaren molts dels assistents, no se sap si per matar l'estona o per tenir el cap clar a l'hora de fer números.

~~D'un campanar, invisible des de l'interior d'aquella sala on vint-i-quatre~~
~~persones esperaven, unes~~ *quatre* campanes tocaren les cinc, Dels 11 homes, quatre con-

sultaren llurs rellotges. I es seguí callant. Fins que un dels dos nens que havien entrat amb la parella,

-Mamà, tinc gana- digué.

Es veu que allò ja era previst perquè la mamà, de l'interior d'una bossa vestida d'impermeable tregué quelcom embolicat amb un paper gris. El nen número dos s'havia plantat davant els 150 quilos d'Elena Duresnes i es contemplava l'atracció amb la boca oberta i un dit enfonsat fosses nassals endins. Ell no havia vist mai, en els seus set anys de vida, cap senyora tan grassa com aquella. Recordava algunes coses que li havien semblat extraordinàries: unes pel·lícules de Popeye; la levita del senyor Jordà, el mestre, que feia quatre anys que menaçava quedar sense roba i que mai acabava de desfer-se del tot; la gran col·lecció de segells del fill del batlle; les orelles del senyor Rafel, famoses en tot el barri...la força del senyor Macari, el ferrer, que feia tornar un ferro vermell a cops de mall...l'elefant del Parc... però com aquella senyora ell no havia pas vist mai res que s'hi pogués comparar. Les altres senyores de la sala, ell juraria que totes plegades nò pesarien tant com la grassa. I la mamà, la seva mamà, entera, encara no era com una cuixa

d'aquella senyora.

-Pere!

Aquest crit de la mamà li aturà les comparacions que estava fent. S'hi acostà sense daixar de mirar la humanitat ampulosa d'Elena Duresnes "Con s'ho devia fer aquesta senyora tan grossa per ésser petita?" pensava, quan:

-Ai! l'ull de poll!- exclamà el senyor del bigoti color canyella. Pere, caminant amb el cap tombat cap Elena Duresnes, havia ascendit el promontori que formava damunt la sabata, el dit gros del peu dret d'aquell senyor del bigoti color canyella. Fou un nou descobriment per Pere. Pensà, al quedar-se llavors parat davant el senyor del bigoti color canyella, que aquella reunió s'havia fet potser perquè hi acudissin tots els exemplars notables de la ciutat. Què hi feia sino aquell home tan prim amb aquell dit gros del peu tan enorme? Semblava que hagués sortit un gra a la sabata que tancava els misteris d'aquella prominència. I Pere desitjà ardentment arribar a l'edat d'aquell senyor per poder tenir un dit i una sabata com aquella. Ah, com l'envejarien els companys quan els hi mostrés el prodigi...

-No se què hi han de fer les criatures en llocsaixí!- remugà el senyor de l'ull de poll veient que totes les mirades convergien vers la piràmide que s'alçava en una de les seves extremitats inferiors.

-Pere!!- repetí la mamà-. Un dia el dit t'hi quedarà a dins del nas- li digué quan el tingué a la vora.-Té, i no t' embrutis. I no et moguis d'aquí. Seu.

Eren moltes coses a cop, evidentment, i Pere feu tots els possibles per complir-ne la majoria. Es tractava de pa amb confitura i Pere començà a menjar-se'l pensant amb aquella senyora tan grassa i aquell dit de peu que tant li hauria agradat tenir. No la veia, llavors, a la senyora més grassa que mai havia vist. La seva cadira estava massa endarrera. "Quantes vegades deu dinar, una senyora així?" pensà. I sentí la necessitat de tornar a contemplar aquell exemplar únic. La mamà li havia dit algunes coses però ell estava segur que no havia pas rebut ordres de no mirar-se aquell dipòsit de carn. S'anà decantant de la cadira per descobrir terreny, fins que perdé l'equilibri i, abans de caure, el pa amb confitura es clavà meravellosament a la cama de la senyora del paraigua petit. Pere, de terra estant, esperà uns segons. Suposà que algú, potser tots a cop -la mamà era segur que ho faria-, cridaríen contra ell d'un

moment a l'altre. Al sentir el primer crit es posaria a plorar. Ja veurien tots aquells senyors qui era ell, plorant! Però no cridà ningú. La senyora del paraigua petit ja feia molts anys que deia que en aquest món s'hi ve a patir, i ella patia i prou. ^{de la mare} S'arrencà el pa amb confitura de la cama i el diposità silenciosament a la cadira que havia deixat buida la baixa de Pere. La mamà esperava una reclamació per tal de tenir més argumentació per el rui-xat que tenia preparat per Pere, però al veure que la senyora del paraigua no feia altra cosa que canviar de lloc el pa amb confitura aplicant un diminut mocador per fregar-se el lloc atacat de la cama, es limità a alçar-se i agafant d'una revolada a Pere el deixà anar violentment damunt el pa amb confitura de la cadira...

Pere, al veure que ningú no deia res al acabar de caure, es desorientà una mica. Quan la mamà l'alçà, pensà "Ara!" i ja anava a engegar el plor que tenia en projecte quan el contacte humit i enganxós que trobà a la cadira li feu pensar que s'anava a esdevenir un segon drama al qual ell era ben aliè. -I no et moguis d'aquí! -li digué la mamà amb to autoritari. Pere suposà que el públic el salvava. Llavors li quedà una cosa per aclarir. Qui seria el castigat per "allò" que portava enganxat al seient? "No falla, o la mamà o algú

altre si hi ha d'haver justícia, ja que ell caigué amb pa i tot"pensà. Pe-^{14.-}
rò havia rebut ordres de no moure's...

-Mamà...-començà a la fi, inquiet, sentint que el contacte de la confitura
no era pa, en el lloc que el sentia, una cosa massa agradable.

-No tornaràs més!- se li respongué.- Què vols?

-El pa...

-S'ha acabat!

-Es que encara hi ha confitura, mamà...

-Et dic que s'ha acabat i fins a l'hora de sopar no vull que mengis res
més.

-Es que no me l'he menjat, mamà...- I s'acostà la mà al lloc confitat. La
confitura lluia damunt la pell rosada de la cuixa. La mamà tingué, es veu,
una petita confusió, perquè:

-Senyor...però què et passa avui?! Fins això?

-No mamà, mira!- exclamà Pere triomfador al comprendre allò que pensava la
mamà i prenent uns milígrams de confitura amb el dit, que es portà a la
boca.- Es confitura!

Les escenes portades a cap per^{el} petit Pere no obtinguéren, llevat de la breu intervenció de la mamà, cap comentari d'aquella gent que havien fet del silenci la seva consigna. I es continuà callant... Aquella reunió de parents feina estona que no tenia més pensament que per^a pensar que era un veritable escàndol que Samuel Darsà tingués aquella quantitat de familiars. Què els tocaria si s'havia de dividir per 24?. En tot cas el pobre oncle n'hauria de tenir molts... I el silenci seguia al silenci. Fins que, tot s'acaba en aquest món, es començaren a tenir ganes de dir quelcom. Tothom havia pensat i repensat que potser ells no tenien tant dret com el veí a esperar tenir un lloc a la llista de l'oncle, però qui sap, la gent de diners ha fet deixes tan estranyes... Tots consideraven una aventatge trobar-se a la casa en aquells moments. Oimés, el criat havia dit que informava a l'oncle de la seva presència. "Però per què ningú no diu res" es començà a pensar. I tothom -llevat Pere- desitjava que passés quelcom que trenqués aquell silenci. El que fos, que aquell nen de la confitura tornés a tenir gana i que tornés a repetir la funció anterior, que es trenqués la cadira-les cadires- que seia aquella senyora grassa. Això ho pensava tothom llevat d'aquella senyora

grassa. Ella feia estona que passava angúnia de no dir precisament perquè les dues cadires no se li trenquessin. No hauria pas estat la primera vegada que això s'hauria esdevingut. Recordava amb horror encara les seves fatals assistències a funcions teatrals. Trencà cadires en un 74% de representacions. Fins que se li prohibí l'entrada. Ara feia qui sap el temps que no n'havia vist de teatre, i tan boja com n'estava, ella... També recordava la tragèdia de Castell quan vulgues que no li diguéren que hi pujés a n'aquella barca que d'altres de més grosses que ella hi havien pujat... Gairebé es negaren tots. Ella ja hi pujà amb els ulls tancats. Aquella tarda, però, aquelles dues cadires s'estaven portant heroicament.

Feia, evidentment, massa estona que aquella gent callava. El germà de Pere, dormia. I ningú no sabia què havia de fer. El que arribà en segon lloc es refiava que la solució estava en aquell senyor petit de l'altre costat de la vitrina que ja quan ell havia entrat l'havia trobat dormint. I tots els que anaren entrant suposaren que els que ja hi eren devien saber quelcom. De tant en tant, venien, d'altres llocs de la casa, remor de veus, sorolls de portes que s'obrien i es tancaven, fressa de passes... Però quan aquelles dues dotzenes d'esperadors estaven a punt de dir "ara!" pensant que tot allò que sen-

tenia tenia relació amb ^{la cosa} ~~allò~~ que esperaven, els sorolls s'esmortien i el silenci es tornava a fer absolut, complet, total. El mateix campanar que havia tocat les cinc, tocà les set. Centenars de milers de milions d'éssers vivents s'havien fet dues hores més vells. "Per què ningú no diu res!". Això era la vegada que feia qui-sap-les que aquella gent ^h tornava a pensar. La solució, a la fi, per trencar aquell silenci que ja s'havia tornat sòlid, vingué en forma de senyora. D'una de les que feia més estona que s'esperava. I fou un sanglot. Un sanglot que fou una troballa. Tothom el trobà natural donades les circumstàncies, ja que al cap i a la fi a n'aquella casa s'havia de morir algú i ells, ds esperadors, hi eren precisament per això, perquè s'hi havia de morir algú. Aquella senyora del sanglot inicial, executà aquella variant del plor després d'haver arribat a la conclusió que en aquest món la gent plora malament, és a dir, a destemps, quan no és hora. ^{Tota l} ~~ella~~, que ella volgué plorar per endavant.

-Pobre oncle!-digué. I tornà a sanglotar.

S'havia trobat la manera de fer alguna cosa. I, a n'aquella senyora del "pobre oncle", la seguí una altra amb un nous-anglot fins que no en quedà cap

sense plorar. Era qüestió de provar, a plors,-decidiren les senyores, qui era que portava més afecte a l'oncle moribund. I el concurs de plors era interessant de debó. Elena Duresnes trigà una mica a decidir-se, però quan començà, els seus plors estigueren a l'alçada de la seva humanitat. Foren els seus sanglots que despertaren a Pere, que era el tercer dorment de la colla, el qual al veure plorar tanta gent pensà: "Ara ha arribat la meua" i ajustà el seu espinguet al cor general. Els sanglots d'Elena Duresnes feien tremolar els vidres de les finestres, i les dues cadires que la sostenien passaren per moments de prova. Pere, bo i plorant, no es pogué estar d'anar a contemplar l'espectacle d'aquella senyora en funcions d'expressar sonorament la seva pena. Se li plantà al davant i feu tot el que pogué, sense deixar de mirar el panteig ~~funerari~~ d'Elena Duresnes, per deixar el disgust de la família en terreny honorable. L'aportació masculina en aquella catadral de plors es manifestà sonant-se repetidament i l'aplec quedà arrodonit de bo de bo. En aquest precís moment es despertà el mig senyor que dormia al costat de la vitrina.

-Que ja està?- digué.

I els plors pujaren de to. S'obrí una porta i el mateix criat que havia introduït a tota aquella gent, feu:

-Encara no hi ha res, senyores i senyors. Ho sento per vostès. De totes les maneres ja se'ls avisarà.

I sortí.

Els plors perderen intensitat i al cap d'una estona se sentien, de tard en tard, els esforços que en forma de sospirs feia Elena Duresnes per tornar la seva respiració a la normalitat. Però s'anà apartant del davant d'ella amb aquest pensament: "Que bé s'hi ha d'estar a la falda d'aquesta senyora".

Els plors, que tantes coses han arreglat a n'aquest món -vestits de senyora, confessions de compromís, tornades a deshora i una pila d'altres- tingueren, aquella vegada, la virtut de provocar la conversa entre aquella gent que mai no s'havia vist i que cadascun es mirava el veí, i veïns, com una mena d'impost o d'impostos que, per obra i gràcia de la seva presència trobarien a la fortuna de Samuel Darsà.

-Pobre oncle!.- repetí sense el sanglot precipitat d'una estona abans l'iniciadora d'aquelles grans ~~xxixxxx~~ ploralles. Sembla que era ahir que ve-

ní a passar els hiverns a casa...

Intervenció de l'assistent de més edat:

-Aquest mateix braç - i mostra el braç dret a la senyora que havia parlat-, ja ho veu, ajudà, ara fa una pila d'anys a facilitar-li l'entrada en aquest món! Tota la vida se'n recordà de mi, i les vegades que m'havia dit: "Ah, oncle, si un braç es pogués comprar!" I jo l'estimava tant, que moltes vegades vaig estar a punt de regalar-li, aquest braç. Em faltà valor per confiar l'assumpte als doctors. Jo li prometo que si hagués estat una cosa que me l'hagués poguda fer jo mateix, que en faria d'anys i anys que el pobre Samuel el tindria aquest braç.

-Però qui és que no el volia, havent-lo tractat? - feu una de les senyores del barri de les cadires del senyor del braç-. Fins a set anys, de quan en tenia tres, que era a casa...

I callà una estona a punt de rectificar per si sortia algú que no estava d'acord amb aquells dos números. Ningú, però, no objectà res. I ella seguí, més animada:

-I és que era una criatura tan preciosa! I a casa li donàvem tot, tot. I

21.-
les criatures se'n recorden sempre de qui ~~xxi~~ els tracta bé. A casa, ja dic,
feia tot allò que volia... I és que no teniem pit per dir-li res. Trencava
uns vidres, però amb tanta gràcia! El meu tercer marit- en pau reposin tots
tres- jo ja fa molts anys que ploro, senyor...Doncs el meu tercer marit, que
es deia precisament Joan Menta, com el que és ara el meu quart i que per
molts anys ho sigui,..., dient-se el mateix nom, a mi encara em fa l'efecte
que 'és el pobre Joan, el tercer, doncs com deia, el meu tercer marit s'havia
fet famós col·leccionant plantes grasses. Per casa, a contemplar aquella her-
mosura de col·lecció hi havia passat tothom, allò que es diu tothom. Ah, qui-
~~na col·lecció, Senyer!~~ Quan el meu primer Joan Menta em deixava, em confessà
que moria de pena per la pèrdua de la col·lecció, però al mateix temps que
moría content per haver pogut donar un goig a Samuel Darsà. Quantes vegades
ens l'haviem contemplat al petit Samuel rompent testos i mutilant plantes
amb una petita destrat... i ens el miràvem somrient. El meu pobre Joan rebia
ell, moralment, i m'atreviria a dir físicament, cada cop de destrat que Samuel
donava al seu tresor... No foren mai més altres, ni el tresor ni ell... Però si
~~era una criatura tan rica...~~

~~-Ja?~~ volgué aclarir algú.

~~...vall dir que era un infant tan deliciós, que no~~ tinguérem mai, com en cent altres ocasions, pit per a llevar-li aquella il.lusió que sentia al destruir la primera col.lecció de plantes grasses del país. Ja veu l'amor que li haviem de portar, que el meu pobre primer Joan Menta morí per no donar-li un disgust. I aquestes coses, cregui, es recorden, es recorden. Després de la senyora Menta, un dels senyors feu aquesta intervenció:

-A 15 anys, si, no devia tenir més, sortí de casa la meva senyora, germana de la seva mare. Crec que no plorarem tant el dia, que Déu ens el guardi força, que se'n vagi a reposar per sempre, com el dia que sortí de casa. Era el 17 del mes que ve farà anys. Recordo que plovia, com avui. L'havien portat al mas a instàncies nostres. No estava bé i cap metge li endevinava el mal. Els provaren tots, els metges, i tots acabaven arronçant les espatlles i dient que no hi haviàres a fer. El cuidàrem com si fos nostre, ja que la meva senyora, la seva tia, no pogué veure's mai, ja veuen, una cosa tant senzilla, cobrant de l'assegurança de maternitat. Quan la mare de Samuel decidí enviar-nos-el, la meva senyora el rebé com si l'hagués tingut. Tot l'amor que havia guardat pel fill que, amb perdó, o jo no vaig saber-li donar o ella no va saber tenir, el donà a n'aquell nebotet que ens

arribava desenganyat dels metges. La vida de muntanya i la cuina de la meua dona van fer miracles. A poc a poc aquella carona blanca dels primers dies anà agafant color fins que donava goig de mirar. Ell sempre ens ho repetia: "M'heu donat la vida. Algun dia, si bé això son coses que no es poden tornar, qui sap si d'una manera o altra podré pagar el que heu fet per mi". Estic segur que se n'ha recordat a temps d'aquestes paraules...

Un, senyora ja d'edat, però en perfecte estat de conservació, feu una declaració notable. Digué:

-No vull restar mèrits a cap dels presents, ni vull que ningú es cregui que amb la nostra presència volem fer oblidar la dels demés al nostre Samuel. Han parlat vostès de com l'havien estimat...No és massa estrany unint-los amb ell llaços familiars i oficials. En altres ocasions potser no hauria intervingut perquè *ob*vegades, la gent, caspos com el meu se'ls prenen malament. Però quan he vist que tothom plorava ja no he dubtat ni un moment que en mig de vostès podia contar la meua història que ben poca gent coneix... Tinc disset anys menys que Samuel Darsà i quan jo era jove -en aquestes altures no em serviria de res dir una cosa per altra-, era la més admirada de les meves amigues

Jo em sabia bella i no deixava que el meu cor fos monopolitzat per un home sol...coses de la joventut...Vivia afalagada de tothom i joves i vells em digueren tota mena de coses per fer-me dir que sí. El millors tenors vinguéren infinites vegades a cantar-me les cançons més delicades al peu de la meua finestra. Quants aprenents de poeta em feren versos de les coses boniques que trobaven en mí! Em proposaren casar-me, fugir, intentaren raptar-me ~~(i vaig pensar que podria ésser el meu príncep de més tard)~~...I dic tot això, no per mi, sinó perquè vegin quin va ésser el meu afecte per Samuel. Ho intentaren tot, tot. Sobornaren unes ties que vivien amb mí, m'oferreren milions...ningú no se'n sortí. Em pagaven els petons a preus inigualats, i, coses que no es poden dir, amb veritables primers premis de rifes extraordinàries. Mai ningú pot dir que vaig fer cap concessió, ni la m'es petita, a cap pretendent per important que fes l'oferta. D'una fotografia en vestit de bany - i ja poden figurar-se com es portaven els vestits de bany tants anys endarrera- se'n pagà jo què se'...i per veure'm entrar i sortir de l'aigua durant els mesos d'estiu, es fundà una colònia- encara hi ha avui l'edifici- a la platja que jo estigueja-

va. Dic tot això perquè vegin a què vaig renunciar jo, quan vingué allò de Samuel Darsà, i, que dit sigui de pas, llavors econòmicament no era ningú. Fou al ball dels perfumistes que el vaig veure per primera vegada i només de mirar-lo ja vaig comprendre que aquell home faria de mi tot allò que volgués. Ell no ballava. Segurament devia pensar que aquell ball no era per ell. Recordo que la recaptació del ball es destinava a comprar robeta pels infants abandonats. Hi havia un propietari de plantacions de canya, de Cuba, que anuncià, i complí, que per cada ball que jo ballés amb ell engrossiria la subscripció amb cent duros, cent duros, en aquell temps, senyors! I tócarem un ball que nosaltres havíem d'escollir parella. Centenars d'ulls dels més ben plantats cavallers i de les carteres més ben proveïdes estaven pendents del que jo faria... No vaig pas dubtar gens. Vaig travessar tot el ball i vaig anar a oferir el meu braç a Samuel Darsà. Encara tinc les seves primeres paraules aquí -i es senyalà el lloc que m'es o menys ténen el cor les senyores-. "Voldria tenir tot l'or del món per posar-lo als vostres peus". Mai vaig pensar que pogués arribar un dia que una aproximació del seu desig es pogués complir... Del què passà després, únicament si alguna senyora s'hi ha trobat o ho ha sentit ex-

plicar se'n pot fer càrrec. Sortírem al jardí, vora la platja. Feia una lluna especial, d'aquelles llunes úniques que hom les veu ~~en~~ ben poques vegades en tota una vida. I en la nit més hermosa de la meua existència, jo tenia Samuel Darsà al meu costat planyent-se de tenir tan poques coses per fer-me ofrena. He sentit, era vostè, no?-digué dirigint-se al senyor que havia contat que se n'hi havia anat de molt poc que no donés un braç a Samuel Darsà- que deia que volia donar un braç a Samuel?. L'al.ludit assentí. Doncs jo, senyor, li vaig donar tot. No hagués pas sabut què donar-li més... Després ell marxà i mai més vaig saber res d'ell, però, mirin-se-la: - i senyalà a n'aquella senyora del paraigua petit que estava asseguda a la seva esquerra i que obrí uns ulls com unes taronges - la seva cara parla millor que tot el que jo puguí dir.

Aquella senyora del paraigua petit estava tan convençuda que en aquest món ella hi havia vingut a patir, que passat el primer moment de sorpresa acceptà resignadament aquella nova maternitat, i la paternitat del que ella creia, fins feia poc, un parent remot. I quan es disposava a dir quelcom, -T'equivoques, mamà- digué una veu dues cadires més avall d'ella.

La senyora de la lluna especial es tombà al sentir aquella veu i rectificà:
 -Tas raó, filla meva. Em pensava que seies a l'altre costat. Mirin-se-la!
 Perdoni, senyora - digué a la del paraigua petit, que acceptà el nou estat
 de coses sense cap protesta i amb un aire de "Què hi farem"-, han vist res
 tan igual? I dirigí la vista, de la noia, a la col·lecció de retrats que adornaven la sala d'espera. Ella, com tots, suposava que un d'aquells retrats
 desconeguts havia d'ésser el de Samuel Darsà.

Fora l'esperador número 1 i Pere i son germà, que dormien, tothom es mirà la noia i els quadres. Alguns la trobaven igual que Napoleó. Altres hi veien una semblança amb el gran florentí. Altres juraven que era la mateixa estampa que un dels descobridors d'Amèrica...El nas, és el d'Abraham Lincoln, pensàren més de quatre...

El relat d'aquella senyora era una mica fort, semblava, perquè cap dels presents intentés prendre part, amb èxit, en aquell campionat d'afecte per Samuel Darsà. I es callà una estona. Un gran badall de Pere feu que aquest s'emportés per un moment l'atenció de la concurrència.

-Pobret.-exclamà algú amb veu manyaga.-Té son...Són de vostè?

-Tots dos, si, senyora-, respongué la mamà acariciant Pere.

-També...són de la família, vostès?

I la contundència de la resposta originà una estona més de silenci.

-Aquí -feu la mamà senyalant el cavaller que havia entrat amb ella- el meu marit, és, pel que veig, un nebot de la senyora!-

La vídua de Joan Menta I fou qui trencà el silenci amb:

-Ja ho crec, ja ho crec...se li podia dispensar tot.

I la conversa es generalitzà. La totalitat dels presents tenia quelcom a veure amb el futur difunt. I, qui més qui menys, tots havien fet coses per ell i amb ell, i qui no ho havia portat a cap personalment venia amb representació de l'interessat. La majoria portava el mateix cognom i, tots, havien conegut a Samuel Darsà en períodes distints de la seva vida. Un l'havien salvat als banys, a X., un any de temporal; l'altre fou el que li deixà els primers diners que foren, ell n'estava segur, la base de la seva fortuna... Elena Duresnes venia en nom del seu pare, germà del primer i únic mestre que havia tingut Samuel. Una de les senyores més joves justificà la seva presència dient que existia un fill jove de Samuel Darsà que li donà promesa de

matrimoni i que abans de marxar en direcció desconeguda li havia aquestes paraules: "El meu pare ho arreglarà tot". I un darrera l'altre contaren els fundats motius que tenien per creure que Samuel Darsà s'hauria recordat d'ells a l'hora de passar comptes. Tots hi diguéren la seva llevat d'aquell mig senyor que dormia al costat la vitrina.

-I ell, qui és? -demanà algú.

-No ho sé; quan jo he arribat ja l'he trobat dormint-contestà el que havia arribat en segon lloc.

-Suposo que la..la cosa no serà pas proporcional a l'ordre d'arribada... dic jo.-digué el darrer entrat.

Al generalitzar-se la conversa tothom s'havia oblidat de Pere. I Pere, després de passar-se llargues estones contemplant la humanitat d'Elena Duresnes que el tenia preocupat, feia exercicis vora la vitrina al costat oposat d'on dormia el mig senyor, i lluny de les mirades dels reunits que tenien la mar de feina a contar i escoltar les seves relaciones amb Samuel Darsà. Després del volum d'Elena Duresnes (i de la sabata d'aquell senyor de bigotí color canyella) la cosa que més interessà Pere, una vegada

acabat el plor general, fou el contingut de la vitrina. Aquella mitja dotzena de sabres i aquelles tres pistoles fins feren el miracle de que es deixés el nas en pau. Trobà una maneta. L'agafà, rodà i s'obrí un dels batents laterals d'aquell petit arsenal. Pere s'oblidà de tot quan veié que tenia els sabres i les pistoles a l'abast de la mà. De les darreres n'hi havia una que el tenia corprès. El canó era negre i feia por, condicions aquestes que per la petita imaginació de Pere eren essencials en tota arma de foc. Alguna vegada mirant els ninots del seu llibre de contes havia pensat en ésser general i portar un gros sabre i una pistola com aquella, amb culata de nàcar ajornada amb aquella mena de flors tan brillants, segurament d'or. "Amb una pistola així s'haurien de guanyar totes les batalles" pensava Pere, i anava acostant la seva diminuta mà a n'aquell prodigi d'arma. La fredor de la culata li produí un calfred, exactament el que sentien els herois dels seus llibres de contes abans de portar a cap els seus brillants fets d'armes. Ell coneixia ja aquella sensació per haver-la sentida moltes vegades al arribar, Antonia, la seva mainadera, a les planes de les batalles quan abans d'adormir-se li llegia uns capítols d'aquells llibres estimats. Sabia que després d'a-

quell calfred ja res ni ningú podien oposar-se a que l'heroi espardís a la gent. I compregué que les ànsies de general que portava a dins seu, s'acabaven de despertar. No dubtà més. S'aferrà a la pistola i es sentí, quan la tingué als dits l'home més poderós del món. Ni la mamà s'atreviria a dir-li res, armat com anava!

-Ja que tots nosaltres ens coneixem, ara- digué l'home que volia donar el braç dret a Samèul Darsà-, jo crec que hauríem de saber qui és aquí- i senyalà a l'home petit que dormia al costat la vitrina-. Es l'únic que falta. -Però com el despertem, ara...

El diàleg havia arribat aquí quan s'esdevingué la canonada de Pere. Entre algunes de les coses que passaren, el mig senyor que dormia al costat de la vitrina es despertà i sortí corrents, tres senyores es desmaiaren, les demés ho arreglaren xisclant, desaparegueren dos altres senyors i les dues cadires que aguantaven Elena Duresnes donaren la resistència per acabada. Pere no l'havia sentit mai el soroll dels trets dels seus herois, no havia anat mai més enllà d'imaginar-se'l quan Antònia li llegia les planes de com-

promís, però la realitat el meravellà. La pistola l'havia disparada sense saber com, el soroll fou infernal i la impressió rebuda espavoridora... però que bonic era ésser general!. Quan contemplà el camp de batalla restà admirat. La primera cosa que veié foren les formidables cames de la Duresnes a una respectable alçada del sòl, nues, blanques, xates... dos senyors seien igualment a terra, i al darrera la tauleta de centre mitja dotzena d'ulls miraven aterrats en direcció a ell i a l'estri que li fumejava a les mans. Dos d'aquells ulls eren de son pare -que mai li havia fet massa gràcia-. I la mamà, on era, ella que deia que mai faria res de bo?. S'havia adormit a la falda d'un senyor que li feia vent a la cara amb un barret bo i mirant-se al disparador amb ulls esparverats.

No tingué temps d'enorgullir-se de ~~xxxxx~~ la resta de les baixes que havia fet. S'obrí la porta del fons, cosa que originà un nou moviment de pànic entre els concurrents indesmaiats, i entrà en escena el criat que tothom coneixia de vista, que digué:

-Vinc amb l'encàrrec de comunicar que el senyor, per morir-se no té, per ara, necessitat d'aquests extraordinaris!

I desaparegué sense poder-se estar de donar, abans de tancar definitivament la porta, una mirada ràpida però aprofitada, a les blancors inacabables que Elena Duresnes mostrava sense poder-ho evitar.

-No és el seu fill?-digué amb veu baixa al pare de Pere un dels que l'havien acompanyat en el ràpid viatge que feren darrera el fràgil i incomplet amagatall de la taula de centre.

-Qui, el criat?- respongué el pare de Pere amb l'alè.

-No, el de la pistola...

-Ah, si...és a dir, jo crec que si...El que jo puc assegurar és que ningú de la nostra família ha disparat mai, a set anys, amb arma de foc!

-I vol dir que vostè no el convenceria que deixés la pistola?

-En dubto...quan es posa una cosa al cap, l'hauríem de matar.

-Que ja ho havia fet alguna altra vegada, això?

-No, però un dia o altre havia de començar...

-Així vostè creu que matarà algú més?

-Es que hi han hagut baixes?

-No ho sé...he sentit xisclar moltes senyores...

Mentres tenia lloc aquest diàleg a mitja veu, la gent s'anà ^{devinint} ~~revinguent~~ 34.-
passats els primers instants d'esglai violent, i seguiren tres o quatre pre-
gutes.

-Però, què ha estat?

-Qui ha estat!

-Algú, mirin: Ha obert aquella porta!!!

-No, per allà jo hi he vist fugir quan ja havien tirat el tret, al senyor
del bigoti color canyella i al que volia donar el braç a l'oncle...

-Mirin! - i se senyalaren les extremitats al descobert de la Duresnes que re-
posaven senyalant el Nord-Est damunt el què havia quedat d'aquelles dues cadi-
res que havien acabat de patir-, ha estat ella que ha trencat les cadires!

-No...! Miri, ell!

-Quí, l'oncle?

-No, el nen...

-Però què passa Déu meu! Mai hagués pensat que per sentir un testament s'ha-
gués de patir tant!

-Però que no ho veu, senyora? El nen! Aquell nen de la confitura, que encara

porta el revólver als dits!

-Ai, Mare de Deu que hi tornarà!

-A veure, Pere, Peret...-balbucejà el que s'havia declarat autor de la criatura-. No, ja ho sé, a mi no em creu mai...Ara si jo li digués que no engués cap més tret això semblaria una guerra de debó. On és la seva mare? Qui és aquell senyor que la té a la falda?

-S'ha desmaiat al sentir el tret.

-Es que jo no hi puc anar. Conec al meu fill tant com a mi mateix. Mai l'havia vist, com avui, amb una pistola als dits, però estic segur que si em moc farà foc!

-Però...

-Encara no tenia un any que ja vaig ésser la seva víctima.Si. Llavors jo portava un bigoti que era el meu orgull..Tothom té el seu en aquest món,no? Ara el noi qui sap que es pensa que té amb aquesta pistola...Doncs ell, el noi, va emmaniar-se amb el meu bigoti i els crits més immensos que cap criatura ha fet mai al món no han estat res comparats amb els plors que feia el meu fill quan no podia estirar-me el bigoti! Era inconceivable, per mi, que aquells 10 quilos de carn posseïssin aquella força. Allà hi devia haver quelcom més

que estirava que no era el meu noi sinó que jo no ho veia... Així que jo, rient a les primeres estirades i posant-me seriós quan tenia 10 quilos inquietats penjats d'una guia del bigotí, em disposava a deixar el meu suplici per una estona, ah! si hagués sentit vostè els crits que ell feia! Al principi, teníem cada dos per tres una gran part del barri a casa per veure què eren aquells crits tan enormes... Quan veien la manera de fer callar al meu fill:

-Pobret...-deien, i se'n anaven a dormir la mar de tranquils. I ell, ell passava tot el dia dormint per poder estar en forma a la nit. Ho vam intentar tot: entre altres coses llogar els millors bigotis del poble... ell volia el meu, senyor! I no va parar fins que avui un pèl i demà dos, li va quedar el meu bigotí als dits... Ningú que no hagi passat per un semblant suplici pot dir que sàpiga allò que és patir... Després anà creixent i el nom que a mi em deia per dir-me "papà" - una de les coses que més aviat aprenen a dir les criatures d'ençà que en neixen- era una cosa, francament, una cosa sutza. I després, després esperava a portar a cap tota mena d'actes post-digestius precisament quan jo el portava a coll. Ja enraonava amb tothom i, a mi, fora d'aquella cosa que em deia per dir-me "papà" no em

dirigia mai la paraula. Quan anàvem a passeig amb la seva mare i trobàvem algú conegut, ni per atzar va senyalar-me mai a mi quan sa mare li preguntava que digués qui era el seu pare! Senyalava sempre a qui tingués més aprop, fos qui fos. Tots li queien bé llevat jo. Jo un dia em vaig atrevir a dir-li que amb la seva actitud no era pas jo sol qui quedava malament sino que la seva mare no quedava tampoc en massa bon terreny. I ni em va tornar contesta. Quan més tard anà a estudi i feia una cosa mal feta, no fallava:

-El meu pare!

responia quan li preguntàven qui li havia ensanyat de fer. Pegar-li? Tothom tenia el convenciment que el noi era com era perquè jo l'havia pegat i si algú m'hagués vist posar-li les mans al damunt estic segur que m'hauria denunciat a la policia...Esperi, sembla que la meua senyora es revé...Marceleta, Marceleta...ha estat el noi...Encara porta la pistola...tu, tu ets la única que el pots desarmar, Marceleta...

La mamà es donà compte del què s'esperava d'ella i es disposà a desarmar a Pere. Foren uns segons anguniosos. La mamà avançava a poc a poc i Pere la veia venir mirant-se-la fit a fit. El silenci que regnava en el camp de batalla l'interrompia de tant en tant Elena Duresnes amb els seus sospirs soro-

llosos que era tot el que podia fer d'ençà que el tret de Pere havia mudat les coses de lloc. Al veure avançar la mamà, la primera cosa que pensà Pere fou que l'havia feta massa grossa i que al cap d'una mica aquella gent el sentiria plorar.

-Pere, Peret del meu cor...-sentí i, "Malament" pensà-"ja volen enredar-me". Sempre que comencen així passa la mateixa cosa. Quina pena, un sol dia en la meua vida que em puc veure una arma de foc a les mans i no poder disparar més d'un tret...I fins i tot potser no he tocat a ningú...

Pere, abans d'entregar-se, passejà la mirada per tota l'habitació i va veure, orgullosíssim, la feina que tenien a amagar-se tots aquells als quals mirava. I es trobà amb la mirada esgarriada del seu pare. La mamà s'aturà, esperant, tremolosa. El senyor que havia escoltat la història de llavis del pare de Pere tancà els ulls i es posà les mans a les orelles, esperant..."Perque no es queixi de mi"-pensà Pere"li perdono la vida!" I es rendí a les mans de la mamà.

-Ai, Alfons! Alfons, què en tinc de fer jo d'això- xisclà la mamà amb una pistola a la mà i Pere a l'altra.

No, no es disparà cap més tret. Més tard es tornaren a trobar al mateix lloc

la gairebé totalitat dels reunits com si no hagués passat res. A Pere el deixaren al costat la mà i rebé una lletania dels càstigs que l'esperaven. Una vegada les mides preses per evitar la repetició de l'agressió, s'anà per tornar a Elena Duresnes a la seva posició normal.

-Qui la fa estar tan grassa, senyora? - exclamà el que primer intentà aixecar ^{el} ~~aquell~~ Mont-Blanc. Amb l'ajuda de tota la concurrència masculina fou possible tornar les coses de la Duresnes al seu lloc. I, a poc a poc, les senyores desmaiades havien tornat en elles, els absents a la sala, i es passàren comptes: Faltava aquell mig senyor que dormia, i la bala havia assassinat Abraham Lincoln per segona vegada. Tot plegat, el dispar de Pere, la caiguda de la Duresnes, ^{al segon} ~~el~~ assassinat del primer President nordamericà, els desmais i les curses de la majoria dels reunits, serviren per fer un gran pas en l'acostament de l'amistat dels 24 parents de Samuel Darsà.

La porta per la qual havia sortit disparat el mig senyor del costat la vitrina, s'obrí a poc a poc i el mig senyor, després d'una llambregada general per assegurar-se que el foc s'havia acabat, es decidí a entrar.

-Ja pot entrar, ja. Ja està tot aclarit- li fou dit, amablement, per un dels senyors que amb més cara de mal humor havia estat fins feia poc.

-Vol dir que ja no sofrirem cap més agressió?

-Almenys en la mateixa forma, sembla que no. Ha estat el nen, sap?

-El nen? Que ja porten armes ara, les criatures?

-No. Ha estat amb la pistola, amb una de les pistoles de la vitrina. Però la seva mamà ja li ha dit que no hi tornés més... Es veu que mentres nosaltres ens anàvem coneixent...si, mentres vostè...dormia, ens hem anat comptant les coses de consideració, moltes, que homes i senyores hem portat a cap pel nostre malalí que, qui sap, potser en aquests moments les està tinguent en compte. Miri, aquí, estigué no se quantes vegades a punt de regalar el seu braç dret a Samuel Darsà.

-Enric Vilardell Darsà, servidor de vostè- feu amb una inclinació de cap el senyor que estigué tantes vegades a punt de donar el seu braç dret.

-La senyora...

-Ester Magrinyà de Darsà.

-...Ester Magrinyà de Darsà, gràcies a la qual i per obra de Samuel Darsà, la senyoreta...

-Erminia Darsà- avançà Ester Magrinyà de Darsà

-...Erminia Darsà, fou la senyoreta Erminia Darsà.

-Aquí...

-Alfons Darsà.

-...Alfons Darsà, germà de la senyoreta Erminia sense, però, tenir res a veure amb la mare de la seva germana.

-A la cadira del costat, hi ha...

-Fermí Palau Darsà

-...que feu possible que Samuel no es morís ja ara fa una pila d'anys.

-Ve després...

-Magdalena Oliver.

- Just, Magdalena Oliver, que un dels seus marits es morí abans de donar un disgust a Samuel Darsà.

-Vostè, senyor?

-Angel Josep Darsà Nonell.

-Aquí on el veu, el senyor Angel fou el que deixà els primers diners a Samuel Darsà. Sense aquest préstec, qui sap si la fortuna de l'oncle hagués arribat mai a fortuna.

-Vostè, senyoreta?

-Felipa Montagut Hurtado.

-No recordo els seus mèrits, ara...

-Tinc els mateixos que la mare de la senyoreta Erminia...

-Ja...

-tenia respecte a Samuel uns mesos abans que Erminia Darsà fos Erminia Darsà.

-Ja veu! - acabà el senyor del bigoti color canyella dirigint-se a l'antic dorment del costat de la vitrina.

I, d'aquesta manera, anà presentant tots els assistents.

-Finalment, servidor de vostè, Eduard Carusso Darsà, que l'estiu abans de la guerra, a Nàpols, vaig treure Samuel Darsà de l'aigua quan ja tothom el donava, fins les Autoritats de Marina, per ofegat.

I Eduard Carusso esperà, de la mateixa manera que esperava tothom, que el mig senyor que dormia al costat la vitrina es definís. I mentres el mig senyor es portava la mà als ulls com fent memòria, encara Eduard Carusso volgué dir:

-Ja veu com Samuel Darsà no pot ablidar a cap de nosaltres...

+ I bé, senyors- començà el senyor petit. Jo he estat el primer d'arribar.

El senyor, o senyora que hagi vingut darrera meu deurà recordar que quan ell, o ella, ha arribat, jo ja dormia al costat la vitrina. He sentit, amb gust, els mèrits que tots vostès tenen contrets amb Samuel Darsà. Al cap i a la fi ell no farà altra cosa que anar pagant deutes...Tots, si ens trobéssim al seu lloc fariem la mateixa cosa...Però abans de seguir, no se si fer-ho ara o més endavant...en fi, allà va, vull presentar-me.

Tothom es disposà a escoltar de la millor manera que sapigué. Algú tossí, com es fa en totes les reunions que hi concórren més de deu persones, i 46 orelles estigueren pendents de les paraules d'aquell senyor petit, tan petit, que fins feia poc dormia al costat de la vitrina.

-Jo, en la meua vinguda al món hi vaig tenir molt poca intervenció. Això em penso que és el cas de tots els que som aquí, i dels que no hi són...dic jo...! Vaig passar molt temps que vaig tenir-me de refiar dels altres per moltes coses. Jo només sabia menjar, riure, ~~plorar~~ plorar i ~~malx~~ poques coses més. Això crec que tampoc és res extraordinari. Recordo vagament, que quan volia quelcom i no m'ho donàven, plorava i com que no parava de plorar que no m'ho donéssin, alguna vegada em sortia amb la meua. Generalment plo-

rava perquè tenia gana. Devegades, però, plorava per algú que estava aprop meu i jo no li volia, o per algú que no hi era i jo li volia. Vaig créixer, van posar-me un barret rodó al cap, el primer para caigudes que els homes han usat, perquè en el camp de les meves petites activitats el caure de cap a terra era quelcom que tenia lloc en una freqüència que espantava, i començaren a ensenyar-me a dir coses. Una de les primeres que m'ensenyaren de dir fou el meu nom i es veu que jo el traduïa molt malament perquè quan intentava dir-lo igual de com me l'havien ensenyat, tothom reia. Un parèntesi: en el meu nom, com en la meua vinguda al món, jo, ben poca culpa hi tinc ara ni n'hi tenia llavors. El temps passà i va venir un dia que ja caminava sense caure massa sovint, que la gent no reia quan em sentien dir el meu nom, i que em portaren a l'escola. Allà vaig aprendre, entre altres coses, de fer el meu nom, que per mi era un nom com els altres, i així que vaig tenir apituts per reproduir-lo gràficament, com feien la majoria dels meus companys de classe, vaig deixar-lo a les taules d'estudi, a les parets del barri on vivia, als troncs dels arbres del passeig, a la porta del farmacèutic... I mai vaig veure ningú que se'l mirés més que als altres al meu nom. Era per ell que em cridava tothom, amb ell em portaren a la guerra, m'hi estenguéren

les cèdules, m'hi presentaren factures i rebuts de contribucions...era el meu nom senyors, i el de les contribucions era el mateix del ^{de} la porta del farmacèutic. Jo mai me n'he conegut d'altre i amb ell he anat i vingut pel món fins... fins ara. Dic fins ara perquè d'ara endavant potser el meu nom ja no serà el meu nom. Això pot semblar una mica estrany a algú de vostès però em sembla que tot ho tindran aclarit quan sàpiguen qui soc, millor dit, com em dic, perquè jo, senyores i senyors, em dic Samuel Darsà...

Hi hagué un petit moviment de va-i-vé entre la concurrència fins que, després d'un petit silenci algú demanà:

-Vol fer el favor de repetir les seves darreres paraules?

-Samuel Darsà.

-Gràcies.

-No es mereixen.

Alguns concurrents s'aixecaren. La senyora d'Alfons Darsà, mamà de Pere:

-Pere, fill meu, desperta't. Anem...

-Un moment, senyors- interrompé Samuel Darsà- que jo sóc dels que creuen que en aquest món tot té solució. Facin el favor de quedar-se i escoltar-me una

mica més. Jo he dit que no tinc la culpa de dir-me com me dic. Crec que ja ens anirem entenent. Dues coses són certes. Primera: Jo sóc Samuel Darsà. Almenys aquest és el nom que m'ensenyaren a fer a estudi, el nom en el qual tota la vida m'han passat factures...No totes les he pagades, però això ja seria una altra història. I, segona, que jo no tinc cap diner...No, no s'envagin, encara...Hi ha una altra qüestió, ~~encara~~, i és que jo, per ara, malgrat ésser tan poca cosa no tinc ganes de morir-me...almenys no estic tan malalt o, si n'estic, ja hi estic acostumat...

-Pere, anem, dic...

-Perdonin, deixin-me acabar. El més sorprès, aquests dies, de la meva propera fi, vaig ésser, és clar, jo mateix. La primera nova de la meva malaltia va arribar-me mentres estava esmorçant. Hi ha qui les coses extraordinàries les sap en altres moments...però ja ens tornem a desviar. Acabava d'esmorzar i llegia el diari. Res, les mateixes coses de sempre: Un diputat homenatjat, que calia augmentar la descendència, un discurs del Papa, un home atropellat pel tren, un part quàdruple, malestar a les fronteres, el racionament... La meva secció preferida, totes les demés no en deien res, era la de Finances.

47.-
Hi ha qui llegeix els esports i no sap, practicamente, què és córrer, o saltar, o boxar o nedar...hi ha qui no dorm llegint folletons xops de sang i llàgrimes i gana, i és l'ànima més blanca que existeix...Tothom recordarà en les guerres que hem passat l'estament dels estrategues de cafè que guanyaven batalles de tots calibres i cap d'ells havia tingut mai ni un trist sabre a les mans...La meua flaca era la secció financiera, les borses, els canvis, les fallides, les accions, les obligacions, les altes, les baixes, el sucre, els cotons...Jo en el món dels diners m'hi trobava com el peix a l'aigua, potser per aquelles ganes que tenim tots de posseir allò que no tenim i de volguer ésser allò que no som. Jo passava estones i estones seguint el curs del diner, polsant fortunes i mal, senyors, he tingut ni una cosa ni l'altra. No, quedint-se, per favor, seré breu... Fou en la secció ~~financiera~~ econòmica d'un dels nostres més ben informats diaris que vaig llegir la meua desgràcia. Deia, més o menys: "Samuel Darsà greument malalt. La vida d'un general de les finances mundials en perill". Ho vaig llegir dos cops. No fallava, hi deia claríssimament allò mateix que havia llegit la primera vegada. Jo, la veritat, sempre he sigut un home que no ^{he} anat massa gras de salut. A cap edat ja el

meu estómac havia servit perquè tres o quatre metges diferents tinguéssin les més variades opinions de com funcionava i ^{com era} ~~era~~ constituït aquest importantíssim òrgan del còs humà. Es clar, com que cadascun dels metges deia que jo tenia el "seu" mal, tots em donàvem materials per a combatre el "seu" mal. Total: que els seus treballs tinguéren els metges per desfer-me l'estómac! A la fi, naturalment, l'estómac i jo erem sols contra quatre i, a més a més tenien, es veu, ja tanta pràctica en espatllar-ne d'estòmacs, aquells quatre ciutadans, que amb la complicitat de quatre farmàcies, cadascun tenia la seva, reeixiren. Recordo haver sentit dir una vegada a un dels quatre sortint de visitar-me: -"Ell també pot dir que en té d'estómac. Hi ha tanta gent que diu que te diners o un pis amb una senyora i no és veritat..."

-Això és la creixuda que s'inicia.- deia anys més tard, un dels millors metges de la ciutat a la meua tia. Era el seu diagnòstic a un ^{un}decaïment general, acompanyat de poca gana, molt estornudar i sonambulisme...perquè jo he tingut moltes coses, senyors. A casa m'asseguraren que jo mai havia crescut un dit més de l'alçada que tenia el dia que el metge va dir-me que tot em venia del creixent. Si me n'han visitat de metges! Ja passava algun dia sense visitar-

me, però era rar. Era que el metge era fora o que em trobava tan malament que no m'hi veia en cor de que el metge em veiés. Per evitar haver-nos de traslladar tan sovint a casa el metge, vam decidir llogar una casa al costat de la del doctor. Però això no fou tot. Vaig aconseguir entrar al servei del metge i llavors estava sempre ^aprop seu. Anava a plaça per la seva senyora, escombrava la casa, comptava els malalts que venien cada dia,..Hi ha tanta gent que s'ha posat al cap que les malalties són coses que curen els metges..~~Una vegada un senyor, esperant-se - era a l'hivern, per Santa Llúcia- va refredar-se -era pacient de daltonisme- però tan copiosament, que de poc se'n va anar que el doctor no tingués la satisfacció de veure's un malalt mort a casa seva.)~~ Jo, com deia, estava al servei del doctor. I cobrava amb visites. Al principi -pertot us donen pocs diners- les visites que em feia eren molt lleugeres. Una ensenyada de llengua, una presa de pols i poca cosa més. A mida que els meus serveis anaven siguent més apreciats, les visites foren més llargues. Entrarem ja en el camp dels injectables i reconeixements a fons. Recordo que un any, per Nadal, com a paga doble, em va mirar amb els Raigs X. Jo crec que si no hagués tingut tants tractes amb metges potser no n'hauria estat tant

de malalt. Però vostès no es poden figurar la influència que té damunt l'organisme tenir un metge aprop! Calculin el meu, ja atropellat de natural, haver de passar tot el dia a casa d'un doctor, veure inacabables cues de gent que semblava que tinguéssin por de no ésser-hi a temps a estar malalts... Doncs bé, jo mai vaig estar bé del tot. Quan devegades pensava estar-ho de bé, venia el metge, em visitava i ja estava llest. Fins que vaig decidir deixar aquell abonament que tenia amb les malalties. Vaig pensar que en un altre ambient les coses mudarien, però fou en va. Es massa fort haver tingut quatre metges treballant l'estòmac d'un quan un encara no sabia fer gaires coses més que plorar, i haver passat, més tard, anys i anys entre metges i malalts, injeccions i benes, bisturins i cloroform. Mai més vaig estar bé. Sempre em queixava d'una cosa o altra. I segueixo queixant-me'n. No he tingut, però, mai, malalties de primera línia, de gran visita, com deia el doctor a quin servei jo estava quan es tractava d'algun malalt de diners. Ara tinc la malaltia de la son. Dormo infinitament: De nits, de dies, al cinema, al llit, als banys, menjant...

De primer antuvi, quan vaig llegir al diari que jo estava tan malalt m'ho vaig

creure. Potser algú coneix les meves aficions per les coses de l'economia...
 Dies més tard, però, en un d'aquells dies, rars, de la meua vida en que jo
 no em sentia de res, res extraordinari vull dir, perquè jo, si vull, sempre
 tinc quelcom per poder dir que m'ha de veure un metge...que m'hauria, de veure
 un metge, perquè a mi, si tinc salut, estant malalt, no em visitarà ja pas cap
 més metge. Doncs aquell dia, el diari, deia, ho recordo "Samuel Darsà ha empit-
 jorat. Les finances del país perdran el seu millor puntal ja que, desgracia-
 dament, els metges es temen d'un fatal i prompte desenllaç" Com en la vegada
 anterior, vaig llegir la nova dues vegades. De moment, encara que estar ma-
 lalt si no era cap alegria per mi no era tampoc que m'apenés massa donades
 les grans temporades de la meua vida que les havia passades amb un termòme-
 tre a la boca -d'aquí em ve la meua pronúncia defectuosa- i una capça de pas-
 tilles /prop, vaig quedar una mica desorientat. Dues coses van venir-me al
 pensament: O jo estava molt malalt, tan malalt que fins el diari se n'ocupa-
 va, o jo no era jo. M'ha agradat sempre fer treballar la raó -he estat, soc,
 un gran admirador d'Edgar Poe-, i vaig aturar-me una estona a pensar. En aque-
 llon s'han fet molts disbarats - i els que es faran- per no pensar les coses

dues vegades. En primer lloc, jo era Samuel Darsà. D'això en tenia, en tinc, la més completa seguretat. Es el nom que figura en les llibretes de quan anava a estudi, és el que figura en la cèdula que porto, etc., etc. Ja tenia un cap lligat. Després venia allò de les finances. El personatge del diari -jo-, era un puntal de les finances del país. Jo em se de memòria tot el que s'ha publicat en els diaris ~~del país~~ en matèria financera durant els darrers vint anys. Qui em deia que algú del diari no ^{de l'altre, aquell altre, aquell altre} ~~se n'havia~~ ~~entendut~~. Si a algú dels presents li interessa saber quin era el canvi de la lira deu anys enllà, que es manifesti...Eren, ja, dues coincidències, Quedava la qüestió de la malaltia. Segons el diari, Samuel Darsà, jo, estava malalt, greument malalt. Jo, de malalt, ja hem quedat que era rar el dia que no n'estava. Ara, greument malalt...això era el que em feia dubtar. Però si el diari no es creu, per què es compra? Jo podia estar fabulosament malalt, doncs el diari ho portava, i no saber-ho. No hauria estat pas el primer cas...Potser algun reporter m'havia vist anant pel carrer prenent cada mitja hora alguna de la meua col·lecció de pastilles...En quan a estar malalt i no saber-ho, vull, permetin-m'ho, contar-lis un cas. Quan estava a casa el doctor hi havia un gran client que es

venia a ^{curar} una afecció a la gargamella. Com que aquesta fou la malaltia que declarà el primer dia que vingué, el metge, que la cosa que feia menys era portar la contrària als malalts, el medicà per la gargamella i li anà aplicant tota mena de fòrmules a la part superior de la tràquia. Passaren dies i setmanes i el doctor content i el malalt també. Fins que vingué un dia que el doctor digué al pacient que aquella gargamella ja era com si fos nova. "De cap de les maneres" respongué el malalt. Jo hi estic bé aquí. M'hi he acostumat tant que ara seria matar-me privar-me de venir-me a visitar... En el món n'hi ha tantes ~~de~~ malalties que, qui sap, potser ben mirat...". "Miri, si vostè hi té interès" feu el doctor "mirarem si n'hi trobem alguna altra" I resultà, després d'examinat, que aquell home feia anys que patia, sense saber-ho una gastrobòsia de primera divisió. "Ja li deia, jo, que en trobaria alguna" feu el malalt quan el doctor li anuncià la cosa. "El cas és que no hi ha res a fer. Ens n'havem adonat tard" -exclamà el doctor. I el malalt contestà: "De malalt, se n'està o no se n'està. Per tenir una malaltia de poca anomenada no val la pena d'estar-ne..."

Doncs va venir-me amb el diari al davant, aquest cas viscut per mi, al pensa-

sament. Si jo era Samuel Darsà, per què no podia estar greument malalt i només saber-ho els periodistes? I jo no se si va ésser l'obsessió produïda per la possibilitat de la meua auto-ignorada malaltia o que veritablement jo estava malalt sense saber-ho, el cas és que l'endemà d'haver llegit la meua malaltia al diari vaig tenir de fer llit. Que què tenia? No ho sé, però estava malalt. Em sentia, totes a la vegada, les cent malalties que havia passat durant el curs de la meua existència. Fins que un matí, al pujar-me el diari al llit, vaig poder aclarir alguna cosa de molta importància per a mi. La premsa parlava aquell dia així, de mi, de Samuel Darsà: "Malauradament, es tem d'un moment a l'altre rebre la trista nova de la mort de Samuel Darsà. Potser a hores d'ara ja hi ha dol al seu domicili del carrer dels Tarongers". Em vaig desorientar una mica davant la segona part de la nova. Jo, fos qui fos, si no era el que estava segur d'ésser el dia abans, no era mort. Almenys a l'hora que van portar-me el diari. D'allò n'estava ben segur. Després, jo sempre he viscut, aquests darrers anys, a la Plaça del Sergent Grau... Allà hi havia alguna cosa que fallava. Vaig vestir-me apressadament i vaig presentar-me a la redacció del periòdic. Vaig demanar pel Director. Em feren entrar en una habi-

tació plena de papers, telèfons, diaris i gent en còs de mànegues. "Vostè dirà"- em digué amb un telèfon a l'orella. "Jo vinc per aclarir quelcom. Vull saber si jo soc jo, si estic molt malalt o qui està malalt és un altre..." Deixà el telèfon ~~XXXXXXXXXX~~ i em mirà una estona abans de contestar "Potser vostè anava al costat, a la Clínica..." em digué. "Es aquí o a la Clínica que fan el diari?". "Aquí..." En aquell moment un dels telèfons tocà més fort que els altres perquè allà no n'hi havia cap que hagués parat mai de tocar. "Digui, Manuel... S'està morint? Molt bé. Posi una nota a la secció de finances: Samuel Darsà ha entrat definitivament en estat agònic. I hi enviï un home a enterar- se de coses. Hi pot haver quelcom interessant" Llavors vaig tornar a parlar jo. "He vingut precisament per això, jo, senyor... Jo... jo faria una altra cara si m'estés morint...". "Ho sento, ara no puc perdre temps...". "Però si jo soc Samuel Darsà?!". "Doncs vagi-se'n corrents a casa seva que s'està morint!" I se'n anà. Què havia de fer, jo? Tenia encara aquell diari a la mà i vaig volguer aclarir les coses. Vaig arribar ahir a la nit. Van dir-me què volia. Vaig contestar que en primer lloc venia per veure si el senyor d'aquella casa era efectivament Samuel Darsà i si estava malalt. Em digueren que sí. Llavors vaig preguntar "Si tot això és així, lla-

vors, jo, qui sóc". De moment no em contestaren i després em preguntaren com em deia "Samuel Darsà" - vaig dir. La resposta fou: "Ah, vaja... s'espera. Potser no n'hi ha per gaire". I, senyors, aquí em ténen. He passat la nit dormint al costat de la vitrina i segurament tots vostès han estat, sense saber-ho, testimonis de la meua malaltia més moderna: La Son. Una de les vegades que m'he despertat he sentit plorar molta gent però abans de poder aclarir res he tornat a quedar adormit fins que m'ha despertat aquell tret. Ara, després d'haver sentit a vostè - feu dirigint-se a Eduard Caruso -, em sembla que puc estar tranquil respecte a una cosa. Jo no sóc el malalt que tots plegats hem vingut a veure què feia. I, dic jo, si tots vostès esperen quelcom de Samuel Darsà, ja com a familiar, bé per haver fet per ell alguna cosa especial, crec que jo també tinc dret a esperar... jo, que m'he passat tota una vida pensant-me que era ell! És més, qui pot jurar que jo no sigui un germà seu... o ell un germà meu. En aquest món les germanats són coses tan delicades...

Les manifestacions del Samuel Darsà número dos acabaren totalment amb la fredor que havia regnat entre els assistents abans d'aquella plorada general i de l'aconteixement de Pere. I ja ningú s'estigué de res. Tots ho sentien

infinítament que Samuel es morís.

-Jo- deia Ester Magrinyà amb aquell petit mocador al nas-, de bona gana donaria tot el que ens ha de tocar a nosaltres perquè fes una pila d'anys més.

-Però, és clar, si ell es morirà igual...-acabava Emili Vilardell.

Cinc minuts més tard la conversa ja anava per camins més complicats.

-Qui sap-deia Eduard Carusso-, potser ja cadascun de nosaltres té la seva quota senyalada...

-O potser-aclarí Fermí Palau-, la deixa es farà per tots en conjunt. Vull dir que ell potser haurà considerat que no hi ha ningú que tingui drets superiors a un altre...

La cosa anà guanyant amplada moments després.

-I, ja podem parlar en plata entre nosaltres -deia Magdalena Oliver-, no seria possible saber quant...ejem...breu: Hi ha algú que pot orientar-nos sobre les possibilitats del pobre Samuel?

-Ell ha passat molts anys fora...A un ~~21100~~ ^{viatge} d'Amèrica del Nord. Jo tinc entès que allà durant molts anys la gent feia els diners a cofes. L'or s'hi trobava com aquí els bolets. Els llibres parlen de fortunes immenses que es

feien en pòques setmanes i desfeien encara en menys temps del que havia constatat fer-les. Molts, una vegada arruinats no es veien en cor de tornar-se a enriquir per la por de quedar arruinats de nou... D'altres deien que els diners eren precisament per això: per fer-los primer i gastar-los després. D'altres en feien i prou i el fruit del seu treball es perdia una nit fosca per obra i gràcia d'uns emmascarats i uns trets de pistola. D'altres, reeixien a enriquir-se sense arruinar-se i sabien trobar el moment de dir prou a l'embogidora temptació de tenir més diners que els altres. Per què l'oncle Samuel, el pobre oncle Samuel, no pot haver estat dels que han tornat a llurs païssos després d'haver dit que les ganes de tenir més diners també ha de venir un dia que s'han d'acabar?-digué donant-se un cop als genolls Emili Vilardell.

-Encara sembla que el sento quan li vaig deixar els primers diners, base indiscutible de la seva fortuna. Potser s'hi comprà el passatge a Amèrica amb aquells primers diners -afegí Josep Darsà.- Va mirar-me als ulls, em posà les mans damunt les espatlles i va dir-me: "Josep, aquests diners te'ls tornaré multiplicats per cent-mil". Jo, malaventurat, li hagués deixat la me-

va família! Ho portava pintat a la cara que havia vingut al món per fer diners -Després del que ha dit el senyor Josep Darsà...-digué Eduard Carusso- ja gairebé es podrien fer uns càlculs...

-Vostè, deia que li havia deixat...?

-Tòts els diners que hi havia a casa...I més n'hi haguéssin hagut, més n'hi hagués deixat...La multiplicació hauria estat més grossa.

-Però quan ha dit que tenia, vostè, a casa seva?-insistí Fermi Palau.

-Si la promesa de l'oncle s'hagués complert- no se sap si en feu alguna altra a algú més- avui estaria en disposició de tornar-me vint-i-cinc milions.

Molts s'alçaren a felicitar Josep Darsà. El Samuel Darsà número dos no ho pogué fer. Tornava a dormir amb cara de patir al costat la vitrina.

Tan bon punt s'acabà de felicitar el primer finançador de Samuel Darsà, cadascun dels presents es mirà rapidament la concurrència. Si el repartiment es feia proporcional i suposant que Samuel Darsà s'hagués aturat a la xifra de negoci promesa a son oncle tants anys enllà...

^{Ena}
Se ~~sentí~~ el timbre de la porta del carrer. Seguidament unes passes conegudes anaren a obrir, corredor avall. Se sentí el soroll de la porta quan s'obria

i el de passes que s'anaven acostant a la sala on es trobaven reunides les 24 persones que hem conegut des del començament del relat. Algú digué, al passar passadiç amunt, per davant la porta de l'habitació on feia una estona que es passaven comptes:

-Es clar, una de les coses que poden passar a un malalt és que es mori...

Tocaren les vuit.

-Vostès creuen que ens faran esperar molt encara?- preguntà la mare de la filla natural de Samuel Darsà.

-Jo ja he vingut preparada...Pere! - i quan Pere es despertà, la mamà començà a desembolicar un nou paquet quin contingut repartí entre Pere i son germà. Nosaltres ja podem aguantar una mica més- digué a Ester Magrinyà.

Els senyors començaren a fumar, convidant-se mutuament. A un quart de nou entrà a la sala, de les habitacions interiors, un nou personatge. Ningú no l'havia vist abans.

-Tots vostès...bona nit!...tots vostès suposo que estaran interessats en conèixer detalls de l'estat del pacient, no?-digué.

-Es clar, nosaltres...-començà Emili Vilardell- ja voldriem que...que també és dels nostres vostè?

-Veurà, jo soc el metge...un dels metges. Jo precisament tinc interès en que no es mori...

-Ah, doctor! Si jo ara pogués donar aquest braç perquè no...

-Jo únicament venia a comunicar-l'ls que l'estat del malalt és estacionari...
~~La ciència~~ *el nostre ofici*, senyors, no és cap cosa matemàtica...Ho dic perquè poden haver d'esperar-se molts dies, setmanes, potser...La meua missió és allargar-li la vida tan com sigui possible. De totes maneres dintre poc vindrà un dels meus companys i prefereixo que sigui ~~mitj~~ després d'haver-lo sentit a ell que, si volen, prenguin una d'eterminació. Bona nit.-I el doctor sortí.

-Millor, pobre oncle, que se'n sortís, però aquests metges que es resisteixen a declarar-se vençuts pel mal...-es digué així que el doctor hagué tancat la porta.

-Es el que jo penso-digué Fermí Palau-, si l'oncle fos jove...però de què el treuria ara a v'ell, que un metge el fes viure uns dies, unes setmanes, vull posar uns mesos, més? Es que no es moriria igual al capdavall?

-Quan s'està malalt de debó-seguí Fermí Palau-, que poques coses hi ténen a fer els metges...I jo tinc el pressentiment...

-El mateix que tinc jo-intervingué Josep Darsà-, que l'oncle porta masses anys al damunt. Jo...

No pogué acabar. Qui sap que hagués dit...S'obrí la porta per la qual havia sortit el doctor i entrà probablement el que ell havia anunciat que entraria. Passà uns segons fregant-se les mans abans de parlar i digué:

-Bona nit, senyors. En primer lloc tinc d'observar-los que jo sé molt poc de parlar a gent que estigui bona. Jo, amb un malalt em veig en cor d'anar-hi a pertot i dir-li qualsevulga cosa. A un home bo, no se què dir-li, no trobo conversa... I és que s'ha de tenir en compte que les tres quartes parts de la meua vida les he passades entre malalts. Jo, passar més de cinc minuts enraonant amb algú i no poder almenys prendre-li el pols o fer-li ensenyar la llengua, no ho sé fer...Procuraré abreujar i mirar de tirar endavant sense desviar-me. Jo soc un dels metges que la gent crida sempre a darrera hora. Vull dir que en aquests darrers anys mai he pogut tenir l'alleugement de tenir malalts

senzills. Vull dir malalts amb un refredat ^{modest} ~~senzill~~, una gastroenteritis per matar l'estona o un reumatisme casolà. No, senyors, jo soc un metge de grans malalties, jo soc un metge de malalts-malalts. I ara s'ha posat de moda que quan un malalt ja no té res per perdre, sigui visitat per mi. Què hi volen fer! La gent es pensa que un malalt no es moriria tranquil si no em veiés a mi. I em guanyo la vida tranquilitzant moribunds. En aquesta vida tothom va fent de la manera que pot... Senyora -digué mirant-se a Elena Duresnes-, vostè porta un centenar de quilos de massa. La grassa quan el còs la conté amb excés...

-Senyor doctor, jo no he pas vingut aquí perquè vostè es fiqués amb la meua anatomia. Si a més del meu físic li interessa conèixer les meves opinions li diré que la gent que no fa cent quilos, per ^hmi, no te dret a sortir de casa! I que jo sàpiga vostè és el primer metge que m'ha posat la vista al damunt.

-No, no... si ja he advertit abans que jo tenia els meus treballs per seguir una conversa amb gent que no estigui malalta. Perdoni, senyora, i desitjo de tot cor que mai cap metge li hagi de posar res més que la vista al da-

munt. Jo deia, que en aquest món, la vida, tothom se la guanya de la manera que pot, no? Doncs jo soc un dels metges que més vegades ha dit a familiars d'assistits per mi. Senyors: No hi ha res a fer...

-Així, ja està...! intentà aclarir Eduard Carusso.

-No, ara parlava en general, senyor. Volia dir que tinc fama d'ésser un dels metges més pessimistes que es coneixen. Jo sempre crec, per principi, que la gent pot estar malalta i que els malalts es poden morir.

-Nosaltres, doctor- digué Magdalena Oliver-, estem preparats per a sentir el diagnòstic més pessimista...per nosaltres no...

-En el cas concret del pacient, vostè què n'opina?-preguntà Josep Darsà.

-Que es morirà.

-Bé, sí, però l'altre doctor?

-Ell també es morirà, i vostè i jo, i tots. Per això només cal una cosa: Estar malalt.

-Però el pobre oncle...?

-Està malalt i això ja és una garantia. A més jo he estat cridat i ja he manifestat abans que jo únicament assistia cassos desesperats...Li havia dit,

senyora, que vostè estava massa grassa?

-Sí. I jo li he contestat...

-Té raó. Perdoni. Sento, doncs, tenir de dir-l^{hi}s que si no hi ha res impre-
vist, el malalt es morirà. Es una frase que fa molts anys que la gent me la
sent dir.

-Però, es morirà aviat? - inicià Fermi Palau.

-Vostès...porten pressa?

-Doctor!

-No, no, vull dir que devegades som esclaus de les circumstàncies i les con-
veniències...aquest nen menja sense gana, senyora-digué dirigint-se a la ma-
mà de Pere-. Li convé aire lliure, distraccions...

-Fa una estona que ha atravesat el nas d'aquell senyor del quadre amb una
de les pistoles de la vitrina. Sí li sembla poc...

-No, no...Ja m'he tornat a desviar, però que consti que a una criatura no se
li han de negar els medis d'ésser feliç, per cars que resultin. El malalt,
doncs, es morirà. Ho dic pel seu aspecte, per una pila de coses, vaja. A mi
m'era molt fàcil, havent diagnosticat primer el meu company, dir: Soc de la

seva opinió. Però, senyors, jo m'he fet un prestigi a base de dir que els malalts es moren, i no podia pas, en aquest cas, opinar d'altra manera.

-Concretant - digué Eduard Carusso- que el tenir una opinió contrària a la del seu company no és una qüestió de prestigi, sinó que és veritat que el malalt es morirà.

-Exactament-contestà el metge dibuixant una paràbola amb la seva mà esquerra.-El malalt que jo he visitat, si és el mateix pel qual vostès s'interessen, no té cura. Això és el que he vingut a comunicar-^{hi}ls. Ara vostès tenen la paraula.

-Abans de manifestar-nos, caldria -digué Emili Vilardell-que nosaltres en tinguéssim una seguretat d'això.

-Hi poden pujar de peus-. Afirmà el doctor.

-De manera -digué l'home que tantes vegades havia volgut donar el seu braç cret a Samuel Darsà-, que els nostres desigs no poden influir per res en que l'oncle es mori o es curi?

-Es molt difícil -seguí el doctor.-La naturalesa humana té coses molt rares, s'han donat casos realment extraordinaris...però això era abans de la meua

època. D'ençà que vaig sortir de la Facultat i vaig establir-me, encara no he trobat cap cas en el qual jo hagi dit: "No hi ha res a fer" i que el malalt no s'hagi mort malgrat els desigs d'amics, familiars i altres metges.

-Bé- continuà el darrer interlocutor del doctor-, això és interessant. Crec que tots els meus...parents, s'hauran donat compte de la importància d'aquesta sentència: l'oncle Samuel no té cura. I ara jo, doctor, que sempre ha estimat tant el que avui és desenganyat dels metges...

-De mi, senyor, de mi! Recordi que hi ha un altre doctor que no opina com jo i que en aquest moment un nou col·lega examina el pacient per veure qui dels dos està encertat. De mi puc dir-~~les~~^{he} que digui el què digui aquest doctor... àrbitre, no variaré d'opinió.

-No sé per què hi ha gent-continuà l'interromput per l'aclariment del doctor-, que a la primera vegada de sentir-los heu de dir: Aquest home diu la veritat. I jo he vist totseguit que vostè la deia la veritat. Doncs bé, jo, sigui quina sigui la opinió del seu company actualment en funcions, li prometo, sobretot si és oposada a la de vostè, que no l'he de creure.

-Gràcies.

-No es mereixen. I segueixo. Si vostè, doctor, conegués la història de tots nosaltres, es donaria compte fins a quin punt portem afecte...no, afecte és poc, és una altra cosa...

-Si es tractés d'una malaltia, i greu, trobaria la paraula totseguit, senyor-comentà l'el doctor.

-Bé, deixem-ho en un afecte molt gran, incomprensible per tots aquells que no han tingut mai l'ocasió de tenir Samuel Darsà ~~aprop~~. Aquí, entre nosaltres, hi ha gent que per ell, pel pobre malalt incurable, ho ha fet tot, tot. No tregui, doctor, alcanç al significat d'aquesta paraula: tot. Això vol dir fins a quin punt l'apreciem. Per tant ara es tracta de plantejar una qüestió que no m'atreviria a plantejar-la si no estés segur de que tots, tots, estariem de nou disposats a fer per l'oncle, allò que ja més d'una vegada hem fet. Nosaltres no podem fer per ell, pel malalt, malgrat tota la nostra bona voluntat, res per influir en el curs de la seva malaltia. Es cert o no, doctor?

-Es cert. El malalt es morirà per més que ho sentin vostès.

-Bé, tinguin present que és un metge que ho diu això. Volgum o no nosaltres,

el malalt es morirà. Ara bé, nosaltres podem fer quelcom per l'oncle. Hi tenim un deure, m'atreveixo a dir...

Hi hagué un moviment d'expectació entre la concurrència. El doctor, que feia estona que enraonava sense apartar la vista d'Elena Duresnes - ell no comprenia com en un mateix món, no ho havia entès mai, això, hi podia haver senyores com aquella del paraigua petit que segurament amb paraigua i tot no arribaria a passar dels quaranta quilos, i com Elena Duresnes que qui sap quants en pesava! - es mirà una mica sorprès Enric Vilardell. Quan aquest veié que tothom esperava el significat de les seves darres paraules, continuà:

-Abans de seguir, una pregunta, doctor. Pateix molt?

-Qui?

-El malalt.

-Senyor, els malalts estan precisament malalts, per patir.

-I ell, el pobre Samuel estan^t com està a les acaballes, pateix ~~xxxx~~ en proporció a la poca vida que li queda?

-Jo crec que sí.

-Ho creu, només?

-Veurà, jo, si bé soc metge, no he estat mai vint-i-quatre hores seguides al llit. No he estat mai malalt, jo. No puc fer deduccions per experiència pròpia. Jo si he experimentat alguns dolors físics han estat dolors menors, voluntaris. M'he trepitjat, per saber quin mal feia. He arribat a menjar fruita verda per poder dir quina cosa és tenir mal de ventre. M'he passejat en ple hivern en còs de mànegues per experimentar les fases d'un costipat... He fet experiments amb la sordera, el mal de pot, la verola i algunes febres de diferent origen. I tot això, ja dic, ho he fet per gust i no sé si les malalties voluntàries son menys doloroses que les involuntàries o què. El cert és que sempre he sostingut que els malalts gemeguen massa. De totes les maneres, mai per experiència he arribat on em penso que es troba avui el malalt que ens ocupa, però crec amb la sinceritat de la gent. Si el malalt ~~gemegaxxxxxxxxix~~ és honrat, ha de patir. Crec, doncs, que el nostre malalt pateix.

-Llavors- digué Enric Vilardell-, torno a dir que podem fer quelcom per l'oncle. Sabem que està malalt, que no se'n sortirà i que pateix. Una altra pregunta, doctor. El que l'oncle pateixi molt, pot influir en el resultat final

de la seva malaltia?

-No.

-Exacte. No hi pot influir. Doncs vet-ací el nostre deure: Evitar que l'oncle pateixi. Amb això, tots els que ens l'estimem hi estarem d'acord. Potser algú podria donar una interpretació diferent a les meves paraules, però jo estic segur que serà qui no tingui res a veure amb l'oncle i amb l'afecte que sentim per ell. Vostè., doctor, tindrà interès en què el desenllaç sigui els que vostè ha pronosticat, no?

-Sí, senyor.

-I vull suposar que, per humanitat, també tindrà interès en que el malalt no pateixi...

-Jo mentres es mori ja quedo bé.

-Doncs a la seva mà deixem, els prop-parents de Samuel Darsà, evitar-li sofriments innecessaris.

-Senyors, una cosa és que el malalt es mori i l'altra que jo el mati!

-Però si vostè diu que l'oncle s'ha de morir, quin aventatge pot treure de viure...de patir uns dies més?

-Evidentment, cap.

-Doncs?

-Bé, però, parlem-ne.

-Parlem-ne. Jo no sé si vostè sap que l'oncle, per mal que tingui, té infinitament més diners.

-Si...si, però tinguin en compte que jo quan visito per primera vegada a un malalt sempre li dic "Què té?" i no "Quant té!". Jo he dit igualment que no tenia cura a un vagabund a un hospital que a un milionari en el seu palau...

-A veure si ens entenem-insistí Enric Vilardell-.Aquí - i senyalà la reunió-, som els familiars, els únics familiars de Samuel Darsà que hem vingut aprop d'ell en aquests moments delicats. Sabem - com i de quina manera encara no, però és igual- que tot el que tenia...no ens anticipem, que tot el que té Samuel Darsà serà, demà passat, el mes entrant, d'aquí a mitja hora, nostre. Es que podem admetre que el pobre oncle per deixar-nos els seus béns hagi de patir qui sap quan, encara? No! Un moment...De cap de les maneres! I per evitar el sofrir de l'oncle, ja que hem quedat que quan més visqui, més sofrirà, estem disposats a tot, a tot, per tal d'evitar-li sofriments. Adhuc

a renunciar, i en aquest cas ho fariem a favor de vostè, doctor, a una part d'allò que ens ha de venir de l'oncle. Això, naturalment, una vegada tinguéssim la promesa formal per part de vostè, de comprometre's a aturar els sofriments del nostre venerat parent.

-Jo, voluntàriament, només n'he mort un de malalt, senyors!-digué el doctor indignat-. Un metge! Un metge enamorat a prova de Veranol. Se li casà la promesa amb un company de carrera que feia més diners que ell i no ho pogué aguantar. El desesper li donà per diverses coses pujades de to, entre altres, empassar-se quantitats industrials de Veranol, però es veu que el seu organisme estava tant trastornat que la droga no li feu ni venir son. Se'l veia perdre cada dia en tanta de manera que d'una setmana a l'altra canviava fins i tot les faccions i era difícil reconèixer-lo. I es passava dies i nits repetint amb els tons més llastimosos que es puguin pensar, aquests tres mots: "Per noranta duros! Per noranta duros! Per noranta duros!!" Fins que no pogué més. Portava ja una pila de malalts assassinats i la malaltia de matar gent se n'ensenyorí, i, un dia, veient que per malalts que matés la seva follia no li passava, vingué a tro-

bar-me al Laboratori de l'Hospital General amb una gran xeringa de donar injeccions a la mà.

-O me la dones o te la dono!- foren les seves úniques paraules.

-Fe...

-O me la dones o te la dono!!!

El vaig creure, senyors...Ha estat l'únic cas de supressió a consciència. Ara, intentant curar-los...Li havia dit, ja, senyora, que vostè està massa grassa?- digué el doctor adreçant-se a la Duresnes.

-Aquí l'únic malalt que hi ha és el de dalt i vostè!- li replicà la senyora més grassa de la família.

-Perdoni, ja...

-I sàpiga que a mi, cap senyora prima m'ha passat encara la mà per la cara en moltes coses que son les que valen, sap? Perque tirar-se a l'aigua i no esquitxar a la gent no 'es pas el tot en aquest món, ho enten, doctor?

-D'acord, d'acord...és allò del començament...Jo per fer un bon paper i estar natural necessito respirar cloroform i estar voltat de bisturins i pulmonies, què hi farem. Li prego que no s'enfadi, senyora...Ja no se on era...Ah, si, ja

he tinc. Deia, indignat, que jo de malalt voluntàriament només n'havia mort un...

-Potser no m'he explicat bé, prou be'les disculpà Emili Vilardell-. Si les nostres informacions son exactes, crec que la fortuna de l'oncle és qüestió de milions...de molts milions...senyor doctor. A qualsevol que no fos metge la mort d'un home, encara que no estés malalt...ejem...l'afectaria, no?. En canvi, per un metge, sobretot per un que està tan acostumat a n'el "No hi ha res a fer..."és diferent. Això per un costat. Per l'altre, hem de convenir que acabar els sofriments al pobre oncle és un acte humanitari que fins a un metge pot afectar...I, encara, evitar el dolor, és una de les coses de la seva professió, potser la principal de la seva professió. Després, qui generalment sent la mort d'algu? La família, és inquestionable. En aquest cas la família, *se se li pot arribar per 3%* que som nosaltres, la única cosa que vol és que l'oncle acabi de sofrir. Per si tot això no fos prou, sense la intervenció ~~del~~ dels metges l'oncle es pot morir igualment d'un moment a l'altre...

-No, senyor, jo no el mato! *Le morirà, e morirà... ara...*

-Doctor: Es un cas de consciència. No el mati, acabi-li el sofrir. Fa un tres per cent?

-Quan ha dit?

76.-

«Un cinc per cent...

El doctor feu unes quantes passes amunt i avall de l'habitació. Les senyores el seguiren amb la mirada i sospiraren. Emili Vilardell anà reforçant els seus arguments:

-Pensi que hi ha altres metges pel mig que per tal d'aguantar un prestigi mal entès li aniran allargant l'agonia...que l'oncle Samuel no té cura...que de saber de la manera que pateix ell, tots nosaltres, que l'estimem tant, sofrim més que ell... que el patir de l'oncle no pot portar cap aventatge ni a la indústria ni al comerç del país...

I el doctor s'aturà.

ara se'n va
Jo puc intentar convèncer-lo que a prop, així mateix
-No puc permetre, m'heu convençut, que s'allargui el patir d'aquest home.

Accepto el deu per cent...

-Parlem-ne -digué algú.

I els familiars de Samuel Darsà i el doctor en parlaren. Eren les nou i mitja.

Per la finestra oberta entren els darrers raigs de sol de la tarda que se'n va. El cel és d'un vermell encès a ponent, i uns núvols morats, damunt les muntanyes, esperen que el sol s'acabi de decidir. Uns ocells, possiblement ignorant les moltes misèries d'aquesta vida, es passen les hores volant i cantant. No troben cada dia pa llescat a taula, ni una casada jove s'empolaina perquè es trobin bé a casa, ni esperen cada dilluns cap "Fukl Oficial". I, no obstant, ells passen xisclant pel cel i xisclen possiblement de fàllicitat. Ells, amb quatre mosquits cada dia i mentres no els toquin les ales ja ho ténen tot. Probablement és el contacte amb la terra que fa les criatures desgraciades. Que no diguin els homes! En quant als ocells, és generalment a terra que troben les ballestes...

Havia plogut, i per la finestra ~~oberta~~ entraven sentors de terra molls i flaires sòlides dels jardins propers. De tant en tant, la veu mecànica de la claxon

d'un automòbil ordenava a la gent que anava a peu que deixés pas lliure a algú que probablement tenia més diners que ells.

A dins l'habitació, amb el sòl enlluït per la fusta encerada de fresc, hi havia una pila de coses. En primer lloc un llit, un gran llit amb una menna de teulat al damunt que segurament li havien posat perquè costés més diners que els llits ordinaris. El llit anava mudat amb robes tornassolades, i un coixí immens deixava endevinar on deuria posar els peus la persona que volgués utilitzar aquell estri per a dormir o jaur^{hi}. Al llit, però, no hi havia ningú. Als peus hi havia un rètol que s'hi podia llegir:

"SAMUEL DARSÀ"

A l'habitació hi havia tres finestres més, adornades amb cortinatges de roba blava, lluenta i transparent. Un gran làmpara en forma d'aranya penjava del centre de la cambra. Les parets estaven ~~adornades~~ adornades amb plaques de roure treballades, i una dotzena de quadres en penjaven reproduint, sis, sortides de sol i, els altres sis eren retrats de músics famosos: Schubert, Wagner, Bach, Paganini, Mozart i Chopin. A sota mateix de Chopin hi havia una tauleta plena d'ampelles i capcetes que despedien un intens olor de farmàcia. Una inferme-

ra amb ulleres i vestida de blanc tenia una semblança extraordinària amb Schubert, i, l'estar-se sota mateix del retrat del genial compositor accentuava encara més la semblança. A qualsevol visitant d'aquella habitació li havien de venir, al veure l'infermera i el retrat, aquestes cinc coses al pensament: que el músic i l'infermera eren germans; que l'infermera era una filla de Schubert o que Schubert era fill d'ella; que Schubert en persona es dedicava a preparar injeccions o que aquella infermera tocava el piano com els àngels. Més avall de l'infermera, un sota Mozart i l'altre sota Paganini, hi havia dos grans criats vestits de vellut roig que amb res s'assemblaven amb els genis que tenien al damunt. Amb la única cosa que podien comparar-s'hi era amb la immobilitat total que ~~portaven~~ ^{disfrutaven} al damunt. Estaven, evidentment, tant quietes, que hom hauria suposat més fàcil, al cap d'una estona de contemplar-los, que poguessin quelcom els respectables senyors dels quadres que no pas ells. Donant la volta a l'habitació, partint del costat dret del llit, després de l'infermera i els dos criats, venia la porta d'entrada a la cambra. Després dos ^{cadivars} ~~armaris~~ de cuir, una petita biblioteca plena de llibres vermells, i una taula. Damunt la taula uns quants quaderns pe-

tits, negres, de butxaca. A l'altre costat del llit hi havien uns tres metres quadrats de sorra fina i, al mig del petit desert, un home ajagut fumant amb una pipa considerable. Plantat a la sorra hi havia un canyer en miniatura i dos o três pins menors d'edat. Assegut vora l'individu ajagut a la sorra, hi havia un personatge amb ulleres. Aquest era un metge. El personatge ajagut, Samuel Darsà. El petit desert de sorra que hi havia a l'habitació era una concessió que el metge havia fet al malalt. Ara veurem per què.

Feia justament tres mesos que el doctor Blanchart arribava de practicar una operació singular: l'extracció d'un os que ningú sabia com, s'havia trobat en ple ventre d'un viatjant de comerç.

-Però es ben be un os, doctor? - li preguntà un dels seus ajudants quan el doctor Blanchart amb aquell os extraordinari a la mà deia:

-Carai...!

-Mireu: Un os autèntic... Si jo sempre he dit que el còs humà encara ha de donar més de quatre sorpreses...

L'operat anava revinguent-se a poc a poc dels efectes del cloroform i digué amb veu apagada al veure tanta gent voltant quelcom que ell ja endevinà li ha-

via estat tret del seu interior:

-Ha estat noi o noia, senyors?

Al veure que l'equip amb bates blanques se'l miraven amb els ulls una mica oberts, feu:

-Perdonin...Acabava de somiar que era una partera...

-Ben bé una criatura no ho ha pas estat-li contestà el doctor Blanchart-però Déu n'hi do!- i mostrà l'os al pacient.

-Tot és començar, doctor...Només tinc trenta-cinc anys!

Quan el doctor Blanchart acabava d'arribar de fer l'operació de més anomenada de la seva carrera, la minyona de casa seva li digué que l'havien demanat al telèfon una pila de vegades.

-Qui?

-No ho sé, senyor.

-No ho ha preguntat?

-Sí, però se m'ha contestat, de l'altre costat de fil, que amb senyores no hi volien saber res. Que ells per qui demanàven era pel doctor...

-On és la dona?! - feu el doctor esverat.

-La senyora és a dalt.

-Ah!...Jo, enfeinat amb malalts i operacions passo masses mesos sense veure-la i algun dia...Res. No he dit res, sent? Ja es pot retirar i digui a la senyora que he arribat i que hi pujo totseguit.

Era incapaç, en aquells moments, de pensar que ~~h~~ia mesos que no havia passat més de deu minuts seguits amb la seva muller. Tenia aquell os al cap i cercava ~~variosos~~ ^{debatent} pels camins de la ciència i de la lògica explicar-se com podia viure aquell home amb aquell gran os al ventre. No trobava altra explicació que argumentar l'existència del fenomen dient-se que les formes animals són rarament estables, que no representen, tal com les veiem actualment, sino una etapa de l'evolució que tot fa en aquest món, i que potser aquell viatjant no era altra cosa que un exponent d'una nova etapa en l'anatomia dels homes. Potser eren més d'un i més de deu els que ja corrien amb aquell os al ventre sense saber-ho. Ara li sabia greu d'haver-l'hi tret. Ah, si l'hi pogués tornar a posar! Ah, si jo pogués trobar un altre exemplar, una parella i fer-los reproduir! Quin èxit poguer dir al món, llavors ja d'una manera certa: "Senyors, d'avui endavant la gent anirà naixent amb un os nou al ventre" I tenir la parella i llur descendència per fer callar els incrèduls...Però el timbre del

83.-
telèfon-hagué de trucar tres vegades-, el tregué de les seves meditacions. Agafà l'aparell mecànicament, encara pensant en la possible nova etapa, en el camí dels homes, que potser tenia lloc en aquells dies.

-Digui! - I seguia pensant: Qui és que avui s'atreviria a dir que un cantador de flamenc és la mateixa cosa que l'home de Néanderthal? Perque no pot començar ara una nova...

-M'ha entès o no m'ha entès!- sentí que cridaven de l'altre costat del telèfon.

-Perdoni...era molt lluny. Qui és vostè? Què li fa mal?

-Jo soc Samuel Darsà, estic malalt i és la vegada que fa quatre que li estic dient si vostè és el doctor Blanchart!

-Sí, sí, sóc jo mateix. Què ha dit que tenia? La seva veu no m'agrada pas massa.

-La veu la deixi en pau. El que estic malalt soc jo. Tinc 75 anys i és la primera vegada que em visitarà, em penso, un metge. Ho sento pel poc negoci que durant tants anys els he donat, però és així.

-Be. Té molta pressa?

-Sí, senyor. Vull aclarir aviat què tinc. Es que no pot venir, que no es troba bé potser...?

-Sí, senyor... Però és que darrerament... la feina sap?, he passat molt temps sense veure la meua senyora i precisament avui pensava dedicar-li una estona...

-Que potser és ella la que no es troba bé?

-No, no. Sí. Està perfectament, gràcies... Si hagués estat malalta ja l'hagués vista més sovint.

-Així, jo no puc estar malalt quan a mi em dóna la gana! La primera vegada que vull estar malalt amb metge i...

-No es preocupi, senyor...

~~-Vinguin tots dos, amb la senyora...~~ Jo tenia interès en que fos vostè el primer que em visités. L'he vist retratat a una revista una mica vella, de quan vostè va arribar als LLacs, al Nord... Jo hi he passat molts anys allà... L'Hospital de Quatre-Camins el vaig fer jo... fou un regal a la família Mac Laglen perquè no s'haguessin de moure de casa seva quan estessin malalts, que n'estaven tan sovint...

-No es cansi més, senyor Darsà, vinc totseguit! Un moment, el seu domicili?

-Tarongers 719.

-Tarongers, 719. Fins ara.- I penjà l'aparell.

-Què hi farem!- sospirà. Matilde!, Matilde!. Matilde, digui a la senyora... li ha

85.-
tantes vegades, ja...li digui que jo he dit que trobaria molt natural que
qualsevol dia perdés la paciència. Tot el que puc fer -afegí preparant-se per sor-
tir- és convidar-la a venir a visitar un malalt...aquesta vegada és el propi ma-
lalt qui ha fet la suggerència...Ho arregli com puguí, Matilde. No se a l'hora qu
tornaré...Deixi'm quelcom a la cuina.

I sortí. Estones més tard trucava al número 719 del carrer dels Tarongers.
-Es aquí on viu el senyor...Samuel Darsà? -preguntà llegint el contingut d'unes
notes, al criat que l'obrí.

-Sí, senyor. Vostè és el doctor?

-El mateix.

-Per aquí, faci el favor.

Precedit pel criat, travessà un passadiç, pujà una escala i els dos s'aturaren
davant una porta tancada. El criat trucà lleugerament amb la mà;

-Senyor? Hi ha el doctor.

-Que passi- contestà de l'altre costat de porta una veu que es podia perfectament
catalogar entre el gremi de la gent de geni viu.

El criat obrí la porta i deixà pas al doctor. Un home s'esperava assegut al costat d'aquell llit tan mudat quina presentació ja hem tingut el gust de fer. L'home tenia els cabells i el bigoti blancs, el seu pes no devia anar gaire més enllà dels seixanta quilos, i el seu aspecte era el que havia deixat endevinar aquell "Que passi" de més amunt. Les dues mans es movien inquietament, amb un tic nerviós, damunt el puny d'argent d'una bastó de preu. Malgrat la manca de pes que s'endevinava al contemplar aquell home, la vivor dels seus ulls i el posat extraordinàriament dret del seu pit i cap, deixaven veure que tenien al davant un exemplar poc corrent. El seu rostre era enmorenit per demés i, igual que ^{la de} les seves mans, la pell del de la cara es veia curtida i tallada pel contacte continuat de sols i vents naturals, cosa que contrastava palesament amb l'escenografia, mobiliari i finesa de teixits que el voltaven. La profunditat del seu mirar i una mena de cop de coll que donava cada deu segons, així que creia que no tenia el cap prou alt, donaven la impressió que aquell home estava sempre a punt de manar alguna cosa i de saber que les seves ordres s'havien de complir inexorablement. El petit cop de coll que donava es podia tra-

duir perfectament, si el donava després d'una ordre, per un "I prou!" fulmi-^{87.-}
nant. Quan entrem en contacte amb ell, el trobem neguitós, segurament perquè
les coses, que es veu que gairebé sempre s'havien fet de la manera que ell
havia volgut, en aquells moments no anaven com ell volia.

-Bones tardes-, digué el doctor.

-Bones tardes-; contestà l'home del bastó de preu.

-Es vostè el malalt?

-Sí.

-Es el mateix que m'ha telefonat fa una estona?

-Sí.

-Molt bé, molt bé... Així vostè és el senyor Samuel Darsà, el que regalà aquell
hospital a la família Mac Laglen... bona gent, els Mac Laglen... Llàstima que
es passessin la vida al llit. Van ésser els meus primers malalts a l'altre cos-
tat, en un país que estar malalt no era cosa gaire corrent...-. I el doctor
Blanchart, al veure que la conversa que ~~ixixixà~~ volgué iniciar s'anava conver-
tint en monòleg, anà per altres camins, que eren els seus.- Bé, què té?

-No ho sé.

-Ah...!

-Ja li he dit per telèfon que no havia estat mai malalt! Ara crec que ho esteu.

-Què li fa mal?

-Moltes coses.

-Bé. Això ja son símptomes. Quina cosa li fa més mal?

-Totes.

-No recorda, senyor, si les coses que ara li fan mal n'hi havien fet abans?

-Es la tercera vegada que li dic que no havia estat mai malalt.

-Veiam: Vostè fa molt que és aquí?

-Aquí? On vol dir aquí?

-Aquí, en aquesta ciutat.

-Tres anys.

-Tres anys, bé. Abans de venir aquí, on havia estat?

Samuel Darsà es mirà una estona llarga al doctor Blanchart abans de contestar.

Donà uns quants cops de coll i quan aprobà la posició del seu cap, digué:

-Quan vostè inaugurarà l'Hospital Mac Laglen, jo ja portava als Llacs una pila d'anys i vaig passar-n'hi encara una pila més. Tenia 15 anys quan vaig sor-

88.-
tir de casa sense altres medis de fortuna que dinou pessetes...Assenti's doctor, faci'm el favor, Avui, ara, em sento en ganes de parlar una estona, cosa que no havia fet de molt temps...Doncs, si, vaig embarcar-me sent-me altra fortuna que dinou pessetes. Vaig arribar a Buenos Aires. Em donàren treball en una gran fàbrica de fusta. La meua feina consistia en portar socs enormes, del bosc a l'asserrador, tirats pels dos cavalls més grossos que jo havia vist en la meua vida. Vaig cançar-me aviat d'aquella feina. Així que vaig haver arribat en aquell món nou, vaig experimentar una sensació estranya que mai no s'ha apartat de dins meu, de que jo allà hi anava cercant quelcom que ara veig que mai no hi he trobat...Diverses vegades, en la meua ja llarga vida, he dit "Ara!;" i ha resultat que aquest "Ara!" no ha tingut mai la duració que jo em pensava que hauria de tenir...però no vull desviar-me, doctor. Vostè m'ha preguntat on havia estat fins fa tres anys...Procuraré no dir masses coses per complaure la seva pregunta. De Buenos Aires vaig passar a varies hisendes de l'interior. Vaig deixar la República Argentina i vaig seguir uns aventurers que m'oferiren un lloc dins una gran barca que s'enfilà Paraguai amunt...El nou país, molt bell, no fou prou per fer-me dir que allò que volia jo al deixar un món per l'altre

89.-
no tenia al davant...Seguiren després uns anys que vaig passar apartat de tota companyia humana. Anava sol i lliure per aquell món inacabable i brillant. Dormia on la son m'agafava sense altra companyia que els boscos infinits i les estrelles. Vaig seguir dies i dies ~~tingent~~ ^{seguint}, per camí, les ribes del pare de tots els rius: l'Amazones. Vaig arribar a l'altra mar per terres dels Inques... Les coses que vaig trobar en aquest viatge omplirien volums...Miri: -i Samuel Darsà senyalà la petita biblioteca:- La primera enfila, aquells 13 llibres de llom vermell, són meus...Algun dia potser... Però seguim, ara no vull dir-li altra cosa que on vaig estar aquests 60 anys que he passat fora d'aquest país. ~~I~~ seguia caminant, caminant sempre en recerca d'aquell "Ara!" famós en la meua vida. I la gent que trobava parlava de mi i jo sabia com aquell meu viatge inacabable era interpretat pels escadussers caminats i poblets que em veien o sabien de la meua inacabable caminada...Jo era un enamorat que cercava, sense trobar-lo, l'amor. Jo, un novel·lista famós cercant temes i ambient per les meves novel·les. Jo un gran pecador que portava un crim horrible a dintre meu i que no trobava repòs enlloc malgrat portar ja més de mig món voltat. Jo era un espia d'un país llunyà que m'havia encarregat descobrir els llocs fàcilment atacables de les tres Amèriques. Jo era un raptor de noies tendres que les por-

tava a llocs que els demés homes mai les trobarien ni que cerquessin mil anys si mil anys les poguéssin cercar. Jo, en fi...no és la meua història la que interessa ara, encara que devegades sento unes ganes immenses de contar-la a algú...Jo he passat, doctor, de tenir homes i dones, ajuntaments i pobles a la meua mercè, de senyor de pensaments i voluntats, a una casa de salut...No, doctor, no fou per curar-me de cap lesió al cap que vaig anar-hi...fugia...Bah, parlàvem d'on vaig estar temps endarrerera no? Vaig arribar, del Continent menys afortunat on s'allargassen els rius més grans del món, mandrosos i enormes, encomanant potser el tarannà dels que hi viuen aprop, fins als gels de la Badia d'Hudson. Vaig recórrer aquella Amèrica jove on la gent mirà, mira i mirarà, trobar-hi la salvació en guerres i en paus...Els vents glaçats de la mar Àrtica escriviren son nom en mon rostre i durant mesos i mesos vaig tenir per sostre, únicament les branques dels abets o els llums inasequibles per ara i tant pels homes, dels estels. I mai, doctor, mai vaig agafar ni un senzill refredat durant aquell temps. Més tard, ja no tenia temps per estar malalt. Tenia molta feina en altres coses i les úniques vegades que ix els me

ges em sentiren la veu fou al donar-lis el bon dia quan en trobava algun de conegut pel carrer o quan els necessitava per demanar-l'ls el preu d'algun Hospital que regalava a gent malalta. Estar malalt, haver de perdre el temps al llit quan en aquest món llavors jo hi tenia tantes coses a fer!...No ho podia estar jo, de malalt, doctor, no ho podia estar...I potser m'hagués anat bé estar-ne de tant en tant...o potser n'estava i jo no ho sabia perquè altres mal-de-caps tenia...I ara em penso que ho tinc tot a cop. Vull dir que tinc tot allò que no he tingut, o m'h he pensat que no ho tenia, durant 75 anys....Vaig passar-ne 70 oblidat de tothom, o de gairebé tothom. Jo volia tornar sense fer soroll i sense que ningú s'adonés de la meua arribada, però aquests diners, aquests diners que me'ls sento com un cranc monstruós enganxat al mig del pit.!

-No s'exciti, senyor.

-Si l'excitació és una malaltia, li tolero l'avís. Si és un consell, se'l guardi.

-Exciti's, senyor, si això li causa plaer...

-Gràcies, però jo vaig arribar fugint, doctor, fugint d'una persecució que...però

això ja ho trobarà, qui ho vulgui trobar, en aquells llibres meus que li he^{91.-}
dit. I ho saben que jo sóc aquí. Ho saben els que no ho haurien de saber i
els que deurien saber-ho no ho saben... Però això^{ja}/no és cosa de metges...

-Bé-, digué el doctor-, encara que un metge en aquest món, oficialment, no tingui altra missió que cuidar malalts, devegades també ens agrada fumar un puro, contemplar senyores i escoltar històries com la de vostè...

Es veu que el malhumor tornà a campejar pels dominis de Samuel Darsà per-
que la seva contesta fou:

- La única història que ha d'interessar a vostè és la de la meua malaltia. M'ha
preguntat on havia estat abans d'ara. Li he dit. Si vol li repetiré.

-No, no...Seixanta anys de vida a l'aire lliure i després un canvi produït
per causes que estan, per ara, vedades al metge, poden produir efectes molt de-
sastrosos.

-Entesos. Doncs què ha dit que tenia, doctor?

-75 anys, ja comencen a ésser anys.

-Això ja ho sabia. Mals, vull jo, mals. Els mals que tinc vull saber.

-Vostè pot patir del fetge.

-Del fetge?

-Si, senyor. El fetge, com vostè sap, és una entranya situada a l'hipocondri dret, que segrega el fel...

-Li aclareixo que jo de tot això no en se res.

-El que no en sàpiga res vostè no ha d'influir de cap de les maneres en que pugui tenir el fetge avariats. Sent dolors, aquí, sota els pulmons?

-Li repeteixo que em fa mal tot!

-Llavors no cal discutir massa. Vostè d'una de les coses que pateix és del fetge. Es un òrgan delicadíssim, un dels que jo sempre he considerat que funcionava bé per miracle...Vol ajaure's al llit, senyor? Es tracta només de veure els mals principals que l'aqueixen... Així. Respiri...respiri fort. A veure, mogui aquest braç, no, l'altre. No ens entenem: mogui el braç dret. Vostè em mou l'esquerre, senyor Darsà...No ho aconsegueix ? Bé, seguim, Li fa mal, aquí?

-De quina manera vol que li digui que em fa mal tot?

-Senyor, jo el crec i faré el diagnòstic a base de que li fa mal tot. Aquí, per descomptat, no?...I aquí, igualment. La llengua, val fer el favor?. Ara segueixi'm amb la vista els dits d'aquesta mà...així...

I el doctor Blanchart feu un reconeixement de tot allò que ell creia indispensable havia de fer mal per poder dir a un malalt: "D'això en dic un malalt jo,

senyor". I digué, després del seu exàmen:

-Bé, em sembla que ja li he trobat prou mals. A més a més del fetge vostè pateix dels ronyons, la sang no li circula bé, el cor bateja de la manera que vol, la majoria de les articulacions no obeeixen el mandat del cervell, té, a més, causa, millor dit, causes, a l'estómac... Una manca de nutrició a tot l'organisme li reporta un artitrisme digne d'admiració. Aquests dolors que sent al baix ventre son produïts per la dislocació total d'una víscera fora de la seva cavitat, això és, per una hèrnia, i, entre altres coses, per ésser breu, vostè té oftalmoplexia, esclerosi, fotofòbia, gastroencefalitis, reuma...

-Prou! Tot això ja ho sabia sino que no en sabia el nom. Ara bé, jo puc anar tirant tinguent tot això que vostè diu que tinc?

-Veurà, un sol, d'aquests mals que li he dit, han donat de vegades grans disgustos als familiars dels que l'han tingut...

En aquell moment algú trucà a la porta.

-Endavant!- cridà Samuel Darsà mirant ràpidament el direcció a la porta. I entrà un criat amb uns envelops a la mà.

-Doctor, un moment... Depressa, Martori... De qui és? -, I prengué de les mans

del criat l'envelop que aquest li anava a allargar, a mitja reverència del domèstic.

-Del Consolat...del Consolat...-començà al·legir el remetent, i, amb mà tremolosa, estripant, nerviós, l'envelop, n'extragué el seu contingut. El rostre de Samuel Darsà, animadíssim al començar la lectura de les primeres ratlles, s'anà enseriosint a mida que llegia fins que, totalment abatut i amb gest cançat, deixà anar el braç amb el qual aguantava els papers que tregué de l'envelop. Feu un gran sospir i ficà els documents dintre un calaix d'un petit armari de la biblioteca.

-Tampoc han trobat res...tampoc han trobat res...Ah, si jo tingués uns anys menys! -I hi havia un plany de debó en la seva veu quan digué aquestes paraules.-Doctor...vostè, o qui fos, ho podria fer, això? Al preu que fos! Al preu que fos!

Petita pausa. I Samuel Darsà seguí monologant d'aquesta manera:

-Per què hi ha hagut gent que ha dit i repetit, i els llibres ho han escampat pel món, que devegades, quan tot semblava perdut sortia un personatge extraordinari i ho arreglava tot?...Per què si no ha estat mai veritat això, els lli-

bres n'han parlat tantes vegades! I si alguna vegada ho hagués estat de veritat? D'on ho han tret els que fan llibres que en paga de coses ben senzilles de donar: l'ombra, la voluntat, l'ànima, s'obtenien solucions a coses impossibles? Per què s'ha parlat tant, per què s'ha insistit tant sobre això? Si hi hagués algú, doctor, que pogués fer això amb mí, jo... Què no donaria jo perquè algú, fos qui fos, em treïés cinc... però millor deu, anys del damunt i em tornés la vigoria i salut que tenia jo deu anys endarrera...

-Quan l'organisme arriba a una certa edat, senyor, això és impossible. Almenys per nosaltres i amb els mitjans en què comptem avui... Demà, qui ho sap com aniran les coses!

-Aquest demà, és honrat, doctor?

~~-Aquest demà, en medicina, és com el demà en astronomia.~~

*ND és demà - demà,
is clar...*

-Però això no ho pot fer ningú, doctor?! Vostè creu que no ho pot fer ningú?

-Jo, la veritat, ho veig molt difícil. He presenciat casos, de totes les maneres, que han fet rodar el cap a la ciència. Homes acabats, diagnosticats de temps "esgotament físic de primera divisió" que, almenys aparentment, han reulat una xifra respectable d'anys.

-Com, doctor?

-Veurà, han estat casos no gaire corrents. Un entre mil, millor dit, entre milions...I per descomptat, en aquest millorament incomprensible els metges no hi han tingut art ni part, no se si m'enten?

-Però com ho han fet, com ho han fet?! No temi per mi doctor. Pot parlar clar. Soc un home de 75 anys que d'aquest món ben poques coses poden ja fer-me perdre el son...

-No, no. No és que sigui res que faci por de sentir amb el llum apagat...al contrari. Jo no podré citar els noms dels interessats perquè no els recordo, però els casos els tinc ben gravats al pensament. I tots els que van estudiar medicina a la mateixa Universitat que jo, els saben. En un dels cursos, el catedràtic de Neurologia ens obligà a aprendre un llibre, original d'ell, que feia història de casos de malalts que s'havien curat sense intervenció de metges ni medicines. A més dels casos que foren el tema de moltes lliçons del nostre catedràtic, he tingut ocasió jo personalment de presenciar-ne alguns. Sí. Hi ha gent que s'ha rejuenit, per exemple, pel resultat d'unes eleccions, per una senyora, a causa d'una rifa extraordinària, per la mort d'un

97.
recaptador de contribucions, per la reparació d'una carretera... Ningú les
conseix encara prou bé les reaccions que un aconiteixement qualsevol pot oca-
sionar en una vida humana. S'han donat casos que un senzill concert de pia-
no, ja veu, torna la memòria a un que l'havia perduda. Després queda la vo-
luntat encara. Kant, un senyor que va escriure coses de compromís s'hi va cu-
rar sense altra medicina que la voluntat...

-Però si jo tinc tants mals que fins la voluntat tinc malalta... No, doctor,
cap d'aquestes coses que em diu poden, en aquestes altures fer el miracle. I
jo necessito deu anys. Jo necessito deu anys! Es que el món s'enfonsaria si
jo tingués deu anys menys? Es que en patiria algú si jo em tornés deu anys
més jove? Vostè no seguiria cuinant malalts, el sol i els diaris no sorti-
rien cada dia? ~~La meua salut s'afiria cap a colapse si a mi em po-
gués arribar deu anys de sobre?~~ I jo amb deu anys menys hi aniria doctor,
hi aniria! I trobaria a tots aquells que fa anys que cerco... En quant als
mals que tinc, si jo pogués tornar allà, al Nord... la neu i els vents i el
dormir al ras el farien, ben segur, el miracle... Aquí em sento cada dia més
cançat. Al parlar, al dormir, al menjar... fins em canso d'estar cançat! Es

horrible! I justament ara, ara que necessito viure fins que...Doctor!

-Miri.

-Vostè, li dic per endavant, començarà a cobrar des d'avui passi el que passi. Necessito saber si amb el mal que tinc, prescindeixi de tots aquells que vostè ha dit...si amb tots els mals que suposa que tinc i els que tinc sense suposar-los, si ^{tenint} ~~tinguent~~ tot això...fins a quan puc viure.

-Però...-i el doctor Blanchart comença a gratar-se el cap.

-No, no. Sense paraules cobertes. Quan em moriré?!

-Jo...

-No, vostè...jo, jo, doctor!

-Veurà...

-Vostè pot tenir dubtes si li demano quan em curaré. Entesos. Però jo li demano quan em moriré. Sí, ja ho sé, és una pregunta de compromís però jo el que necessito saber és això: quan em moriré.

-Intentaré complaure'l-. I el doctor Blanchart s'enorellà un estetoscopi. I l'aplicà a diversos indrets de la caixa toràctica del pacient. I digué:

-Es tracta d'avançar una data...és clar que sense compromís...Paci^{ent} el fa-

vor, diguí "a".

99.

-A...-feren les cordes vocals de Samuel Darsà.

-Bé...

-Bé!

-No, vull dir que està bé. Es a dir allò que està bé és la "a" que ha dit perquè l'esquena...Vagi repetint el que jo aniré dient...Trenta-tres... carretera...erra...impermeabilització...lladre...amb una vegada n'hi ha prou senyor...

El doctor deixà l'estetoscopi damunt la tauleta de nit i abans de dir res prengué el pols al malalt. Aquest deixava fer al metge com si tot allò no li fos fet a n'ell. Feia estona que tenia, es veu, una idea fixa al pensament que tenia aparentment el seu suport ^{en} ~~sota~~ el nas del retrat de Wagner perquè Samuel Darsà no n'apartava la vista.

-Que té tard. doctor? - preguntà Samuel Darsà al veure que el metge consultava el rellotge.

-No, no senyor...compto les pulsacions.

Passà un minut en silenci.

-En fi- començà el doctor Blanchart-, si jo fos vostè i el metge que em visités em digués que n'hi havia per poc, em donaria per molt satisfet.

-Aclareixi'm, per favor, aquest poc, doctor! - demanà Samuel Darsà sense apartar els ulls del nas de Wagner.

-I si m'equivoco?

-Pijor per mi.

-Jo, la veritat...

-Cobrarà igual doctor. No, més. Pel diagnòstic que em fassi ara, per avançar-me un plaç, li dono allò que ha guanyat fent visites tot l'any!

-Si l'encerto?

-No, no, per donar-me un plaç.

-Ara són les sis...

-Es qüestió d'hores? -I la veu de Samuel Darsà semblava que venia del pis del damunt -.Sense por.

-No, al cap i a la fi qui hauria de tenir més por seria vostè...

-Depressa, doctor, depressa...si em fa esperar tant potser no ho podré sentir.

-Vull dir que ara son les sis, i si jo, al cap d'un parell d'hores d'esser a

casa...ejem...sobrevingués una crisi aguda que...desenganyi's, senyor, hi ha tantes coses que li fan massa mal...

-Bé, vostè opina que quan serà a casa seva, jo encara tindrè dues hores de vida...Ara m'ha d'aclarir quan pensa trobar-se a casa seva.

-Suposem que hi sigui d'aquí a una estona...totseguit...

-Acabant; tinc dues hores de vida!

I el doctor Blanchart esperà que el malalt digués alguna cosa més. No ho feu. Abaixà el cap i el recolzà damunt el puny d'argent d'aquell bastó que ja hem conegut unes quantes planes enllà. Passaren unes estones immòbils els dos. El doctor Blanchart començà a pensar que una vegada més arribaria tard a casa seva. Samuel Darsà devia pensar coses pujades de to perquè digué:

-No és que tingui por, doctor. Estic pensat coses...coses que l'esgarriaríen potser...Deixi'm pensar una estona...vostè entretant en pot pensar d'altres que no seran, a ben segur, les mateixes que pensaré jo...

I el doctor Blanchart, que no solia contradir gaire els seus malalts, es posà a pensar. Tenia la seva senyora al cap llavors, perquè pensà que feia mesos, anys potser, que la seva senyora li demanà un vestit de seda blanca al

passar davant "La Primavera". Entraren als magatzems i es trobà que no portava cap diner al damunt. Només portava receptes, totes fetes ja - era aquella temporada que la grip enllità la mar de gent-, i no se'n poguéren emportar el vestit. "Anem a casa i tornarem totseguit" recordava que havia dit a la seva senyora. I ella, que ja començava a conèixer-lo, li va respondre: "Si ens n'anem tots dos, ja no tornarem. Jo em quedo aquí. T'esperaré fins que tornis...o fins que tanquin". Els presents rigueren i ell marxà corrents disposat a demostrar, encara que fos per una sola vegada, a la seva senyora i a qui fos, que tenien aquell dia una mala opinió d'ell. I recordava que mentres anava baixant els escalons de "La Primavera" s'anava dient que res ni ningú el privaria d'anar rapidament a casa seva, agafar les pessetes pel vestit -se n'emportaria 850-, i de fer l'entrada triomfal a "La Primavera" amb els diners a la mà davant l'admiració de la seva senyora. "Que plori!" va dir al veure aquella noia de pocs anys, evidentment perduda, que plorava al mig del carrer desconsoladorament. I seguí depressa en direcció a casa seva. "No, aquesta vegada ningú em treu la meua dona del cap, el vestit blanc i les 850 pessetes" anava pensant. "Què hi pintarà aquell home a la pidsarra del Club?". "No, no, que hi pinti allò que li passi pel cap" I

seguí carrer avall. "Vaja, la tia Amèrica! Només em faltava això. Em taparé la cara i faré veure que no la conec" I passà pel costat de la seva tia amb el barret davant la cara. I sentí, de dins del barret, que la seva tia Amèrica deia: "Si no que em passa que encara no ha arribat tan amunt, diria que és el Pere, el doctor..." Aquella travessia fins arribar a casa seva fou ben bé posar-lo a prova. Ho recordava com si fos ara. Fou el dia que es cremà l'edifici nou ^{de nou} de l'ambaixada ~~argentina~~ ^{argentina}. Quan ell hi passà pel davant hi havia una gran gentada contemplant amb ulls extraordinàriament oberts com una senyora en camisa anava a ésser salvada, al tercer pis, per un bomber. Entre els espetecs del foc, es pogué sentir com el bomber, dret dalt d'una escala blindadissa, deia a la senyora "Senyora, si m'agafa tan fort no farem res... El foc és encara al segon pis... si vol, te temps de posar-se quelcom al damunt que la nit és fresca..." I deixà aquella senyora a dins aquella finestra del tercer pis de l'ambaixada ~~argentina~~ ^{argentina} parcialment en flames. I es veu que quan la senyora es posava presentable per sortir davant la gent degué passar quelcom finestra endins perquè sortí d'aquell tercer pis un xiscle estrident i un "Poca vergonya!" de pes. I la senyora arribà, esperverada i nua, de nou

104.
a la vista del públic. De primer antuvi es cregué que el xiscle era produït pel foc que ja era a l'interior de l'habitació, però es veu que l'autor de l'esverament de la senyora nua era un nou bomber que arribà a la finestra al mateix temps que la senyora i estirant-la per un braç li deïa: "Senyora, que no hi ha temps per tenir masses escrúpols...". Però l'altre bomber, el de l'escala del carrer, devia pensar que hi havia menys perill fer el descens per la seva escala perquè la tenia agafada pel braç que li quedava lliure i deïa: "Donaré part del vostre valor, company, però jo puc baixar-la amb totes les garanties d'arribar a baix bé i sense res cremat". Però el segon bomber no la deixava anar tampoc i: "No, no, Bertran, és aquella mateixa escala que va trencar-se l'any passat. No resistiria el pes de dues persones" deïa. I el Bertran responia: "Vos teniu el foc al cap i no veieu el perill. Us cremariau tots dos si intentéssiu baixar-la per l'interior". I, en tant, el foc s'anava acostant a l'escenari dels dos bombers i la senyora nua que tan aviat tenia una cama damunt la finestra al estirar-la el bomber de l'escala com desapareixia de la vista del públic uns segons quan el que l'estirava era el bomber que amb tota seguretat havia provocat el xiscle i

el "poca-vergonya", per tornar a aparèixer de nou a la finestra a un cop de coll del bomber Bertran...Els bombers seguien reclamant el salvament, el cas era temptador de debó per aturar-s'hi una estona...però el doctor Blanchart passà tancant els ulls i apretant més el pas per ~~arribar~~ recobrar el temps perdut mirant a la finestra. Agafà, recordava, el tramvia a la Plaça de la Llibertat. Al davant el carrer Blau, pujà el senyor Blanc i com que el tramvia anava fent el seu fet, encetaren una conversa. El senyor Blanc li deia que volia comprar una bicicleta pel seu fill gran, que la seva cuinyada es prometia amb el petit de casa els Vergues, i que la seva dona es volia posar una dent d'or. Fou al embocar la Gran Via que tingué lloc l'accident. "Què passa?" havia preguntat el senyor Blanc al sentir sonar repetidament la campana del vehicle. "No ho sé, hi ha molta gent aturada a la via" havia dit una senyora que havia tret el cap per una de les finestretes. El tramvia s'aturà. La gent baixà i s'escampà al redol de la que hi havia aturada al mig del carrer, aixecant-se de puntetes, els darrers arribats, per veure què hi havia al mig la rotllana. "Un metge!" "Un metge" "No hi ha cap metge?!" repetia la gent. En cent-mil altres ocasions el doctor Blanchart s'hauria aturat. Aquell dia portava al cap no fer esperar la seva senyora

per primera vegada d'ençà que l'havia coneguda, i passà de llarg davant el grup de gent. "Han caigut al baixar del tramvia i un cotxe els ha atropellat.. Son casats de nou que venien de fer-se retratar..." I "Un metge!" "Un metge!" "Un metge!" sentia cada vegada més lluny a mida que s'apartava del lloc del succés. El cor li feia mal, però si feia tants anys que sentia dir a la seva senyora que feia tres hores tard a dinar, a sopar, a dormir... "Ho sento, Maria, era un cas difícil... Hi ha molta gent que està malalta quan pot, no quan vol..." havia dit qui-sap-les vegades. Al principi de casats, la seva senyora encara el mig animava. Més tard, ja abans que ell digués res, mudada per anar al teatre, i amb quatre hores de retràs a casa, li deia: "Sí, no el podies pas deixar a mig tallar... Me'n faig càrrec" Després, d'això ja feia poc, sospirava i prou quan el sentia arribar a hores ~~extraordinàries~~. Quan les amistats l'anaven a visitar ~~ii~~ i li preguntaven pel marit: "Es a l'Hospital" responia. "Que no es troba bé?" "Sí, senyora, però té una clientela especial que agafa coses de compromís a les hores de repàs, de les visites, d'anar al teatre o d'anar a dormir. Ai, els malalts del meu marit son ben ^{particular} ~~especial~~ ben segur..." I ell, ell sabia que algunes vegades Maria havia dit: " Si el vull

veure li tinc de fer dir que estic malalta" Total que trobà justificadíssim fer el sord, per aquella vegada, a n'aquells crits de "Un metge" "Un metge!" que sortien d'aquella rotllana de gent que voltaven uns nou casats atropellats de fresc. Aquell dia estava disposat a fer el sacrifici que fos per quedar bé davant Maria que l'esperava a ~~ix~~ "La Primavera". Per evitar que els casos de compromís dels malalts que tenia en tractament li poguéssin distraure el pensar ~~xx~~ que aquell dia era de la seva dona i prou, es posà a cantar un couplet de moda. I arribà a casa seva: la sala d'espera era plena de malalts! Tots se'l miraren esperançats... "Però si avui no és dia de visita!" recordava que havia dit amb cara d'enfadat als malalts. "Nosaltres patim igual per això, doctor" digué un d'ells. Era un petit món adolorit fent cua, per, almenys, contar els seus mals al doctor que, devegades amb això sol, sortien com nous de casa el metge... si, però la imatge de Maria esperant a "La Primavera" s'interposava davant un senyor amb un goll enorme o una criatura tan prima que a través dels seus genolls es veien els barrons de la cadira on seia. Digué als malalts que totseguit anava a atendre'ls, amb la intenció de prendre els diners que havia anat a cercar, arribar amb dos

salts a "La Primavera" i tornar amb la senyora i els vestit de seda blanca a casa a passar una estona amb aquells malalts que se l'estimaven tant. Però s'emportà un disgust. Cercà pertot arreu i no trobà una pesseta enlloc. Era festa, la minyona tenia permís i ell, amb el cap generalment ocupat per sèries microbicides o per altres coses pitjors, no tenia temps per saber on eren els diners de casa seva. I la seva dona esperant a "La Primavera". No tenia altra solució que fer algunes visites... Calia fer 850 pessetes ~~maxia~~ rapidíssimament. "El primer" - cridà obrint la porta de la sala d'espera. I entrà el primer malalt. Ah, si hagués tingut temps, com s'hi hagués allargat amb aquell magnífic cas d'oftalmoplexia... però, a contracor, havia d'enllestir depressa. "Va per llarg això, doctor?" li preguntà el malalt. "Uii!" contestà ell, i recordava que l'oftàlmic li respongué "Així ja ho trobarem tot plegat". I se'n anà sense pagar. Per fer les 850 pessetes hagué de visitar a tots els esperadors i encara telefonar alguns malalts que havien demanat torn i ell havia dit que ~~xxxiixxiix~~ no els hi podia donar durant molt dies... I quan estones més tard arribava esbufegant amb els bitllets a la mà als magatzems de "La Primavera", del rellotge de l'església de Sant Rafel tocaven les tres de la matinada. Els llums dels aparadors de "La Primavera" encara eren oberts

i el vestit de seda blanc que havia de comprar a la seva senyora brillava annig d'un munt de robes de coloraines en el mateix lloc que hores abans l'havien estat contemplant amb la pobra Maria. Per entre els espais lliures que deixaven les robes exposades es veia la gran sala de vendes buida del tot. Maria no hi era...Recordava que després havia sabut que ella va arribar a casa seva mentre ell deia al senyor Pairet, el tender, : "No li puc fer més barat, senyor Pairet. Son tres-centes pessetes. Vostè sap el què val avui un bisturí...I aquest antrax s'ha d'obrir, i depressa..."

La veu de Samuel Darsà el tregué d'aquella recordada, dient:

-Doctor!

-Digui...digui.

-He estat pensant tota aquesta estona...Em pot donar quelcom que m'asseguri que tan sols aquestes dues hores que em queden, em queden de debó?

-Podem provar unes injeccions...pel cor sobretot...però i per totes les altres coses?

-Doncs bé, posi'm injeccions, posi'm injeccions! Totes les que porti, siguin per allò que siguin. Ja hem quedat que tanc tots els mals que es poden tenir.

«Necessito unes hores de vida!!

-Fe...

-Res, doctor! Les seves úniques contestes han d'ésser injeccions!

...I aquesta és la darrera- digué moments més tard el Doctor Blanchart després de buidar dins la xeringa el contingut del darrer tub de vidre que trobà en el seu maletí.

-Senyor Darsà- afegí-, això, normalment, deixa un malalt immunitzat contra una pila de coses durant tota una nit...

-Gràcies, doctor. No volia pas altra cosa. De mal, encara tot me'n fa, però si vostè m'assegura que tinc una nit de coll...

-Assegurat, senyor.

I Samuel Darsà estirà una cinta blava que hi havia al capçal del llit, sonà un timbre al lluny i segons més tard s'obria la porta de l'alcoba i entrava el criat que havia acompanyat al doctor.

-Marteri- digué Samuel Darsà-, acompanya al senyor.

I obrint un calaix de la tauleta de nit, entregà al doctor Blanchart una notable col·lecció de bitllets de banc.

111.
-doctor- afegí-, si abans de demà al matí a les 9 passa quelcom, se li telefonarà per evitar-li la molèstia de venir... Sinó, fins demà a les 9. Bones tardes.

-Bones tardes- saludà el doctor. I sortí acompanyat de Martori.

Així que el doctor Blanchart fou fora, Samuel Darsà començà a treure papers d'un petit armari, que anà rellegint apressadament.

-No pot ésser!- exclamà. No pot ésser!. La gent no desapareix així com així. Ells s'han de trobar en un lloc o altre. Alguns, almenys... Ah, si encara les respostes que espero fossin bones...! Però jo tinc de viure! Jo tinc de viure fins que tingui el darrer informe a les mans, i més i tot, per si ells vénen. Després de 75 anys de no tenir res, de passar setmanes i mesos i anys apartat de metges i medicines, no és possible que ara tot a cop s'hagi cançat de funcionar... Aquesta enorme col·lecció de mals que tinc és el rosec, segur, ben segur que ho és, dels disbarats de la meua vida i per haver deixat aquell món del qual no devia haver-me'n mogut mai... Però, amb tot, no em vull morir, ara.

112.
Hi ha coses més difícils, en aquest món, que pas morir-me jo i en canvi
s'han portat a cap: Les Piràmides, la fi de les guerres, els avions, la te-
levisió... A quines d'aquestes coses perjudicaria jo si enjovenís deu anys?!
Però jo ho provaré, si senyors!!! Ho provaré. Mai hi havia pensat seriosament
amb això, però ara ho faré. Necessito deu anys! Estic decidit, ben decidit i
no tinc gens ni gota de por. I que ho senti tothom que ho hagi de sentir! I
estic disposat a pagar el preu que me'n demanin, d'aquests deu anys!...

A les dues paraules darreres de Samuel Darsà, un llampegueig aparegué a una
de les finestres. Segons després, un tro de classe entrava en escena, i Samuel
Darsà es mirà la finestra amb ulls una mica oberts. Tingué un petit atac de
tos. Tocaren tres quarts de deu. Samuel repassà la seva memòria i no trobà que
cap d'aquelles "coses" que ara ell acabava de posar tot el seu desig perquè
s'esdevinguessin, hagués tingut mai lloc a hores determinades. La nit, sí, era
essencial que es produís, perquè "allò" passés. Es veu que aquella "gent" de
dies no circulen massa bé. I Samuel Darsà feia anys que només tenia una parau-
la. Ell havia dit que estava ben decidit i que no tenia por i disposat estava
a demostrar-ho. Apagà tots els llums i deixà únicament encès el del damunt la

tauleta de nit que tenia una pantalla vermellosa. "Tant per tant- pensà el 113.
nostre home-si ha de passar, que ho trobi ben preparat...potser aquest color
li plaurà més". Al defora, un vent arrauxat començà a xiular. Un nou llam-
p ensenyà les dents dels núvols i un segon tro baixà del cel com si fes tard,
a tomballons. Els darrers brots d'un arbre del jardí, remoguts pel vent, fre-
gava, a intermitències, els vidres de dues finestres de la cambra...Samuel Dar-
sà premé fortament les mans a l'agafador d'argent del seu bastó, mirà en di-
recció a les finestres, i esperà. I
-Endavant...-digué amb veu que els seus treballs hagués tingut algú per sen-
tir-la.

La claror vermella de la pantalla donava una coloració especial als qua-
dres de les parets. Les postes de sol semblaven, llavors, de debó. Els sis
músics, vermells com si haguéssin fet una nota falsa en un concert de compro-
mís, miraven, callats, en direccions desconegudes. Quelcom cruixí vora Wag-
ner, i Samuel Darsà hi dirigí la mirada. "Potser ara es manifesta, "allò" de
maneres distintes d'abans...Els temps muden..." I li semblà que les faccions
del creador de la música de l'esdevenidor sofria una lleugera alteració. En-
canyonant, es preparà, no sabia a què ni per què, però es preparà. Passà un

114.
llap, rapidíssim, per las finestres, seguit d'un tro que no pogué agafar-lo per més esforços què feu i això que rondinava tant com podia... Si, no hi havia cap dubte, Wagner es movia! Samuel Darsà pensà tancar els ulls i obrir-los més tard, quan la transformació s'hagués portat a cap, però no pogué. El retrat del genial alemany el tenia dominat com si en aquells moments, des del seu marc daurat, deixés anar, a dolls, la seva música contundent. I Wagner, efectivament, es movia! S'anà tombant endavant, a poc a poc primer, fins que el quadre, per haver-se després el clau que el mantenia alçat a dos metres del sòl, caigué a terra sorollosament. Samuel Darsà suava de no dir quan entrà Martori a veure què havia passat.

-Wagner! - digué al criat. Wagner ha caigut...

Martori es mirà al·lloc on segons abans havia estat el quadre i,

-Ha caigut el clau, senyor- digué. Vol que el torni a col·locar?

-No. Deixa'l al damunt la taula, davant la llibreria, que em miri a mi...

Evidentment-pensà Samuel Darsà quan Martori hagué sortit- Wagner s'ha mogut perquè s'ha desclavat el clau que el conservava penjat a la paret... Qui sap si "allò dels llibres" s'esdevé, de quina manera té lloc. Decidí dir-ne "allò

dels llibres" d'aquella cosa que, davant la quantitat de mals que el doctor li havia dit que tenia i per treure's del damunt aquells deu anys que tanta nosa li feien, havia desitjat, i estava encara desitjant, malgrat els dits li fessin un mal nou de tan fort com aguantava el puny del bastó, que passés precisament per veure què passava. Quan es donà compte de debó que el moviment i caiguda de Wagner va ésser originada per haver-se després de la paret el clau que aguantava el bust de l'home que a més temporals, terratrèmols, adulteris i diluvis havia donat estat musical, començà a dubtar una mica. I si "allò dels llibres" no fos més que ganes de passar l'estona de novel·listes d'imaginació sense tasses?. Però per què tanta n'havien parlat? I si la única solució per ell era "allò dels llibres" perquè no podia passar-li a ell per primer cop si és que de debó no havia passat mai?. Continuava llampant i tronant, i si bé ell una estona abans havia cregut que aquells llamps i trons eren una mena de preparació, ara ja es deia que aquella tempesta era una de tantes i que ell anant pel món n'havia vistes i sentides de molt més fortes. Li fallaria, doncs, la que ell creia la seva única sortida? I els dubtes començaren. Tocaren hores. El vent no mancava, ans al contrari, es produïa amb uns xiulets que, això sí que era veritat, mai els havia sen-

tit iguals Samuel Darsà abans d'aquella nit. El fregadís de les branques dels arbres del jardí a les finestres es tornaren a sentir cada vegada més forts i més insistents. I si "allò dels llibres" fos a la finestra tanmateix? No, no, són les branques dels arbres...però...i Samuel Darsà, per convencer-se'n, estirà el cordó del timbre.

-Ha demanat, senyor ?-digué Martori treient el cap per la porta.

-Sí. Qui hi ha, a la finestra?

Martori estranyà la pregunta, però com que suposà que per una de les coses per les quals el pagava cada més el seu senyor era per, si volia, fer-lé mirar per la finestra a les deu de la nit d'un dia de pluja, hi mirà.

-No hi veig ningú, senyor.

-No hi veus, o no hi ha ningú?

Seu exàmen a càrrec de Martori que no vegé altra cosa que les branques del til·ler gros que anaven i venien mogudes per la ventada.

-Fa vent, senyor, i les branques del til·ler gros toquen els vidres de tant en tant.

-Ja ho sabia. Bona nit.

I Samuel Darsà tornà a quedar sol amb els dubtes que acabà creient que era 117.
una malaltia més que àa se li havia declarat d'ençà que era fora el doctor
Blanchart. Wagner continuava immòbil damunt la taula, mirant-se'l amb cente-
nars de cabells damunt les orelles, la barba prominent i amb posat general de
patir de l'estòmac. I repassà, d'un a un, els demás músics que tenia penjats
a les parets. Per què precisament "allò dels llibres" havia de manifestar-se a
travès d'aquells senyors?. En realitat quina cosa podien haver tingut a veure
cap d'aquells sis capitans-generals de les semifuses amb "allò dels llibres"?
I ja tornaven els dubtes a ensenyorir-se d'aquell seu pensament ja per ell tot
sol tan avariàt. Aquells gegants del pentàgrama, amb les mans al piano, feren
coses enormes! Però...però si Schubert era tímid com un col·legial a més ésser-
ho. Morí a 31 anys sense ni haver escandalitzat als editors que no li volien
les seves obres que tantes vegades li costaren dejunar per poder-les escriure.
Chopin volgué ésser quelcom més que compositor i pianista i agafà un dels mals
que jo tinc i morí a cap edat també, com l'altre...i qui és en aquest món que
es vol morir tan jove? Si ells haguéssin tingut alguna relació amb "allò" no
se n'haurien anat tan aviat. Oïmes que podien pagar a "n'allò" amb concerts
per obtenir uns quants anys més de vida... I, de nou, els dubtes: I si a n'a-

118" no li diguéssin res ni blanques, negres ni rodones?. No, no, ells no hi
tenien res a veure amb "allò dels llibres". Mozart també morí jove, pobret.
A 3 anys ja tocava el piano, als 7 ja publicava ~~coses~~ ^{coses} i a 12, l'emperador
d'Àustria ja li encarregava sonates... i moria a 35 anys. Però, per altra part,
per què no fem tots "La Passió" de Bach o un "Don Joan" com el de Mozart, Mo-
zart, que es feu ell mateix un Requiem convençut que el feia pels seus propis
funerals... No. Cap dels jerarques de la clau de sol sofria, al anar-los con-
templant Samuel Darsà, la més petita transformació. "Allò dels llibres" no vin-
dria amb la complicitat d'aquells emperadors de la melodia... "Per què se
s'ha acudit de pensar-ho" es digué Samuel. "Això segur que una de les coses
que tinc atropellades és el cap i al doctor li ha passat per alt..." I amb veu
alta, digué:

-Falòrnies!. Si, falòrnies tot plegat! Per què s'ha perdut temps fent llibres
que parlen d'aquestes coses... I jo ja estava a punt. Ah! - digué fent una gran
ganyota i escupint sense preocupar-se de la direcció del líquid. Tres quarts
d'onze tocaren. I algú havia tocat el timbre de la porta del carrer perquè Sa-
muel l'havia sentit perfectament. Sentí ademés, els passos de Martori que ana-
va a obrir, i pocs moments més tard,

-Senyor?- deia la veu de Martori darrera la porta-. Ja dorm?

-No. Què hi ha?

-No ho sé...un senyor que diu que necessita parlar amb el senyor...

-Amb mi? - I un calfred pessigollejà pèr nova vegada l'esquena de Samuel Darsà.

-Què vol? -preguntà Samuel Darsà, i notà que la veu li tremolava una mica.

-No ho sé, senyor. Ha preguntat si encara hi era a temps i que tots plegats li agrairiem que el pogués veure.

Era il·lumió seva, o Martori feia veu d'espantat? "Però potser és de son aquesta cara de Martori. I si fa poc desitjava que passés, per què ara tinc aquestes ganes de dir que no hi soc...I,

-Que passi, Martori! - digué. I ell juraria que aquells tres mots se li havien escapat sense que ell els volgués dir.

I esperà. De nou una suor fina li humitejava el front. Quí sino "allò" o quel·com pitjor podia trucar a casa seva a les onze de la nit? i amb una nit com aquella, de pluja i llamps i trons en abundor i d'un vent com ...però no tingué temps de pensar res més. La porta es mig obrí i una veu, ben especial, era aquella veu, això sí, digué:

-Es pot passar?

120.

Samuel Darsà volia dubtar una estona però se li escapà:

-Endavant!

I mirà vers la porta amb una intensitat com mai no havia fet abans d'aquella nit: durant els seus 75 anys d'existència. Estava preparat per assimilar l'apirició més comprometedora, però el seu cap encara li semblava que funcionava regularment perquè recordava que si fos allò que ell pensava, altra cara hauria fet Martori al anunciar-li la visita... Una nova alarma. Mare de Déu, com estic aquesta nit, pensà el malalt al veure entrar per la porta de l'alcova un senyor vestit enterament de negre, amb un barret fort a la mà i una cartera de pell a l'altra... Però aquell somriure, aquell somriure!!!

-Bona nit, senyor- digué el nou vingut.

-Bona nit - se li contestà.

-Vostè és el malalt?

-Sí, senyor.

-La veritat, jo creia trobar-lo més atropellat... I el nou entrat semblà més aviat contrariat de veure que Samuel Darsà presentava un aspecte distint del que ell devia figurar-se que tindria.

-Ho sento-contestà Samuel Darsà- però jo puc assegurar-li que estic molt més atropellat del que vostè pugui imaginar-se...

-Però un malalt, sol fer llit.

-Jo no hi he estat mai bé al llit, ni de malalt ni de bó.

Rigueren tots dos. El nou entrat semblava més aviat tímid. Es veu que volia dir quelcom i no trobava la manera de començar.

-Però, seguí...-feu Samuel Darsà senyalant una cadira amb el nas. No, aquell home no tenia res a veure amb "allò dels llibres" malgrat aquell fum que Samuel Darsà li veia sortir de l'esquena. Allò era simplement l'efecte produït per l'aigua - aquell home anava sense gabardina- al arribar a través la roba a l'escalfor del còs... Però qui era doncs, aquell home que a les onze de la nit, en una nit ben galdosa per dolenta, es presentava a casa seva al cap de poc d'ell haver tingut pensaments esgarriats i de demanar, àdhuc a crits, que estava a punt, per tal de que se li treguéssin uns anys del damunt, a fer allò que calgués com a contrapartida d'aquells anys? Era ben evident que la vermellor del rostre del nou vingut era produïda per la mateixa causa que enrosia els rostres dels sis músics i el paisatge de les sis postes de sol: la pantalla vermella de la làmpara encesa damunt la tauleta de nit. Aquell moviment

especial de l'ull esquerre, podia ésser un tic nerviós...Guants? Es clar que 122.
portar guants pel mes de maig no era una cosa massa corrent, però més que portar-los per no ensenyar les mans, no es podia tractar d'un senzill caprici? No hi ha senyores que pertenen pantalons d'home? No hi ha gent que va pel món amb americanes sense solapes...? En cada gest del personatge que tenia al davant creia veure-hi quelcom extraoficial, però immediatament cercava arguments per dir-se que aquell...home, era si fa no fa igual que tots els que portava vistos. Igual que tots, sí, però i aquell somriure!? I Samuel Darsà acabà volguent i dolguent.

-Encara no m'he presentat...-començà "ell".

Samuel Darsà no volia pas dir res, d'això n'estava ben segur, però digué:

-No hi fa res. Ja l'esperava.

L'altre se'l mirà amb sorpresa. I Samuel seguí:

-El sorprend?

-Veurà...jo acostumo a presentar-me més tard...

-Mal fet. Devegades es fa massa tard i ja no hi ha remei. Jo, perxò l'he cridat, perquè hi hagi remei.

I esperà descobrir quelcom sensacional després d'haver fet aquella afirmació.

Ara estava ja disposat a sortir de dubtes d'una vegada.

L'altre es mirà al malalt i devia tenir el convenciment de que als malalts no cal contradir-los massa perquè digué:

-Es clar, hi ha coses que és preferible que un mateix se les arregli.

I Samuel Darsà tornà sentir que tenia el front moll. Llavors, "ell" no havia estranyat que l'hagués cridat. Es més, trobava natural que un mateix s'arreglés aquelles coses. Es clar, qui sinó "ell" s'hauria presentat després de la crida desesperada que ell havia fet? D'una cosa estava ben segur, i era que ell havia demanat que s'esdevingués allò que s'estava ja esdev^{int}enguent molt abans de sentir el timbre de la porta del carrer...Wagner havia caigut abans, també. No podia ésser que "ell", fòs qui fos, estés amagat a l'alcova i hagués sentit la seva crida, no. Martoriz feia relativament poc que havia sortit, i en quant al doctor...els metges solen adonar-se més d'aquestes coses: d'un quadre, de si hi ha algú amagat dins una habitació, que pas de què té el malalt! I el doctor no havia dit res. Què hi hauria anat a fer, ~~sinó~~, aquell home a casa seva? El no trobar contesta a n'aquesta pregunta el feu decidir de nou a voler-se convencer de que no s'havia enganyat. Que "ell", era "ell". I feu:

-Doncs qui sap si anéssim de dret al Gra, sense embuts?!

"A veure què contestarà, ara" pensà el vell.

-E o prefereixo senyor. I, a mi personalment, la gent valenta m'encanta.

-Bé. Jo no tinc família...

-Ho sabia, senyor.

-Ho sabia! Es clar, perdoni...devegades encara en dubto sap que vostè...en fi, ja m'hi aniré acostumat. Jo no tinc família, he dit. Es a dir en tinc i no en tinc, sap?

-Se.

-Ah!..sap...

-Ho sé, però segueixi.

-Doncs jo tinc família i no en tinc...Era així com ho havia dit? Veurà, jo en la meua vida m'he trobat en moltes coses...però era abans, sap, quan era jove; ara, a n'aquestes altures rebre una visita així, potser em farà dir coses que no voldria dir...

-Me'n faig perfectament càrrec.

-Aquí, fa poc, hi havia un metge...

-El doctor Blanchart.

-No sabia...?- exclamà Samuel Darsà fent a contracor un petit moviment de sorpresa amb el cap. "Ah" pensà rapidament "si jo aquesta visita l'hagués tinguda en el meu temps, quan dormia damunt les neus i els meus penja-robes eren les branques més baixes dels abets! Com li hagués dit a n'ell", a mig camí, que no el necessitava per res i encara me li hagués clavat a riure a la cara". I continuà:

-Es clar, per què no ho havia de saber...Ja li he dit que devegades encara em penso que vostè és com jo, vull dir com nosaltres...com els altres, vaja!
- Along del doctor Blanchart hi havia el doctor Palsin
 -No sol fallar gaire. Quan el doctor *Blanchart* surt d'una casa, jo la puc visitar al cap de poc. I no fa massa estona que l'he vist sortir d'aquí.

Quan el sentia així, Samuel Darsà tornava a tenir dubtes grossos. Potser no que no ho era "allò dels llibres" aquell home. Potser tot plegat era una nova malaltia que ell acabava de tenir que li feia veure les coses d'una manera que no eren. Potser era el propi Martori que seia al seu davant o el mateix doctor Blanchart que encara li anava dient les malalties que tenia. Però no, si fos així qui sap a qui veuria mirant a Wagner, i Wagner, al mirar-se'l, feia la mateixa cara del dia que el va comprar. El llit, les cadires, els llibres, que tenia a la cambra, tenien l'aspecte de sempre. Eren ben bé el llit, les cadires,

als llibres... Però, senyors, si ell sabia que feia poc hi havia el ~~XXXXXX~~ doc-
tor ^{Blanchart} Blanchart a casa seva, sabia que ell, ell, Samuel Darsà, l'havia cridat, sa-
bia ~~XXX~~ com estava amb la família, sabia... ho devia saber tot, és clar.

-Possar em podria estalviar de dir moltes coses-seguí Samuel Darsà- perquè to-
tes o gairebé totes les que li diré ja les deurà saber... però encara em costa
imaginar que va de debó, sap?

El company de Samuel es mirava el vell amb simpatia. Es veu que tractava so-
vint amb malalts perquè sempre estava disposat a donar-les la raó.

-Vostè el que ha de fer és no amoinar-se. Hi ha coses que no es poden fer dos
cops, i morir-se és una d'elles.

-Gràcies per l'atenció. La mort no m'ha fet mai por, mai. Ara tampoc no me n'ha
fet. Si jo tingués les coses arreglades, a la mort li faria pam i pipa als nas-
ses. Però no les hi tinc i, a més a més, tinc tots els mals dels llibres del doc-
tor ^{Blanchart} Blanchart i 75 anys... perquè l'he cridat a vostè, perquè, a més de dir-me
els mals que tenia, el doctor Blanchart m'ha dit que no tenia cura i que si
arribava a demà... li he donat un munt de diners perquè em deixés arribar a de-
mà... per/poguer rebre a vostè...

-No es posi nerviós, senyor.

-Jo, no n'estic de nerviós. Aquest tremolar de la barba i de les mans deu ésser una nova malaltia que encara no tenia quan fa poc, m'ha deixat el doctor Blanchart. Ell, ja ho deu saber, m'ha donat totes les injeccions que portava al metí, pensant-se que jo les volia per viure, per ganes de viure, unes hores més. I jo aquestes hores de vida les hi he demanades al doctor per tenir temps d'arribar a un acord amb vostè... Què hi diu?

-Que hi ha ben poca gent previsor, avui...

-No és gaire sol·licitat, no?

-Veurà...

-Entenc, entenc... Això ja són secrets de vostè.

-Els anys han passat i es treballa de maneres noves, ara. Generalment no s'espera a darrera hora a fer el contracte amb el futur difunt...

-El con...trac...te? Es clar, el contracte. Hi ha d'haver contracte?

-Sí, i inclús per vostè mateix, és millor que sigui vostè el que el signi.

-Així...és tanmateix de debó! Miri, a mi si deu, vint anys endarrera, el doctor Blanchart m'hagués dit, ell o qualsevol altre: Senyor, demà es morirà. Jo li hagués dit: I què. Però avui és diferent, avui jo no em puc morir així com

Així. Jo, la única cosa que vull, senyor, no és morir-me, és que em tregui deu anys de sobre! Necessito aquest deu anys com l'aire que mal respiro!

L'aspecte de Samuel Darsà després d'aquesta declaració s'anà alterant d'una manera perillosa, i el seu company d'alcova es decidí a intervenir per veure si el calmava.

-Miri, jo em faig càrrec de tot...

-De tot?!

-Vull dir que em faig càrrec del seu estat, potser el doctor va exagerar una mica...és clar que hi ha coses que nosaltres, malgrat la nostra bona voluntat...

-No faci el modest ara, això no ho puc sofrir. Vostè sap perfectament per què es troba aquí, no?

-Es clar.

-Doncs no en parlem més. El contracte!

El visitant s'alçà i col·locà la seva cartera de mà damunt la tauleta de nit. Samuel Darsà contemplava la maniobra esperant fer nous descobriments respecte a la personalitat del seu visitant. Volia, malgrat el ja convenciment que tenia, veure quelcom amb més cara i ulls...Pum, sentí olor de fum quan l'altre obrí la cartera? No ho podia jurar perquè una de les coses que tenia segurament fora de

129
lloc era la màquina ~~olfa~~^{olfactiva}. Però per què havia de sortir fum de dins la cartera? "Ell" ja havia dit que ara es treballava amb maneres noves. Ja no era corrent sortir en forma de monstre, com anys endarrera. Ara s'anava amb barret fort i vestit negre, i guants i cartera de pell...el negoci era el negoci, es veia.

...aquí, Samuel Darsà -feu "ell" treient un paper apergaminat d'entre mig d'altres que tenia a la cartera-, tot això són visites per demà. En portem una pista, sap? Hi ha tanta competència vui...

-Competència?

-Un escàndol. Si aquesta nit no arriba a ploure hauriem estat molts esperant la sortida del doctor Blanchart...Aquí té el contracte. Vol que li llegeixi l'article?

-Sí...però no cal. A mi se'm deuen demanar les coses de sempre, no?

-Sí, senyor. Una serie de conformitats.

-Per endavant concedides. Acabem!

-Doncs res més. ~~Signa~~^{Signa}, faci el favor...aquí-digué "ell" extenent la cartera negra per tal de que el vell pogués signar amb relativa comoditat-. Si és servit, digué allargant^{li} una ploma estilogràfica ~~la~~^{la}.

Samuel Darsà dubtà uns moments abans ~~de signar~~ d'agafar-la. Evident-

ent tenia por de cremar-se. Esperà una estona perquè l'estri es refredés i quan
l'agafà ell hauria jurat que tobiejava. Si. Signà. El nom li sortí amb algunes
lletres de mal llegir, però es veu que merescué l'aprovació d'"ell" perquè va
dir:

Moltes gràcies.

Ja no hi havia res a fer. I Samuel Darsà feu calladament unes quantes observa-
cions. Mugué les mans acostant-les a la llum i mirà esveradament a la paret. Les
mans s'hi reflectien unes quantes vegades més grosses que ~~max~~ no eren. Donà un
cop de bastó fulminant en ple llit. La voluntat no era la contrapartida dels deu
anys que devien figurar en aquell contracte. Recordava haver llegit que la me-
mòria era una potència de l'ànima per la qual hom reté les coses passades. El so-
l de recordar això li provà que, almenys, encara que poca, tenia memòria. I
ràpidament recordà unes quantes coses: Ell havia nascut l'any 1867. Vivia al ca-
rter dels Tarongers número 734. Martori tenia un gra al nas...Potser la pèrdua
de la mare de la memòria vindria més tard...Però que li deixessin aquells deu
anys i que pogués portar a cap allò que era l'obsessió de la seva vida abans d'a-
quests deu anys, que ja veurien amb qui s'havien jugat els diners...

-Ara vostè pensa...-començà ell.

-Jo, no m'en desdiré...No hi comptava que fins els pensaments els tinc controlats...però és que les malalties que tinc em fan pensar coses que jo no vull, exp^t- contestà esperat Samuel.

-Una cosa, senyor. Pot venir algú que intenti fer-li creure que li fa més bones condicions que jo...

-Es això que no veig clar, jo! Que hi hagi més d'un que faci les mateixes funcions que vostè!

-El món és molt gran, senyor, i nosaltres sols no donariem l'abast. I sempre hi ha envejosos.

-Ara que ja he firmat i sóc, es pot dir, una mica entrant a la casa...Es que hi ha hagut desidències a les altures...o algun cop d'estat...? Tots els competidors poden fer les mateixes condicions?

-Cal! Com jo, com nosaltres...

-Així vostè no treballa sol?

-No, jo soc un dels de la Companyia.

-Així, ara, avui això també s'ha organitzat?

-D'acord amb els temps moderns, si, senyor. En quant als competidors, jo sols
que dir-li que al front de la nostra Companyia comptem amb la més poderosa in-
fluència que mai hi ha hagut en organitzacions com la nostra.

-Així "ell" - al dir aquest "ell" Samuel Darsà obrí molt els ulls-, el "gros"
és amb vostès... Però abans no havia treballat sol?

-Si, senyor, però avui té 1.500 empleats a les seves ordres, i comptem a més
a més amb ramificacions i sucursals pertot el món. Hem arribat, dihs el nostre
treball a la perfecció. Fa massa temps que veiem morir gent per deixar cap ex-
trem sense lligar.

-Escolti, senyor, és clar que ja he signat, però, me'n podria desdir jo, ara,
d'aquest contracte?

-Francament, no l'hi ho aconsellaria. Li costaria molt car.

-I viuré molt... els deu anys són assegurats?

El foraster es desorientà una mica. Devegades aquells malalts tenien unes ma-
lalties molt estranyes i ~~les que és~~ ell, aquell contracte, no el deixaria pas per-
dre tan fàcilment. Li havia costat una mullena esperant la sortida del doctor
Blanchart i un compromís com aquell que ell tenia a les mans no es feia pas ca-
da dia. I decidí contestar:

133.
Vegeades el doctor Blanchard se sol equivocar... A més a més, encara que això
passi ara vostè ja sap que es pot morir tranquil quan vulgui perquè ho té tot
arreglat...

No era aquella la contesta que volia el malalt. Ell volia una prova contundent
de que tot allò que veia i sentia era la veritat, tota la veritat i res més que
la veritat.

-Jo viuré molt, senyor?, he preguntat. El preu que suposo que he de pagar, si
no he pagat ja, per aquesta escriptura, m'autoritza, em sembla, a fer aquesta pre-
gunta dues vegades.

"Aquest home s'enfadarà i és capaç de dir-me que li torni el contracte" pen-
sà el foraster. "I jo tinc sis criatures per mantenir perquè me'l deixi perdre..."
I contestà:

-Vostè, senyor, ^{pot}viurà deu anys més!

I Samuel Darsà es tornà a sentir el front moll d'una suor especial. I vol-
gué apurar la cosa perquè:

-I amb aquests deu anys, em podré lliurar d'algunes de les moltes malalties que
tinc?

I al fer aquesta pregunta tremolava tot ell. El foraster se'n adonà i el seu pen-

parent fou:

Ara tinc de donar un disgust a un vell malalt desenganyat pel doctor Bian-
chart, i, a més a més, potser perdre un bon client?". "No" es digué, i, a Sa-
muel Darsà:

-Per què no?

-Res més, senyor! - digué el vell engrescat.

-Això ~~xxxxxxxxxxxx~~ puc garantir-li que cap competidor li hauria dit.

-Gràcies, gràcies... Sap què penso, ara?

-Si que som tots de la pell del diable, nosaltres!

El bastó caigué de les mans del vell. Era exactament allò que ell estava pen-
sant! I no obstant, volia encara quelcom més definitiu. ^{encara que hagués pogut} Quelcom per poder dir
^{per Kallup} i poder demostrar a qui volgués que ell havia rebut aquella visita, poder-s'ho
demostrar ell mateix si més tard fos ell propi que tingués algun dubte, o tots,
de que allò s'havia esdevingut.

-Una darrera cosa...

-Digui! - digué el foraster ja aixecant-se per marxar.

-Perdoni...pe...però jo voldria, per recordar-me d'aquesta nit i de vostè...

quelcom...una cosa seva...

~~xxxxxxxxxxxx~~

-Amb molt gust -digué el foraster-. Una tarja, no faltava més.

I començà a butxaquejar. "Ara quedaré malament" pensà. Recordava que havia deixat unes tarjes de visita noves a casa seva i la seva dona, que amb tantes criatures al darrera feia sempre les coses al revés, havia deixat la planxa elèctrica damunt les tarjes. S'havien cremat totes menys la darrera que, socarrada i tot encara li havia de servir per portar-la a l'impremta per fer-se'n fer de noves... "Qui li dóna ara, aquesta tarja mig cremada a n'aquest senyor?" pensà ell recordant l'afer de la planxa al trobar-se la tarja a la butxaca. -No porto, és casualitat, més tarja que aquesta, senyor...

I, amb tot, la deixà damunt la taula del vell, quan aquest amb els ulls més oberts que mai el de la Companyia havia vist, es mirà aquella tarja cremada i digué:

-Es igual...ja és la que jo volia...

-I bé, senyor, vol liquidar ara o ja donarà ordres.

-Liquidar?

-Es clar, senyor. Vostè creu que vivim dels aires del cel?

-No, això no, és clar...això no, però...?

~~-Com a senyor, vol liquidar ara o ja donarà ordres.~~

pitxosos diners, senyor. Però no es pot treballar de franc. Tenim, ja li he
136.
dit, 1.500 empleats. Hem de vestir-los, calçar-los...no poden pas presentar-
se de qualsevolga manera pels llocs, ja se'n farà càrrec vostè...Han de fumar,
en fi son coses d'aquesta vida...

-Així, ara, allò que abans s'arreglava d'altres maneres, de maneres ben espe-
cials, s'arregla amb diners?

-Amb diners s'arregla tot, senyor. Fins les coses del morir...

-Carai, si que...però en fi, millor, millor. Si. Millor. Es clar que no deixa
d'ésser un contracte amb...vostè ja m'enten no, però si és qüestió de diners
ai. Quants?

-Dotze mil, i vostè ja no s'ha de preocupar per res.

-Dotze mil?

-Ho troba car?

-No...

I Samuel Darsà obrí un ressort de la llibreria i donà les dotze mil pessetes
al foraster, el qual les recollí i, fent una gran reverència, digué anant-se'n:
Molt agrait en nom de la Companyia i que es millori, senyor. Bona nit.

-Bona nit...

La primera cosa que feu Samuel Darsà quan restà sol fou un gran sospir. I, seguidament, pensar "Què he fet!" i, poc després "Ja està fet!". Anys endarrera ni hi hagués pensat mai en fer allò que havia fet; mitja hora abans patia de no poguer-ho fer i ara que ho havia fet li semblava que potser se n'hauria de penedir i que aquells deu anys de vida que, segons contracte li havien de treure del damunt, no els viuria tranquil. I començà a cercar sortides a la nova situació. El pacte no l'havia fet per ell, no. Per què la volia ell, la vida, i deu anys menys a 75 anys i malalt després del que havia viscut si, pel cap baix, n'havia viscut 15 de vides ell, anant pel món... Tota aquella por que havia passat feia poc, perquè n'havia passada de por, es deia ara que no tenia ningú al davant, l'havia passada per tenir temps de reparar una colla de disbarats que havia fet quan l'or li entrà definitiva-ment fins al moll de les entranyes..."Però ho era ben bé "ell", "allò dels

llibres?" Físicament era un home com els altres. La única cosa especial 138.
aquell somriure. Quin somriure valga'm Déu!...La ploma que m'ha donat per
signar^{se} sí, és ben cert, cremava una mica...I aquella tarja socarrada...I el
pacte, el pacte el portava a punt...H a endevinat allò que jo pensava...I de
si no ha demanat res més que diners... A on hem arribat en el segle de la llum
que fins "ells", "ells", cobren ja amb diners!..."

Mirà al damunt del llit. H/1 havia el contracte cargolat i la tarja de visi-
ta. "La miro o no la miro?" Aquesta pregunta se la feu 12 vegades. Fins que
es posà unes ulleres i allargà la mà a la cartulina. Ja la té, ja l'agafa amb
la mà esquerra i l'acosta a la claror...Està uns segons amb els ulls tancats.
"Què en treuré de llegir el nom, si ja el sé?" pensa.I en el moment de tenir
la cartulina a la mà a pocs centímetres dels ulls tancats li sembla notar que
van desapareixent moltes de les malalties que el doctor li havia dit que te-
nia. Respirava sense dificultat, no sentia dolors a l'esquena...ni al pit...
ni al ventre...ni a les articulacions...de ronyons, semblava que mai n'ha-
gués tingut...I Samuel Darsà sentia que quelcom l'impel·lia a riure, a expre-
ssar sonorament l'alegria que l'anava invadint al veure que el nombre de les

peces que li feien mal anava reduint-se a cada moment que passava.

-Martori!!!- cridà, i obrí els ulls i es mirà com mai havia mirat els 8 centímetres quadrats que paper que hi tenia tan aprop. El gest de satisfacció que anava animant el seu rostre fugí rapidament per donar pas a ocupar la superfície que va d'orella a orella tinguent el nas per centre, a una de les expressions de sorpresa més contundent que els aparells mímics de la seva cara havien expressat d'ençà que dormia i menjava i ~~xxi~~ això que feia 75 anys! Li caigué el bastó dels dits, les ulleres del nas i ~~sí~~no que no es va veure, l'ànima als peus. Als 8 centímetres quadrats de cartulina s'hi podia llegir:

COMPANIA FUNERARIA "RENAIXEMENT"

Pere Llauneta.

(Serveis de primera línia)

Es girà furient cap on era el contracte. I dubtà uns segons. Potser aquell nom de la cartulina era un pseudònim...no resultaria massa, és clar, una tarja de visita amb el nom original...A més, la gent no es posa mai d'acord amb el nom definitiu i n'hi han sempre sis o set en voga..."El miro o no el miro?" "Potser

s'ho pot prendre com una prova de desconfiança..." Però, Samuel Darsà feu un "allà va!" amb el cap i engrapà el paper de barba cargolat del damunt del llit. I començà a llegir. I llegí amb veu alta, per estar segur d'allò que anava llegint..."La Companyia Funeraria "Renaixement" i Samuel Darsà, o en el seu defecte, el familiar de més grau, apoderat, veí, etc., signen el present contracte: Article primer.- La Companyia Funeraria "Renaixement" només actuarà quan el senyor Samuel Darsà haurà deixat d'existir. Article segon.- "Renaixement" es compromet a portar a cap tots els treballs necessaris per l'enterrament de l'altra part signant, sempre que el signant sigui el difunt. Quan el signant sigui un apoderat, familiar, etc. la persona que "Renaixement" es compromet a portar sobre rodes a la seva darrera estada és al senyor quin nom encapçala aquest contracte.-Article tercer.- Els serveis als quals es compromet "Renaixement" a prestar així que el senyor Samuel Darsà hagi deixat el món dels vius, són els que segueixen:- Suministre de flors naturals, dedicatòries per les corones, servei eclesiàstic, mestre de cerimònia per indicar als assistents a l'acte ~~XXXXX~~ a qui, dels presents, s'ha de donar veritablement el pèsam, organització moderna de la comitiva...

Samuel Darsà no passà de l'organització moderna de la comitiva. Digué quel-

com gros contra la família de Pere Llauneta i de "Renaixement" i feu dos
grossos del contracte del seu enterrament. En aquell moment entrà Martori.

-Havia cridat, el senyor? - digué obrint la porta.

-Martori!!!, per què has deixat passar aquest home?!!

-Quin, senyor? - I Martori mirà l'alcova per tots costats.

-Què mires, ara! El que ha marxat fa una estona!

-No volia que se'n'anès?

-El que no volia era que entrés, Martori!! I dic Martori per no dir una altra
cosa. Joestic malalt i a casa no hi entren més que metges, ho sents?!

-Jo em pensava...

-Res. Veste'n Martori, veste'n...Ara jo em batria amb qualsevol!

I Samuel Darsà estigué de nou sol. I

-Qualsevol m'hagués fet això a mi, en el meu temps!-, digué. I,

-Si jo mai hi havia cregut amb aquestes coses!...Llibres, llibres! Per què la
gent ha perdut nits escrivint coses com aquestes!

Es despullà sol, sense l'ajuda de Martori que demanà tímidament una pila de
vegades si el necessitava, i d'enutjat que estava ni li tornà contesta i es fi-
cà al llit sense sentir-se del primer equip de mals que tenia, atribuint-t'ho

després de l'enuig passat, a que en altres coses tenia el cap ell aquella 142.
nit al anar-se'n a dormir. I s'adormí com un santet, cosa que feia temps que
no podia fer, ja que l'hora de posar-se al llit era la que feia servir per
repassar les coses que li feien mal. I dormí de bo de bo, i somià que tenia
15 anys i sortia de casa seva, una nit de lluna, saltant per la finestra i
corrint cap a la mar que, coberta de plata, brillava i brillava i el cridava
amb el llom il·luminat, per damunt de les muntanyes.

Es despertà a les 8. El sol entrava a l'alcova. I la primera sensació que
tingué fou aquesta: El doctor Blanchart es va equivocar. No s'havia mort. A
poc a poc s'anà recordant de les coses de la nit anterior. Un somni no ho
era. A terra encara hi havia el contracte de "Renaixement" en dos trossos...
En quant a la seva famosa col·lecció de mals, o en tenia un de nou altra ve-
gada que no li deixava sentir els altres, o...:

-Mortorí! - cridà.

El criat comparegué a l'acte donant la sensació que havia passat la nit da-
rrera la porta.

-Telefona al doctor Blanchart que vingui.

143.

-Com es troba, senyor?

-El doctor?

-No, senyor... vostè.

-Trobo tan estrany que em trobi bé que per això vull que el doctor vingui.

El doctor Blanchart tenia un cas entre mans quan li diguéren que el demanàven de casa Samuel Darsà. Pensà que telefonàven per la cosa que esperava tinguent en compte els mals d'aquell malalt milionari i:

-Que s'esperin un moment- digué a Matilde, i, al cas que tenia al davant:

-Senyora - la senyora, que altre no era el cas, era un exemplar de 22 anys, blanc com un lliri, ullerós i ben fet, que restava a dues passes d'ell amb el cap baix -jo no puc perdre més temps. Anar a veure el metge no és com anar a comprar-se un vestit que es pot deixar per un altre dia. Decideixi's aviat que m'esperen al telèfon i tinc la casa plena de malalts que tenen pressa per curar-se.

La noia seguia amb el cap baix mirant les rajoles del consultori, vermella i silenciosa.

-Ja ho veu...-digué el doctor a una dama en bon estat de conservació que acompanyava a la noia del cap baix.

-Es tan tímida, doctor...Jo no sé, si em pogués despullar jo per ella...Sóc la seva mare, sap?

-No, no, si la que està malalta és ella, és ella que s'ha de despullar. Jo quan miro a un malalt no miro altra cosa que el mal, es tingui al lloc que es tingui! -.I dirigint-se a la noia que llavors es mirava les seves sabates li digué picat:-Senyora, que es treu roba o no es treu roba?!

La noia no feu altra cosa que tornar-se una mica més vermella. L'intervenció de la mare fou:

-Si ella fos casada, o ballarina, o que diré jo, professora de natació...però si no s'ha mogut mai de casa, si...

-Miri, senyora, vostè fa una estona que ha arribat aquí dient que la nena se li queixava del ventre. Doncs bé, jo tinc de veure aquest ventre!

-Nena, Cristineta...ensenyà el ventre al doctor. No et faci vergonya, ell n'ha vistos qui-sap-els...S'hí guanya la vida veient ventres, dona!

seguí una pausa.

-Mirí, aquesta nena ja no es pot tornar més vermella...Quan fa que el ventre li fa mal?

-Una setmana -feu la mare.

-Per favor -interrompé el doctor-deixi-la contestar a n'ella.

-Un mes...-sospirà la nena sense moure els ulls de les sabates del doctor.

-Un mes. I bé, un mes tinguent mal de ventre. Qui sap què hi té a n'aquest ventre! Abans d'aquest mes, n'havia tingut altres vegades de mal de ventre?

-No...No, senyor.

-Vostè recorda d'haver menjat alguna cosa que li pogués haver fet mal, haver-hi rebut algun cop al ventre...

-Jo...Mamà! -i la nena s'amagà entre els braços de la seva mare.

El doctor estigué uns moments callat. Es passà la mà pel clatell, es mirà la nena una estona i digué:

-Vostè festeja?

-Veurà...-començà la mare.

-Ella, senyora, ella! Es clar que també podria festejar vostè, però és ella

que ha de contestar.

-Sí, senyor...- contestà la noia amb veu de pardal.

-Precisament festeja a un doctor...

-Doncs qui millor que ell per visitar-la...

-Ja comprendrà, doctor, que si el promès li hagués tingut de veure el ventre...

-Torni-hi amb ~~xxxxxxixxi~~ la por d'ensenyar el ventre! Però si un dia o altre també li veurà el doctor el ventre i sense estar malalta!

La noia, de debó, ja no podia tornar-se més vermella. La vermellor li arribava fins a les mans...

-En fi, senyores, jo tinc de veure aquest ventre! Jo no soc dels que visito per correspondència. Ja ho he dit! Passin darrera el paravent...

S'incià un xiuxiueig entre mare i filla i, a la fi, passaren darrera el paravent. A la tela plena de flors i ocells dues ombres començaren a moure's. -Això també?- se sentí.

-Sí filla meva, te'ls has de treure o sino quedaríem igual...

El doctor Blanchart donà una mirada a la roba del paravent i li semblà que

aquella vermellor extraordinària de la nena arribava, tal era la seva intensitat, a reflectar-se a l'ombra que la seva humanitat feia a la roba del moble.

Intervenció de la mare:

-Doctor, ella pateix molt...si jo pogués, com ho diria jo...

-Ja li he dit, senyora, que no és el seu de ventre que tinc de veure!

-Ho, no, vull dir que si vostè pogués visitar-la...sense visitar-la...Ai, Senyor, com ho faré perquè m'entengui! Jo la podria anar examinant i donar-li els detalls que vostè precisés...

El doctor volia acabar aviat i acceptà la proposició de la ~~mare~~ mare.

-Jo no se què s'han pensat els malalts d'avui! En fi, jo tinc pressa, senyora. Acabem d'una vegada. Surtin del paravent. La visitaré mirant al jardí. La faci jeure en aquella taula...

-Hi ha molts papers...

-On van, senyora? Això és la meua taula de despatx! Es a la del davant que la de fer pujar...Que hi puji tota sola. Ha pogut?

-Sí, senyor.

-Que reposi una mica. Què li veu al ventre?

-Sembla una mica inflat...

... ..

La visita es feu tota a través de la mare. Les respostes que f-eu aquesta a les preguntes del doctor tingueren aquest final:

-Mí, Déu meu, què dirà el seu pare!

-Això ja no és cosa meva, senyora. Ara a la nena cal tractar-la bé i no donar-li disgustos.

-Però i el que ella ens ha donat?!

-Senyora, és perillós anar amb metges de primera volada sense estar malalt.

Trucaren a la porta.

-Endavant!

-De casa el senyor Samuel Darsà insisteixen...

-Ja hi vaig...Miri, nena, amb les presses s'ha descuidat això- digué el doctor Blanchart a la noia que no volia despullar-se senyalant-li l'obra mestra de les robes interiors femenines que brillava damunt el paravent.

I anà al telèfon.

-El doctor Blanchart a l'aparell. Digui. S'ha mort?

-Soc jo mateix, doctor. La culpa no ha pas estat seva, però em sento molt mi-

llor que ahir. Es per això que voldria veure'l.

148. bis

-Doncs fins ara mateix, senyor.

Penjà l'aparell i ^{on}va rapidament a la sala d'espera, plena de malalts i els diu: -Estimats malalts. Es un cas nou i tan especial com viure de racionament. Es tracta d'un vell amb molts més mals al damunt que tots vostès a cop que s'havia d'haver mort ja ahir a la nit i no s'ha mort. Vaig a veure què ha passat i torno en poca estona. M'alegraria de trobar-los a tots més bé a la tornada. Bon dia tinguin!. Matilde!

Matilde es presentà amb un escombria a la mà.

--Matilde, digui a la senyora que no m'esperï a esmorzar. Es un cas urgent i nou.

-Ella ja ha començat, senyor. Precisament avui m'ha fet fer un esmorzar extraordinari...M'ha dit que feia dotze anys que s'havien casat i onze que no havien esmorsat junts.

-Vostè de tota manera l'hi digui. Si fos un malalt corrent el podria fer esperar, però és un malalt que ja s'havia d'haver mort ahir a la nit...

Estones més tard el doctor Blanchart es trobava a l'alcova de Samuel Darsà.

-i bé, senyor, és de les poques vegades que m'he equivocat...

El vell es mirava el doctor, somrient.

...Ho trobo, en veritat, molt més que extraordinari... Recordo que ahir vaig dir-li que alguns casos, entre milions qualificats d'acabats, havien experimentat un recobriment inimaginable degut a intervencions de coses que res tenien a veure amb la medicina ni amb els metges, però també recordo que vostè va dir-me que en el seu cas no hi havia res afer...

-I no recorda res més, doctor?

-No...un moment! - i el doctor Blanchart començà a posar cara d'esverat-. Si recordo que vostè va parlar-me de personatges de l'altre costat...de llibres de compromís...Però, això, senyor, era abans...potser algun d'aquests senyors extraordinaris havia inventat quelcom gros en una època de llum de gas i d'es-pelma...la radio per exemple. Per què no la podia haver inventada, dic jo, anticipant-se de molts anys als inventors d'ara...Calculi què dirien avui els nostres avis davant un aparell de radio portàtil...Doncs un d'aquests senyors

un segle enllà, podia passar perfectament per quelcom sobrenatural i, si vol, diabòlic... Jo no crec que avui que la Ciència es fa indispensable per tot, que els avions ~~XXXX~~ volen sense pilot, que ^{ahir que l'avió} ~~s'envia el radar a la Lluna~~ com aquell que es posa una cigarreta a la boca, que les vaques son fecundades sense intervenció dels pobres braus... no ho crec, vaja. No ho crec... no ho voldria creure, rectifico, i rectifico davant el cas de vostè. Aquesta millora seva és incatalogable. Científicament no es pot explicar... perquè quan jo el vaig deixar ahir ~~a la nit~~ ^{poc temps} ~~vostè~~ tenia vida per ~~dues hores~~.

-Doctor, quan anit vostè va deixar-me jo estava desesperat. Necessitava viure... i vaig demanar l'ajut d'aquell personatge dels llibres...

-No!

-Sí, doctor. H o vaig demanar amb la desesperació de saber que un metge m'havia dit que tenia ^{no} ~~dues hores de vida~~ ^{cura}.

-Però, però vostè ja te 75 anys, donyor!

-Sí, ja sé ^{no} ~~que aquestes coses són fates més aviat de cara a la gent jove~~, però vostè m'havia dit que em moria i quan un home es mor i no en té ganes, si pot, per no morir-se no s'està de res... I jo necessitava deu anys, ahir, doctor! Si tinc, dintre poc, ja veu si demano poques coses, unes cartes o unes

tant se n'ha joia d'aquells deu anys
visites, ~~els tornaré aquesta deu anys.~~ 151.
I em moriré sense cap protesta i qui
sap, potser content i tot, i em moriré el dia que vostè em digui...Doncs a
la meua petició seguiren uns llamps i uns trons ~~i uns trucs a la finestra...~~
-El cap, li vaig repassar, senyor?

-...seguiren uns llamps i uns trons ~~i uns trucs a la finestra...~~

-No voldrà fer-me creure que avui aquestes coses...

-No avui, ahir, ahir a la nit, doctor...Recorda que plovia ahir a la nit, doc-
tor?

-Ho ignoro. Als deu minuts d'haver-lo deixat ja tenia un malalt a cada mà.

-Doncs bé, a ~~des quarts~~ ¹⁶ d'onze, amb aquella nit, algú demanà per veure'm...

-Esperi! Ara em sembla recordar que al sortir de casa seva hi havia algú al
davant la porta...però qui era, qui era?...Es impossible, no ho puc recordar.

-Ja li diré jo. A dos quarts d'onze entre llamps i trons, un senyor demanà per
mi. El vaig fer entrar. Va trucar després de la meua crida...Vaig suar al veu-
re'l...Van establir un contracte...Va donar-me deu anys de vida...

-Senyor! -. I pensà "Aquest vell és boig. Ahir em vaig descuidar de dir-li-ho"

-No, no soc boig, doctor!

-Però com sap...

-Que no soc boig?

152

-No, no, que jo penso que ho és!

-Perque suposo que és una de les coses que pot pensar...però i els meus mals?

-Es això que fa dubtar-~~xxx~~, però amb tot, no, no i no! Amb tot hi ha d'haver una causa...Una caldera foradada no es solda tota sola...i vostè és això: una caldera foradada! Almenys que vostè no sigui el mateix d'ahir...això ja no m'a-treviria a jurar-ho.

-Jo sí. I això és ofendre'm!

-Es que jo cerco una explicació, senyor. Ha de tenir en compte que ahir ~~la~~ ~~si~~ vostè tenia tanta temperatura que per primera vegada en la història de les temperatures un termòmetre justificà que es podien posar mitja dotzena de graus més a la seva numeració. I que, pels mals que jo li vaig trobar, la temperatura havia de seguir pujant...I si tot plegat hagués estat producte d'una febrada?

-Doncs, doctor, si vol, pot llegir el nom del visitant i veure una part del contracte...

El doctor Blanchart encanyonà. I es passà el mocador pel front. I pensà que a n'ell, amb el temps passat amb tants malalts, li mancaven moltes coses per saber...Potser si que...perquè quina altra explicació podia tenir que aquell

no fos mort?...Els darrers deu anys no havia vist, de dies i de nits, altra cosa que malalts...

-Miri, la seva tarja...el contracte...

-Aquest home!!-digué el doctor Blanchart deixant anar els papers com si fossin encesos.- Sempre m'havia pensat que era diferent dels altres!!

-Un moment, doctor...Faci'm el favor de llegir el contracte.

El doctor recollí els dos trossos de paper que havia deixat caure i abans de començar a llegir donà una llambregada d'autèntic espant a Samuel Darsà el qual li semblà que seia sense tocar a la cadira...I al anar a posar la vista al famós document pensà:"Imprès i tot?. Mare de Déu, que temps m'han fet perdre els malalts!". I començà a llegir.

-Vostè...vostè s'ha volgut burlar de mi, senyor...Jo, jo, és clar que entre febres i pulmonies he deixat de fer moltes coses...però d'això a creure que...

-De cap de les maneres, doctor. No m'he burlat de vostè. Aquests segons que vostè ha viscut els vaig viure jo ahir ...i ja veu,tot plegat es tractava d'un corredor de la companyia funerària "El Renaixement"! . Però i els mals, i els meus mals, on són?

-Allò de la impressió, senyor. Ni rifes, ni senyores, ni defuncions de co-

braders de contribucions hi haguéssin tingut res a fer amb vostè. En canvi 154.
el pensar-se que se les havia amb gent de...amb gent de llamarades al major,
això li ocasionà una revolució nerviosa i els mals, al menys aparentment i
per vostè, han desaparegut...o vostè s'ho pensa, que ja és molt.

-Per això l'he cridat, doctor, perquè no em fa mal res i perquè m' n digui
la causa.

-Senyor Samuel, jo segueixo creient que vostè es morirà, sap? Pot trigar, pe-
rò es morirà. Es una teoria que no m'ha fallat mai en centenars de malalts.
Així que cessi l'efecte de la impressió rebuda, vostè es tornarà a queixar
com si no hagués passat res. I, ho sento, vostè es morirà.

-Es clar que em moriré, ja ho sé. I ja vam quedar que vostè també es moriria.
Però ara a mi em cal saber quan!

-Anem a pams.

-A mi em cal saber quan!

-I si em torno a equivocar?

-Miri, jo comprenc la mala partida que com a malalt diagnosticat li he fet i
comprend també que vostè, primer és el prestigi que res, està empenyat, i pot-
ser ara més que mai, en que jo em mori. Jo, si aquesta millora s'acaba dintre

poo i sabent com ja sé que aquells deu anys que volia me'ls va regalar Pere
llauneta per no perdre un contracte de preu, no poguent emprendre el viatge
que volia, mentre em quedí temps per saber unes quantes coses que vull saber,
em donaré per satisfet i em moriré, li ho prometo, amb vostè de metge. Perxò
li torno a demanar que em digui quanta vida em queda doctor. No es preocupi si
es torna a equivocar...tot quedarà entre vostè i jo. Vostè deu pensar que quin
interès pot tenir un vell com jo per viure uns dies, unes setmanes o uns mesos
més, però per coses que pensí jo necessito viure una temporada més. O per de-
senganyar-me del tot o per...Miri, doctor, jo potser ahir nit li vaig dir co-
ses que no li havia de dir i no n'hi vaig dir d'altres que deuria haver-li dit.
No, no, clar. Jo no ho havia estat mai de malalt, i estava fora de mi. A més
aquests darrers mesos noto que el malhumor em domina moltes vegades, cosa que
abans no em passava. Doncs bé, tot quan vaig dir-li ahir nit ho oblidí...

-Tot?

-Tot, llevat de que jo vaig volguer que fos vostè qui em visités perquè, com jo
els primers passos de la seva carrera, els va fer al Nord...

El doctor Blanchart feu una lleugera reverència com agraïnt les paraules del
vell.

...Doncs jo estic segur que l'aire del Nord, la vida del Nord, els arbres del Nord, tot allò que aquesta paraula màgica vol dir pels que hi hem passat tants anys...estic segur que el Nord em curaria, si és que veritablement estic malalt. Ahir sé que n'estava. Avui no ho sé. Però sé que segons vostè en tornaré a estar a qualsevol moment, així que la mena d'injecció que em va donar el corredor de "Renaixement", perdi els seus efectes. Potser la baixa de mals que avui em sento me la va produir el pensar que me'n hi podria anar al país dels Llacs. A vostè què li sembla, doctor?

-Veurà...Jo l'hauria de tornar a examinar. Potser el vaig examinar al revés...

-Examini, examini!

I el doctor Blanchart examinà per segona vegada a Samuel Darsà. Aquesta vegada se'n volgué assegurar i feu totes les operacions dues vegades. Quan no sapigué què examinar més, digué:

-Jo, el trobo igual que ahir!

-Llavors per què no m'he mort?

-Això no m'ho explico, ja li he dit. Deixem-ho en que aquella impressió li atrofià, potser, tot l'aparell sensitiu en pes. Però vostè una de les coses que té, és a dir que ja gairebé no té, a punt de plegar, és el cor. El cor li

pot deixar de funcionar ara, d'aquí a uns moments, demà, d'aquí a una setmana...un mes...

-Així vostè creu que jo no em puc moure d'aquí.

-Qui pot assegurar-li que al pujar al tren, a mig viatge, el cor no se li parí? Jo, no. I, encara, hi han els altres mals que es poden donar la mà amb el que té al cor...

-Doctor...

-Mani.

-Allò que no tenia fe en res, potser no és del tot veritat. Jo crec amb el Nord...Si jo no puc anar al Nord, perquè el Nord no ve aquí?

El doctor Blanchart es gratà el cap.

-Escolti, doctor...i tinc un gran interès en assegurar-li que no deliro, que no estic, per ara, és clar, boig...a mi, l'estada al Nord, m'ha permès tenir, a 75 anys, 753 milions...Un moment, d'aquí a poc veurà uns comprovants que no fallen. Fins llavors li deixo pensar tot el que vulgui relacionat amb l'integritat del funcionament del meu aparell nerviós. Jo tinc ara, en aquest moment, 753 milions. Ho torno a repetir: tinc 753 milions. I no és que senti que, morint-me, deixi de tenir aquests 753 milions. Sento morir-me de por

de que aquests milions vagin a qui jo no vull que vagin. No se si m'enten, millor dit, si m'explico. Jo no tinc família, és a dir, en tinc i no en tinc. No faci cas de tantes contradiccions, deixi'm continuar...Era encara una criatura quan vaig sortir de casa. No hi estava bé. Tenia la impressió que el meu pare no era el meu pare i que la meva mare tampoc era la meva mare. No se si tot això li hauria de dir, però és igual. Em farà un gra bé dir-ho i molt serà que per dir-ho em mori...Tot ho tinc en aquets llibres que potser algun dia algú publicarà. No ho faig jo perquè potser ara ja no hi seria a temps i hi tinc masses coses personals que, veure-les en llibres en vida, m'em farien anar pel carrer amb el cap baix...El primer record que tinc del meu pare és una gran pallissa que va donar-me per haver-me menjat un préssec, sí, crec que era un préssec, sense el seu permís. Després va pegar-me per moltes altres coses, per qualsevulla. Jo crec que pegar-me era per ell com un vici, com fumar per un que no se'n pot deixar... La meva mare deia devegades que se m'hauria de matar per treure'm els mals instints que jo portava al damunt. Devegades em pegaven tots dos a l'hora. Allò, repetit, va fer-me tornar d'un caràcter poc amable amb la gent...així que veia que algú se m'acostava ja alçava el braç per protegir-me contra una possible agressió. Passava, sol, totes les ho-

res que podia... Un únic escull hi havia en aquell mar de temporal que em voltava: Tomàs... però és la meva de història que li vull contar ara... la de Tomàs, meravellosa, potser no tindria temps... Un dia es cançaren de pegar-me i em portaren a casa uns oncles. El canvi de casa no volgué dir, desgraciadament, un canvi de vida. A casa els oncles, els pares no em pegaven, però em pegaven els oncles. Quan estava sol, per consolar-me, procurava convencer-me que en aquest món hi havia vingut per rebre... Un dia no em pegaren. Era ja hora de sopar i encara no havia rebut. Es veu que els oncles devien tenir el cap qui sap a on. Havent sopat, abans d'anar-me'n a dormir, em vaig acostar a l'oncle i li vaig dir tan b'e com vaig saber: "Oncle, avui s'ha descuidat de pegar-me...". Estones després em convencí que la condició que posaren a casa els oncles al deixar-m'hi fou que em peguéssin al menys una vegada cada dia... Vaig canviar d'oncles unes quantes vegades. L'oncle sortint, deia a l'entrant al fer-se aquest càrrec de la meva pataquejada humanitat: "No crec que us en sortiu a menys que no deixeu mai de pegar-li!". En aquell temps les coses de família es seguien al peu de la lletra i moltes vegades els oncles ja em pegaven davant els que es desfeien de mi per provar que els consells que sobre mi donaven els complirien al peu de la lletra. Un dels últims oncles

que vaig visitar tenia una filla aproximadament de la meua edat. Em pegàren, l'endemà d'haver arribat, en presència d'ella i em semblà que en el seu petit rostre no hi havia l'hostilitat que fins llavors havia vist a la cara de la gent que tenia tractes amb mi...per altra part, jo estava ja tan acostumat als cops que em deixàven igual. Rebia de la mateixa manera que menjava un plat d'escudella o em rentava la cara. Vull dir que per més que em peguéssin no canviava l'anormal serietat del meu rostre d'infant de pocs anys...Potser tota aquella gent em pegàven amb la més bona intenció del món...Aquell dia, va semblar-me, com deia, que en els ulls de la meua petita i delicada parenta hi havia la simpatia que els petits...honrats, solen sentir al veure un animal garrotejat. "Té", pensava jo mentre l'oncle s'entossudia en fer arribar violentment la seva mà, enorme i ossosa, a la superfície de cap que els meus braços ~~xxxx~~ recargolats no cobrien prou bé, "Vet-aci algú que no em pegarà" No se si li vaig arribar a somriure mentre em pegàven. Ho dubto perquè la influència de tants cops com portava rebuts en la meua vida m'havien llevat aquesta facultat, però vaig fer tot allò que vaig poder, per demostrar-li misticament, que a mi no em venia d'un cop. Els oncles, quan veien que al pegar-me no plorava, s'enfellenien d'allò més i aquell dia, el que em pegava

per primera vegada no volia, es veu, parar fins que jo plorés. Devia pensar 161.
que ho feia poc fort o que veritablement jo era un noi que portava quelcom
a dins, de mal treure, què se jo...potser em pegaven perquè es pensaven que
m'anava bé per la salut. I l'oncle redoblà el seu atac i jo no plorava. Em
recordava dels plors del principi que no m'havien servit de res, i el no
plorar era, per mi, una mena de venjança contra els meus enemics. L'oncle
reposà una estona per recobrar l'alè. No sabia acabar-se que jo no plorés.
I jo oferia aquest no plorar... a n'ella, quan,

"Té, pega'l tu, ara!" digué a la dolça parenta que recordo tenia uns cabells
castanys, uns ulls color blau clar i portava un gran llaç d'aquest color al
cap. I això dient, li posà un fuet a les mans. Ella estigué uns moments sen-
se saber què fer. No se què devia pensar. Son pare l'animà: "Pega'l, pega'l,
ja ho vol el pare!". Els seus cops eren els més dèbils que jo havia rebut
d'ençà que rebia, però cada fuetada me la sentia rebotre a la pell com si
aquell estri fos d'acer roent.

"Fort!, Fort!" repetia l'oncle

No vaig arribar a plorar físicament, ni es sortiren de veure'm caure llàgrim-
a.

mes, però quin mal tan immens vaig portar durant molt temps a dintre meu de veure que la única criatura que a mi em semblava que ~~me~~ m'havia mirat amb simpatia acabà fent com la meua especial col·lecció d'oncles famosos! I vaig pensar que ja no hi havia solució per mi i que tothom que em passés aprop em pegaria fins que em morís... Quelcun se'm posà als ulls i em feia veure les dues figures que eren aprop meu desfigurades, monstruoses... L'oncle no pogué sofrir que la meua dolça parenta no pogués arrancar-me ni un sol crit de protesta i, desesperat:

"-Ploraràs o no ploraràs, maleit!" - digué prenent el fuet de les mans color de cera de la noia i fuetejant-me nerviosament, amb pressa...

Vaig emmalaltir. ^{per primera vegada} Em deixaren uns dies tranquil. El trobar la medecina que em donaren, amarga, tingueren ocasió de tornar-me a pataquejar. No ho feien tan fort com al principi pensant potser que si em pegaven massa trigaria a posar-me bo. Però es veu que tenien pressa que m'hi posés per poder-me plantofejar de debó, perque un dia vaig sentir com aquell petit angel d'ulls blaus preguntava: "-Així, ja no el pagarem més?". "Sí, quan es posi bo"-li contestà algú.

perdiren que cada dia estava una mica millor. La prova fou que deixaren que la bella cosina comencés a pegar-me una mica cada dia. I aquell petit botrí d'ulls blaus i mans de cera, es veu que pegar-me fou la primera voluptat que sentí i amb veritable fúria, perquè passaven ben poques hores sense que ella, un moment o l'altre no entrés a la meua alcova i em pegués... Abans d'anar-se'n al llit, al llevar-se... Moltes vegades, a les nits, devia somniar que em pegava i la sensació devia ésser tan viva que es despertava, entrava poc a poc on jo dormia i em descarregava en ple rostre les seves dolces mans que a mi ja em semblaven igual que les enormes de l'oncle. I em pegava, si jo estava despert fins que les mans li feien mal. D'altres, si em trobava dormint, devia contemplar-me una estona, fruint per endavant del que anava a fer, em donava una sola bufetada furiosa i fugia corrents. Jo em despertava i, de moment, al no veure a ningú, pensava que ja, els cops, em queien al damunt sols o que ja havia arribat a pegar-me jo mateix sense donar-me'n compte...

Encara em van canviar d'oncle, amb gran disgust de la meua hermosa cosina, una pila de vegades. Em portaren a l'escola... Ah, aquell meu primer mestre! Quan m'hi presentaren, li van dir: "I ja el pot pegar, ja, que no plora mai". L'època que vaig passar a l'escola fou una gran temporada pels altres nois que

assistien a classe. Podien fer tot el dia allò que els passés pel cap. El mestre estava tot el dia enfeinat en plantofejar-me a mi. No tenia temps de pegar a ningú més. I, si tenia temps, no podia. S'havia fet malbé les dues mans i havia trencat tots els punters de l'escola! Crec que hi ha ben poca gent al món a la qual aprendre les primeres lletres hagi costat tants sacrificis com ens costà al mestre i a mi... Arribà a tenir al noi més alt i gros de la classe, quan ell no podia pegar-me de mal que li feien les mans, encarrugat ~~quaxxaxat~~ per fer-me aprendre l'abecedari a cops. Vaig acabar acceptant per bona la teoria de que potser perque el món rodés sense entrebancs, ~~de~~ *paradellatellat* i els homes fessin comerç lliurement se m'havia de pegar a mi. Adhuc vaig arribar a pensar que passaria queicom molt gros si jo no rebia unes quantes vegades cada dia... Quan vaig deixar l'escola, al acomiadar-me del mestre, vaig sentir uns plors formidables. L'autor era un noi de set anys que feia poc que havia vingut a classe i que plorava perque jo me'n anava i ell encara no m'havia pogut pegar, cosa que havien fet tots els nois de l'escola. El senyor Rigau, el mestre, no em deixà marxar fins que aquell angelet no m'hagué pegat... Recordo que quan em donava els primers cops encara sanglotava de por de fer tard que havia tingut... El mestre portava la mà dreta embendada...

Sortint de l'escola vaig tornar a casa. Per provar com ~~h~~^{avien} ~~provat~~^{anot} les 165
pallisses de la família, a l'endemà d'ésser-hi ja em pegaven abundantament...
Sort, en aquells temps, del redòç que vaig trobar amb el vell Tomàs que...però
ja hem quedat que la història de Tomàs és massa llarga i potser no tindria temp
d'acabar-la...

Samuel Darsà tossí una mica. El doctor Blanchart s'hi acostà amb una injecció
a punt.

-No, no, no és res, doctor, per ara...Una mica de tos i prou...

-Veurà...

-Es clar, per ^svostè em puc morir a qualsevol moment...Me'n faig càrrac. Em veig
en cor, encara, de parlar una estona més. I bé, li he contat totes aquestes co
ses, doctor, per demostrar-li aquelles paraules del començament, recorda? Que
tinc i no tinc família. Potser molts, ara, s'han recordat de mi, no ho sé, jo
allò que sé és que també m'he recordat d'ells, i de quina manera! Mai podia
pensar quan un veritable exèrcit d'oncles i parents no dormien tranquils si no
passaven una part de la seva vida pegant-me, que vindria un dia que jo podria
fer la pau dels milions de cops rebuts. L'hora ha arribat! No se si la malal
tia que tinc al cervell és gaire important, però en tant no em dongui per deü-

166.
per la meua fortuna a la meua tan recordada familia, consideraré que, gràcies
a Déu, no és pas del cap d'allà on em trobo més atropellat. Ara bé, la meua
fortuna ja la tinc repartida. I a gent que no sap, ben segur, que jo tingui, a-
vui, en aquest moment, 753 milions. I menys que aquests 753 milions siguin seus
i és que els meus hereus, doctor, ningú no sap on són. Aquest és el meu drama.
Ho he mobilitzat tot, tot, per trobar-los, i no surten. A tots, al principi de
conèixer-los, hauria jurat que ~~els~~ hi portava un afecte de debó, de germà...I,
ja veu, part d'aquests 753 milions que tinc avui foren la causa de tot...

Samuel Darsà callà una estona.

-Això...no li anirà massa bé, senyor-, digué el doctor Blanchart veient que el
vell feia els preliminars que porten com a resultat que un home pugui fumar en
pipa.

-Sí...allò, pot passar a qualsevol moment, creu que val la pena d'estar-se de
fumar?...Un llumí, si li plau...gràcies...Doncs bé, doctor, jo necessito conser-
var els ulls oberts fins que sàpiga que la meua fortuna anirà a n'aquells que jo
la tinc deixada...

-Jo allò que no se és la manera de fer-^{hi}ls mantenir els ulls oberts, senyor.
Es més jo continuo trobant extrany que en aquests moments els hi tingui...Jo...

-Ja ho sè, ja ho sè...Ara vull demostrar-li la veritat de la meua fortuna.

-No cal. Jo no hi entenc amb diners...a mi si em vol feliç donguim un mal ~~ell~~

~~deu...~~

~~-Sí, cal.~~

I Samuel Darsà començà a buidar papers de diverses calaixos.

-Miri, rebuts, estats de comptes amb dotze Bancs, comprovants de dipòsits...No no, faci'm el favor, examini-ho. Com si es tractés de malalties! També podria passar que, degut a un mal...nou, m'ho pensés jo, que tinc 753 milions.

-Confesso- digué el doctor al cap d'una estona de mirar papers plens de números- que vostè és el malalt més ric que he visitat. El felicito.

-Gràcies. Ara bé: Torno a insistir, ja que jo necessito desesperadament viure fins que tingui les coses arreglades, que, si, segons vostè no puc anar al Nord que el Nord vingui aquí, encara que sigui una aproximació...El pensar-me anit passada que aquell viatjant era el que no era va treure'm, almenys jo en tinc la impressió, els mals...o la majoria de mals ^{els} que ~~em feien mal~~ ^{seuen} durant la seva darrera visita...~~xxxxxxxxxxxx~~ A mi, aquest llit, aquests coixins, aquesta llum para, aquests mobles, en fi, tot plegat, em mata...No, un moment, faci'm el favor. Si jo pogués dormir, com abans, a terra, amb algun arbre aprop...

-Però...

-Suprimeixi'l! Que no puc moure'm d'aquí, ja ho sé! S'organitza aquí.

-Aquí?

-Sí, aquí... Qui sap... Si pensant-me que em trobo en el lloc de les meves primeres armes ~~amb~~ *no tinc el mal que vostè deu* ~~aquesta 753 milions;~~ els mals... com anir... vostè m'enten, doctor? Vostè, per la seva part, pot organitzar la meva curació a la seva manera ordenant medicines... Jo l'organitzaré a la meva. I una cosa, a ~~XXXX~~ més de portar el Nord a casa, vull demanar-li... En la meva vida hi ha hagut fins ara dues grans, enormes passions: L'or-herència paterna- i sentir tocar el violí -herència materna... algun dia potser coneixerà la història de la meva mare-. Han estat les dues columnes de la meva existència. La passió pels diners ja ha passat. Ara la meva passió és precisament desfer-me'n dels meus diners. La segona, encara dura i crec que ni faré cap mal a ningú ni jo en posseiré de nous si algú de tant en tant ve a donar-me un concert de violí... I no em digui que no, doctor, perquè, malgrat tot, vostè pot continuar soste~~ntant~~ ^{nuent} la teoria de que em moriré a qualsevol moment...

L'endemà, a l'alcova de Samuel Darsà hi havien aquells dos metres quadrats de sorra fina, el canyer miniatura i la petita pineda que hem presentat més endarrera. El vell passava les nits ajagut a la sorra, de tant en tant entrava algú a tocar-li Paganini arran d'orella, i el doctor Blanchart hi anava cada dia per veure si podia saber per què aquell home no es moria. I els dies anaven passant i Samuel Darsà vivia. El doctor cada dia seguia jurant que aquell home no passaria de la nit, i cada matí al fer la pregunta obligada al entrar a la casa:

-Que?!

-Ara esmorsa, doctor...- li contestàven.

-Jo vull dir el malalt...-s'atrevia a dir els primers dies.

-Sí, doctor, el malalt ha passat la nit d'un son i ara esmorsa.

I el doctor Blanchart se'n feia creus.

-Però vostè no pateix molt?- preguntava després d'haver fet ensenyar la llen-

gua al vell.

-Jo mentres visqui, ja en tinc prou, doctor - li responia el malalt.

-Eo sento molt, senyor, però jo tinc ~~la~~ obligació de dir a tothom que em pre-
gunti per vostè, que vostè s'està morint... Si vostè no es mor, a nosaltres,
els metges, ens han d'ensenyar coses noves. Totes les que fins ara hem après
no ens serveixen de res. Vostè se'n fa càrrec? Tants sacrificis que costa se-
guir i acabar, a molta gent, la carrera de metge i, per culpa de vostè, resul-
ta una carrera absurda. A n'aquestes hores, ara mateix, quants estudiants han
passat la nit en blanc perquè juny s'acosta i els hi exigeixen ^{calificar} saber les ma-
lalties ^{que maten a la gent} ~~que maten a la gent~~... per saber que tot això que vostè té, és mortal
de necessitat, un exèrcit de joves han deixat de passar hores festejant, d'a-
nar al cafè, de sortir setmanes i setmanes per a poder-se comprar uns llibres
on ho han deixat escrit senyors venerats de tothom, i, ara, que resulti que
tot això és en va, que els homes de ciència fa centenars d'anys que s'equivo-
quen. Perque nosaltres, en medicina, senyor, admetem una equivocació normal,
això és, que el metge digui "demà ja li poden donar una sopa" i que al cap
de mitja hora d'haver donat l'ordre el malalt es mori. Ara, el que no podem

admetre és que un malalt s'hagi de morir i no es mori. Això de cap de les maneres. De cap de les maneres! Si ~~ani~~ els catedràtics, els llibres, m'haguessin ensenyat que un home amb un cor practicament parat, amb l'estòmac foradat, els budells perduts...perque a vostè n'hi falten de budells, senyor, n'hi falten!...el fetge fora de lloc, els pulmons...dels pulmons val més que no en parlem...en fi, que un home amb totes aquestes coses era senyal que tenia salut per vendre, jo ho hagués cregut. Però és que els llibres i els professors m'han ensenyat precisament que era al revés, que un home amb una sola de les coes que vostè té s'ha de morir i depressa! Hi pensí, senyor, hi pensí en el terreny que deixa les coses de la fisiologia, les lleis de la vida i la mort avui ja tingudes com immutables. Què diria si jo li digués que 3 i 3 fan 8? No. Diria que no té explicació possible!

-Doctor jo ja li he dit que mentres visqui ja en tinc prou...

-Es que no voldria de cap de les maneres que vostè es pensés que tot això que li dic és una obsessió meva. Podriem consultar altres metges...

Hi anaren altres metges a visitar Samuel Darsà. El malalt ho acceptà tot

llevat que li privessin de dormir en el petit desert casolà que li recordava aquells anys passats al Nord i que ell estava segur era el secret de no morir-se. Deixà que una infermera, aquell doble de Schubert, passés dia i nit a la seva alcova i adquirí totes les medicines que els doctors li receptaren. El resultat d'una setmana de consultes, fou aquest:

Tres doctors, apart del doctor Blanchart, un alemany, un suec i un polac, sostenien que el malalt, lògicament, no sols s'havia de morir aviat sino que ja havia d'haver fet la mar de temps que s'havia d'haver mort. Dos nous doctors consultats, un rus i un francès, deien que el malalt faria, malgrat els mals, molts anys de vida. El grup del doctor Blanchart afirmava que tot allò ho deien perquè els russos i francesos mai no havien pogut veure als polacs i alemanys. Hi havia, per fi, un doctor espanyol que adoptava una posició intermedia, és a dir, neutral. Ell jurava que aquell home tan podia morir-se al cap de mitja hora com al cap de dos anys.

I el temps passà. Aquella diversitat d'opinions sobre la vida i la mort de Samuel Darsà transcendí al carrer. Es formaren ràpidament dos bàndols: els partidaris del grup del metge alemany i els partidaris del grup del metge francès. Ben aviat en taules de cafè, al teatre, a les fàbriques, centrals tele-

173
doniques i mercats no es parlà d'altra cosa. La premsa es feu ressó de l'interès públic, i a molts diaris hi havia una secció especial dedicada a reflexar el diari estat de salut del famós pacient. Els metges que el visitaven eren abundantament entrevistats. A les Universitats i Facultats de Medicina es modificaren terrenys que fins llavors s'havien tngut com a inamovibles. Era molt freqüent sentir un catedràtic, dir, a classe, coses com aquestes:
- "Això, senyors, és mortal de necessitat en tots els cassos llevat d'un. Hi ha un malalt que encara viu i que fa mesos i mesos que sofreix aquesta dolença. La ciència ho sent molt, però no es mor..."

O com aquestes:

- "Ara hauriem de passar a estudiar el tractat del Doctor Steel, però jo aconsellaria que no s'adquirís el llibre. No hem de fer més que repassar el títol: la mort per la perforació estomacal, per alteracions cardiaques i per atrofia dels ronyons" Com vostès ja saben hi ha un senyor que entre altres coses té aquestes... i aquest senyor encara és viu..."

I, en veritat, Samuel Darsà anava vivint. Era incomprensible, però vivia. Ell no pogué anar allà on hauria volgut anar per tal de saber on es trobaven 13 persones i dir a cadascuna d'elles que els hi havia deixat 57.923.076.92

cadascuna, però es posà al cap de viure fins que sabés on es trobaven i fins que elles sapiguéssin la notable quantitat de milions que ell els hi deixava. Envià gent pertot on cregué que podia trobar-les, es posà en contacte amb una pila de consolats, i oferí una quantitat fabulosa a qui descobrís o ajudés a descobrir el parador d'aquells 13 seus hereus...

-Martori! -dèia Samuel Darsà aquella tarda de maig que plovia i que fou la del començament del llibre.

-Mani.

-Qui hi ha a baix?

-Crec que hi son tots.

-Què fan?

-Ara fa una estona ploraven tots. Més tard algú ha disparat un tret. Llavors jo complint el que vostè m'ha manat he baixat a dir-lis que sense allò vostè ja es moriria igual...

-Martori...

-Mani.

-Avui...no ho sé, em penso que el grup del doctor alemany té tota la raó del

Mon...

-Vol que cridi a Mr. Barusse?

-No, no cal Martori... Martori!

-Mani.

-Veig dos Martoris.

-Ei ha un altre criat, senyor.

-Martori.

-Mani.

-Qui és aquella senyora?

-La senyoreta Frendental, l'infermera.

-Que també està malalta?

-No...no ho sé, senyor.

-Martori.

-Mani.

-Ves a baix i digues als meus benvolguts parents...perquè han vingut tots avui precisament. Què dius, Martori? Hem quedat, tenim un pacte, que no m'amagaries res...

-Es que avui el diari és molt pessimista. Jo crec que és una qüestió política,

sap? Els alemanys fa uns dies que sembla que es veuen en cor amb tot i el doctor...facimse'n càrrec...

-Un dia o altres tindrà raó aquest metge, no falla. I què diu més el diari?

-El diari...

-Sense por, Martori.

-El testament, senyor...

-Molt interessant. I què diu?

-Diu que segons l'informe mèdic vostè ara no està en condicions mentals honestes per a fer testament / *que saben ells si tinc el cap clar o no?* i que si s'esdevingués...ejem...un fatal desemllaç, la fortuna passaria llavors als prop-parents...

- I ells, és clar, han vingut...ells han vingut i jo no tinc el cap clar. Que passin els doctors, Martori!. No, que no passin. Avui potser m'obligarien a prendre quelcom d'aquesta farmàcia que m'han comprat...Digues-los que vagin a baix i donguin compte del meu estat als meus estimadíssim parents...Quan hagin acabat hi vas tu i els hi dius que jo ja començo a veure les coses fosques i...i que tinc 753 milions...~~He parlat, Martori?~~ *perquè succeïssin!*

-Si, senyor-. I Martori sortí.

I Samuel Darsà inicià un gran sospir que no acabà. Per més voluntat que hi posés ja no podia organitzar aquells aixecaments de cap de quan el van començar a presentar als nostres lectors i, el més preuat conjunt de nervis del cos humà d'ençà que els homes neixen, creixen, paguen contribucions i es moren, tenia cada vegada més una angxosa predisposició a mirar-se les sabates. L'infermera es mirà el malalt per damunt les ulleres.

-Senyoreta Frendental...

La senyoreta Frendental es mogué ràpidament en direcció al vell. Per fi, arribava l'hora de que els seus serveis fossin sol·licitats. Feia que sap els dies que es passava hores i hores immòbil dessorra el retrat de Schubert, esperant.

-Digui, senyor...M'ha cridat, o m'ho penso?

-Segui -digué Samuel Darsà senyalant-li un clar de sorra, al costat d'un pi.

Ella s'assegué. Al cap i a la fi ella era allà per atendre el malalt i se-

gurament aquell senyor no faria com el seu marit que en pau reposés...Perque la senyoreta Prendental era vídua. Ja feia anys d'allò. Ella en tenia quan la cosa s'esdevingué, 33, ja era infermera, ja portava ulleres i ja s'assemblava extraordinàriament a Schubert. Feia d'ajudanta del doctor Margarit, una veritable meravella, segons deia tothom, en els complicats episodis de la neurologia, i estava cuidant, quan s'inicià la seva viudetat, al malalt número 312 -el doctor Margarit els numerava els seus malalts perquè, dèria de geni, volia arribar a tenir-ne 11.011- que més tard s'havia de convertir en el seu marit.

-Sobretot, sobretot, a n'els malalts nerviosos, quan jo no hi sigui, no els seguei res, res. I res de contradir-los. Un disgust pot tirar a rodar la feina i paciència de mesos i mesos de tractament -, li repetia sovint el doctor Margarit.

El futur marit de la senyoreta Prendental dormia tranquil.lament aquell dia. El doctor no li feia ja més que dues visites setmanals, i feia temps que deia que el malalt estava gairebé posat, i que estava ben orgullós d'ha-

var obtingut aquells magnífics resultats amb el seu sistema "d'indulgència", com ell l'anomenava, en un cas diagnosticat com a perdut per moltes eminències i desaminències mèdiques. De cop, el malalt començà a moure's pel llit una mica inquiet. I:

"No, no i no. Us dic que no! Amb aquesta, no!" , començà a dir. La senyoreta Frendetal decidí que el malalt estava sota la influència d'un somni. Ella, de la vida privada dels malalts no se'n preocupava mai. Només volia saber una cosa: hi havia un malalt, i a ella la pagaven per ajudar a posar-lo bo. I el seu futur marit seguia soliloquejant d'aquesta manera:

"No m'hi casaré i no m'hi casaré!! La gent diu que sóc boig i té raó, però és ella qui ^{m'hi} ha fet tornar...! Ara, ara, s'hi casaria amb mi després d'haverme desequilibrat amb 29 fugides, si senyors, 29 fugides! Doncs ara jo dic no. Es ben clar, no? No. Primer em casaré, si, primer em casaré amb vostè!!!

La senyoreta Frendetal ja feia estona que havia tancat el llibre que llegia -La Història de Sant Michel "del Doctor Axel Munthe- i es mirava amb atenció el malalt, el malalt preferit del doctor Margarit, perquè trobava que

el discurs era ja una mica massa llarg per ésser fet adormit. I:

-Despertis - digué amb suavitat.

-No, si ja no dormo. A vostè, a vostè, és a vostè que ho dic! - repetia el malalt amb ulls molt oberts.

I la senyoreta Prendental veié una sola cosa: Que si aquell home s'anava excitant es podia perdre en un no-res el treball i la paciència de tants i tants mesos dedicats al malalt per un dels millors neuròlegs coneguts. Es digué que, evidentment, aquell home dormia, sobretot després d'haver-li dit que allò del casament li ho deia a n'ella! A n'ella li podien fer qualsevulla proposició que hi intervingués bicarbonat, clorhidrofosfat de calç, mercuri i tintura d'iode, però casar-se...Ella ja s'havia donat compte quan era molt jove, que els homes no se la miraven ni amb passió, ni la piropejaven, ni havia estat l'objecte de cap picada d'ull, ni el seu pas pel carrer provocà mai el més lleu comentari relacionat amb la seva migrada humanitat, i decidí que voler altrament hauria estat demanar miracles. Una vegada, abans de la decisió, consultà un mirall a fons durant

tres dies seguits, deixà anar un "què hi farem!", es posà ulleres i es feu infermera. Era la solució perquè els seus serveis fossin sol·licitats.. Però aquell malalt no dormia. Almenys ell ho deia.

-No dormo, senyora, no dormo. I vostè s'ha de casar amb mi, amb mi, ho sent?!

A la senyoreta Frendental li caigué el llibre de les mans i les ulleres del nas.

-Xist...No s'esvari...

-Jo dic que em casaré amb vostè!- contestà el malalt cridant i asseient-se al llit. Vostè ha d'ésser la meva senyora!!! Amb ella no m'hi casaré, no!!

Ella acabaria de fer-me venir boig i amb vostè tindré l'aventatge de tenir sempre una infermera aprop!

-Peró...

-Res!

-Veurà, res...

-Res!!!

Aquell mirar, que el doctor Margarit havia dit que ja no tornaria a produir-se, començava a brillar de nou als ulls del malalt. La senyoreta Frendental

a

estigué uns segons dubtant. Quan hagué dubtat una mica s'atreví a dir:

-Però, senyor, ja m'ha mirat bé?

-No.

-Doncs esperi a demà...ara calmi's, reposi, dormi...

-Res! Ha d'ésser ara, ara!!!-xisclà el malalt.

La senyoreta Frendental s'acostà la capsal del llit i posà dolçament la mà al front del malalt. Bullia. Ell li prengué la mà i li besà rabiosament. Ella intentà retirar-la i no pogué.

-No! Aquesta mà és meva! T'estimo, t'estimo bojament!!

-No cridi, per favor, no cridi...

-Si no em creu, cridaré, m'esveraré, ho trencaré tot, assassinaré al doctor Margarit...

-No!! Això si que no...Demani!

-Doncs vostè serà la meva dona...Veu? Ja m'he calmat...Segui...Aquí...Segui aquí, dic!!! Tregui's les sabates. Jo soc un malalt net. Mai he pogut sofrir un llit amb llençols bruts...

-Això és veritat, però...jo...jo...-I la senyoreta Frendental tremolava. Tenia por de pensar el què es podria esdevenir que, per altra part, ella no sabia ben bé què podria ésser...Ella, pobra, havia passat tants anys entre benes i bisturins, pagats foradats i pastilles del doctor Andreu, i ara...Però, per allò que podia passar-li, a n'ella que havia escollit una professió de sacrifici, havia de deixar que aquell malalt recaigués i el doctor Margarit perdés aquell prestigi que precisament aquell malalt, la curació d'aquell malalt, havia enlairat en tanta de manera? Oimés ell, a aquell malalt, havia dit que el mataria al doctor Margarit...No, no, no. I mentre la senyoreta Frendental s'anava descalçant vigilada per la mirada ja més dolça del malalt número 312, anava pensant que potser un dia els homes farien justícia a la seva aportació personal en l'èxit de la cura d'indulgència del seu benamat doctor Margarit.

-Deixi la roba a n'aquella cadira.

-Pe..però, la roba també?!

-Deixi la roba a n'aquella cadira!!!!-I el desvarieig tornava a fer va-

riacions en els dos ulls del primer home que s'havia atrevit a demanar-li una cosa semblant. I, disposada a portar el seu sacrifici fins on fos per tal de salvar el sistema del doctor Margarit, acabà per no contradir al malalt en res.

-Un veritable èxit, ja ho veurà doctor - deia estones més tard a l'entrar a la cambra del malalt número 312, el doctor Margarit a un col·lega a qui havia convidat per veure els resultats del seu sistema curatiu-, ha desaparegut l'excitació, l'esverament, els tics nerviosos...i tot sense una medicina, tot a base d'atacar les crisis amb persuasió, oposant la calma als nervis alterats...Però?!

En aquest "però", el doctor Margarit havia vist la senyoreta Frendental al llit del malalt. Es miraven tots dos, a poca distància un de l'altra, i la senyoreta Frendental donava la impressió que acabava d'arribar d'un viatge meravellós, d'aquells que surten a les històries, i que ella mateixa es

feia creus que l'hagués pogut realitzar. No s'adonaren de l'entrada dels doctors ni sentiren el comentari del company del doctor Margarit quan digué: -Veritablement, doctor, el sistema es ben especial...No és estrany que tingui tants detractors..

La senyoreta Frendental no tocà de peus a terra fins que sentí el xisole de la mare del pacient i el de la seva futura muller que pujaven a veure el malalt darrera els dos doctors. Llavors fou la senyoreta Frendental que encetà un xisole i intentà saltar del llit però al veure la quantitat de roba que hi havia damunt la cadira de vora la tauleta de nit, decidí enfonsar-se llit endins caragolant-se entre llençols...

-Almenys si no hi havia ja res a fer, qui la feia xisclar, ara-. digué el doctor Margarit.

El resultat de tot allò fou que la senyoreta Frendental es convertí amb la senyora Bernades ja que el senyor Bernades, que era el malalt, amenaçà a metges i familiars en tornar-se boig de debó si aquella dona no es casava amb ell. Dos anys més tard el senyor Bernades, completament sa del cap, mo-

ria atropellat per un tren elèctric a X. que, amb breus segons, esmicolà el treball de mesos d'un gran neuròleg i el sacrifici de la senyoreta Frendental. La senyora Bernades tornà a agafar la seva roba blanca, la creu roja i les ulleres, i entrava al servei del doctor Blanchart convençuda que en aquest món ella hi havia vingut per passar la vida entre sospirs i cloroforms, i que allò del senyor Bernades fou o un mal antès o que veritablement el senyor Bernades era boig de debó... I tornà a ésser la senyoreta Frendental. Assistí a molts malalts nerviosos, però en cap més repetí aquell epissodi del senyor Bernades. Si ella ho havia desitjat alguna vegada, no n'havia dit res a ningú.

S'assegué a la sorra, al lloc on li senyalà Samuel Darsà i digué:

-Mani, senyor.

-Li vostè li agraden les medicines?

-La senyoreta Frendental es tranquil·litza del tot.

-Neurà...

-No vull pas que es queixi. Li regalo totes les que m'han receptat a mi.

-Gràcies, senyor.

-Escolti: Vostè ha vist molts malalts?

-Sí, senyor, molts.

-I què en pensa de mi?

-Jo no puc pensar d'altra manera de com pensa el doctor Blanchart. A més de considerar-lo un gran metge, em paga cada mes...

-Ell fa molt temps que va dir-me que em moria.

-L'he vist equivocar-se molt poques vegades al doctor.

-Potser tingui raó...un dia o altre. Però és que els altres metges ténen altres opinions. Uns diuen que el doctor Blanchart té raó, altres que no en té i d'altres no diuen ni si ni no. I jo, que soc el malalt,estic convençut que d'ençà que hi ha tants metges a casa em trobo més malament que mai... I avui...avui, senyoreta Frendental, tinc una cosa nova. Estic espantat. Estic espantat i no se de què. Es una impressió estranya com si s'acostés quelcom, quelcom espantós...

-Això és el temps, senyor.

-Escolti, senyoreta Prendental...S'espanten els malalts quan s'acosta l'hora de no estar més malalts?

-M'hi ha de tots, senyor. Jo n'he vistos que ploren, altres que canten, uns que riuen, altres han dit "Ai, gràcies a Déu!"...

-Vol dir que em faria mal si prengués alguna d'aquestes medicines?

-Jo crec que no, senyor...

-L'espant no em passa...Veig venir quelcom, quelcom que no se què és...S'acosta, senyoreta...Una medicina, qualsevulla...Aquella vermella, depressa... Han trucat?!

-No...

-Sí, han trucat. Ja és aquí...ja és aquí!!!

Ara la senyoreta Prendental sentí clarament uns trucs, i, alçant-se es dirigí a la porta de l'alcoba.

-Que no entri! Que no entri!!! La medicina, la meva fortuna per una medicina!

-Senyor...-digué Martori obrint la porta. Hi ha el nou doctor.

Samuel Darsà feu un gran sospir.

-Tingui, se la prengui vostè aquesta medicina -digué a l'infermera. M'havia

espantat sense saber per què...I no és més que un doctor nou que ve a visitar-me...Es clar, per un malalt és una cosa natural espantar-se quan s'acosta un metge...Jo l'havia pressentit abans de veure'l...Encara puc aixecar el cap. No vull que cap metge em trobi amb la por al cos on ja hi tinc tants mals, segons ells, que no ⁿⁱhi pot cabre res més...Que passi, Martori, que passi.

Plaschi²

-Aquesta és la meva darrera paraula, senyores i senyors!- i el doctor Bianchart passejà, després d'aquestes paraules, la mirada entre els parents de Samuel Darsà.

Se sentí el soroll d'un cotxe al carrer. Tocà un timbre i s'obriren diverses portes. Una petita conversa i soroll de passes es perderen corredor enllà.

-Segur que és el metge nou...Vostès tenen la paraula. Tornaré dintre mitja hora.

Quan el doctor hagué sortit la reunió s'animà de bo de bo. Hi havia parent que sostenia que allò era precipitar-se, que el malalt ja es moriria igual.

-I si resulta que hi ha testament fet...-digué Fermí Palau Darsà.

-Si és a favor nostre es perd un deu per cent miserablement - li contestà E-duard Carusso.

-I si no ho és a favor nostre? - li digué algú.

-No ens fiquem en pessimismes. Hem de partir de la base que no n'hi ha de tes-

tament fet i que allò que cal és que no n'hi hagi...és a dir que no hi hagi temps d'haver-n'hi, carai! que per això es dona aquest deu per cent al doctor, que jo, per assegurar les coses, pujaria fins al quinze, ja ho veuen! -Doncs no se'n parla més i se li ofereix el quinze.

-Però...

-Senyors:- feu Martori entrant i interrompent a Magdalena Oliver que li quedà el però a la boca.

-Ja? - exclamaren dos o tres parents.

-Un minut. El senyor Samuel Darsà comença a no veure les coses gaire clares i m'ha donat l'encàrrec de dir-lis que la seva fortuna és de 753 milions. I Martori sortí.

-Retingui's, per Déu!- feu Alfons Darsà a Emili Vilardell que al sentir les darreres paraules de Martori s'havia posat a picar de mans furiosament.

-Ho ha sentit bé tothom, senyors?!- digué algú.

-753 milions! Sembla estrany que un home tot sol...

-Ara ho trobo una mica fort jo, donar un quinze percent al metge...

-això son ganes de gústar diners!

-Però si en sobraran molts encara, valga'm Déu!

-Però, senyora, si son més de cent milions els que haurem de donar al doctor!

-Bé, doncs per mi, donaria el quinze per cent- digué Emili Vilardell.

-Naturalment, naturalment, per què no dir-ho?-feu picat el que s'havia anunciat com a primer banquer oficial de Samuel Darsà-, al cap i a la fi tot el que vostè va fer per ell fou voler-hi donar un braç!

Aquestes paraules produïren, entre els parents, efectes semblants al plor general de les senyores i al dispar de Pere: es posaren tots d'acord, però aques-
ta vegada s'hi posaren per organitzar un campionat per restar, els uns, mèrits als altres.

-Si tots han vingut a cobrar!-deia Fermi Palau-. I amb quin dret?

-Amb quin dret? No diu amb quin dret?- xisclava Ester Magrinyà-. Què va fer vostè? I aquell? I vostè? I vostè?- repetia mirant-se adès a l'un, ara a l'altre. Vostè diu que el va treure de l'aigua; vostè que l'acompanyava a estudi; vostè que és un fill d'una seva germana com si l'oncle hi hagués tingut cap culpa amb això! I qui és que, a fi de comptes, ho pot justificar tot això? I si jo

lle que no és veritat, qui pot provar-les les coses que han fet vostès per l'oncle Samuel?

Se sentí:

-I vostè?

-Jo? contestà Ester Magrinyà. I feu una petita pausa cercant l'autor de l'interrupció.- Jo? Jo no necessito cap document per justificar el grau de parentesc. En tinc prou amb aquest: Si algú ha vist alguna vegada a Samuel Darsà que es miri a n'ella!- I senyalà la senyora del paraigua petit que seia al seu costat. -Mamà, mamà, que et tornes a equivocar...-digué Erminia Darsà al veure que la seva mare senyalava una cadira enlloc de l'altra.

- Qui només em falta la filla, senyora, i no dic res!-digué Felipa Montagut. Acabaren cridant tots a la vegada, i fort. Els crits despertaren a Pere i el canvi de decoració el desorientà. Vegé tothom dret cridant al voltant la taula de centre i vegé la vitrina sense vigilància. I la seva vocació castrense es tornà a manifestar imperiosament. "Ah, uns quants trets, que bé quedarien ara" pensà. I, silenciosament, s'anà acostant al petit arsenal que li tenia el cor robat. Fou

una llistina que la porta que menava a l'interior de la casa s'obrí en el precís moment que ell ja tenia la pistola a la mà. La porta s'obrí violentment i tres senyors, amb Martori al davant, entraren apressadament a la sala d'espera. Coincidí, aquesta entrada, amb el despertar-se, fent un gran badall, del Samuel Darsà número dos, l'homònim del fabulós malalt.

-Un moment, senyors!-digué un dels quatre personatges acabats d'entrar. Es aquí el senyor Samuel Darsà?

-Servidor de vostès -digué el primer arribat a la reunió.

-Volem dir el senyor Samuel Darsà, senyor -digué un dels doctors coneguts dels parents, el doctor optimista.

-Jo sóc Samuel Darsà!

-No estem per bromes, senyor...l'afer es terriblement seriós i...

-Mai m'han agradat les bromes. Jo sóc Samuel Darsà. Miri: la cèdula, uns rebuts de contribucions...

-Nosaltres volem dir el senyor que estava malalt...

-Estic tan malalt com el que n'estigui més...

-Veurà: Vostè té diners, molts diners?

-Si hi hagués justícia en tindria...potser ara d'ara ja en tinc...

-En fi, aquí no hi és.

-Perdoni- feu Samuel Darsà pobre -, vol fer el favor de dir-me qui soc jo?

-Fe...

-Soc Samuel Darsà, dic, i prou!

-En fi- digué un dels doctors a l'altre-, a vostè què li sembla, és el que cerquem o no? A mi havent-hi un altre metge aprop, m'agrada més consultar-les les noses...

-A mi em sembla que no és ell...vull dir que no és el malalt que hem visitat durant uns dies. De tota manera aquí hi ha el criat...què hi diu vostè?

-Aquest senyor no és el senyor.

-Segur?

-Segur...Un moment. Com em dic jo?- feu Martori dirigint-se al segon Samuel Darsà conegut.

-I a mi què m'explica!

-Un altre moment: Quan em dona cada mes?

-Vol fer el favor d'anar-se'n al diable!!

-Aquest senyor, no és el senyor- feu Martori somrient.

-Bé, senyors -digué el metge pessimista- tenim el deure d'informar a vost'es de quelcom que no hi comptava, em penso, ningú...Hem perdut el malalt!

-L'oncle s'ha mort? -exclamà una de les senyores iniciant un plor.

-Ja?!

-Déu l'hagi perdonat...

S'iniciaren donades de pèsam mutues. Algú, amb l'atabalament, donà el pèsam als doctors...Fins que se sentí:

-Senyors: Us demano un minut de silenci en memòria de l'oncle i que serveixi per reconciliar-nos tots plegats...

Aprofitant el començament d'aquell projectat minut de silenci, un dels doctors digué:

-No es precipitin, senyors, no es precipitin...

-Bé, s'ha mort o no?!

-Això no ho sabem. L'única cosa que sabem segur és que l'hem perdut, que no hi és, que no el trobem enlloc...

-Però...exclamaren en diversos tons una dotzena de veus a la vegada.

-Tal com ho senten, senyors. Hem perdut el malalt. Jo, la veritat, a un malalt el curo o no el curo...No sé si cercar-lo entra en les meves obligacions. Per altra part és el primer que perdo.-digué un dels metges.

-Portem mirades algunes habitacions i el malalt no hi és. Si vostès volen...ens poden ajudar...

S'organitzà una batuda per tota la casa. Els parents cercaren el malalt desaparegut en els llocs més inversemblants. Ni un recó quedà que aquella gent no mirés més d'una vegada.

-A veure, jo dins aquest armari no li veig. Vol fer el favor de mirar-hi vos-tè?

-Jo tampoc l'hi veig.

Això es sentí una pila de vegades. Es mirà i es remirà tot per triplicat amb el mateix resultat negatiu. El malalt havia desaparegut.

-Calla!- feu el metge pessimista aturant-se davant la decebuda comitiva.

Tothom se'l mirà.

-El metge foraster! Fins ara no hi havia pensat.

-El metge foraster?- demanà algú.

-Sí, és el darrer que l'ha vist i després d'ell hem estat una estona sense entrar a l'habitació del malalt...i al sortir-ne ha dit, sí, ho recordo..."He vist el malalt. Li he fet un examen a fons. Ara reposa. Si no hi ténen cap inconvenient el deixin reposar una estona. Jo miro quines reaccions té reposant...I, si els plau demà tindrem un canvi d'impressions..."

-Però vol dir doctor que el nou metge...Què n'ha de fer un metge d'un malalt, per emportar-se'l...

En aquest moment se sentiren dos sorolls que extremiren els congregats, metges inclosos, a la casa del milionari Samuel Darsà: Un timbre- el del carrer-, primer i, després, un tret de pistola. Algú inicià una fugida escales amunt. Se'l seguí. Unes senyores començaren a xisclar. Es caigué...

-Pere!. No en parlem més. Amb les presses de cercar l'oncle no ens hem recordat d'ell -exclamà Alfons Darsà de sota Emili Vilardell que li havia caigut al damunt. La declaració d'Alfons Darsà tranquil·litza una mica els esperits i aquests, acompanyats dels seus cossos respectius, i amb els metges a rera guarda baixaren silen-

precipitament escales avall.

-Sí, era Pere qui havia disparat. Quan el primer parent entrà a la sala d'espera encara tenia la pistola a les mans. El pare del petit general s'havia negat precipitament a entrar al davant.

-Si em veu a mi seguirà disparant -deia als doctors al arribar als darrers esgracs-. Vostès poden entendre amb malalts però el meu fill jo el conec com si fos metge i ell tingués colitis...N'estic segur, si em veu entrar a mi i li dic que deixi la pistola, dispararà de nou!

La bala tornà a matar el pobre Abraham Lincoln.

-Ara algú que miri qui ha trucat-digué un dels doctors endreçant la pistola a la vitrina. I dirigint-se a la mare de Pere, afegí: -Senyora, una de les coses que pot arribar a ésser el seu fill és diputat.

-Diputat?

-Sí. Va durar un temps que ho podien fer tot.

Se sentí remoreig de veus al defora. Els de dins la sala d'espera s'hi acostaren. Al peu de la porta d'entrada hi havia un senyor vestit de gris, alt, amb ulleres, una gran cicatriu a la galta dreta i un puro a la boca. Una vintena de

persones se'l miraven com si es tractés d'un senyor extraordinari
-Mirí...-deia uns dels metges allargant una tarja de visita al company que ha-
via desarmat Pere. Aquest pogué llegir:

Dr. Schwartz
Champs Elyséens 13
PARIS.
Malades au détail

-Com ha anat això?- exclamà el desarmador de Pere.

-És exactament la cosa que he dit jo- li contestà el que li havia donat la tar-
ja.

-Però si aquesta tarja és igual que la que m'ha donat l'altre...

-Mirí...vostè és el doctor Swartz?

-Per servir-lo- contestà el senyor del puro. On és el malalt?

-No ho sabem...

-No ho saben?

-L'hem perdut...! Però, si vostè és el Dr. Schwartz, l'altre qui era si també
ens ha dit que era el Dr. Schwartz?

[Mostrà al doctor Schwartz la tarja de l'altre doctor Schwartz.

-Senyors -digué el doctor Schwartz darrerament entrat-, jo, l'altre no sé pas qui era...Mirin, el passaport...aquí, el retrat...la carta enviant-me a cercar...I si hi hagués un malalt podria demostrar a bastament qui soc...No hi ha ningú d'entre tots vostès que es trobi malament?

Silenci.

Es trencà per contar la desaparició del malalt al doctor. Quan hagué escoltat, feu:

-Jo, la veritat, si no ténen el malalt, aquí no sabria pas què fer-hi. Tot el que puc fer és deixar-l'ls la meva adreça. Esperaré tres dies a l'Hotel Internacional. La visita, és clar, sense malalt no la puc pas cobrar, però espero que d'aquí a tres dies algú es farà càrrec de les meves despeses de viatge. Bona nit, senyores, bona nit senyors.

I sortí.

"El Vent!", "EL Vent". Edició de la tarda amb les darreres noves de la desaparició del malalt milionari! "El Veeent!!" "El Vent" amb la relació de totes les malalties de Samuel Darsà!!!"

Tots els venedors de diaris del país, canviant, naturalment, el nom del rotatiu, cridaren durant una setmana coses com les anteriors. La història dels diaris, si bé ells la feren durar molt, era tot simplement això: Que Samuel Darsà, malalt i milionari, havia desaparegut. Que al desaparèixer tenia centenars de malalties, que ningú no sabia on era, que tenia vora quatre milions per cada malaltia que tenia, i que la policia estava sobre la pista.

Aquestes 39 paraules donaren tema a centenars d'informacions i articles de caire detectivesc. Aprofitant l'esdeveniment, sortí un diari nou, "El Fanal", que després de dir tota mena de coses de la policia del país informà als seus lectors que ell, "El Fanal", regalarà un pis i la subscripció vitalícia al periò-

que al subscriptor que trobés el malalt o aportés dades que permetessin trobar-lo
 l'aparició d'"El Fanal" posà al roig viu l'interès popular. Cada ciutadà es con-
 vertí en un aprenent de policia; es fundaren societats dedicades a la recerca del
 fets desaparegut sota la direcció de detectius particulars; el mateix Estat, fen-
 se ressó del sentir ciutadà prengué cartes en l'afer i oferí col.locacions de
 funcionaris públics, rebaixa de contribucions i lliurar del servei militar a qui
 portés informacions que aclaríssin el sonat aconxeixement... Escamots de ciutadans
 corrien de dies i de nits cercant incansablement per camins, ports, ponts i ca-
 rreteres... I, com sol passar quan s'esdevé quelcom de prou amplada nacional, es
 posà lletra i música a la desaparició del malalt milionari i milers de manubris
 violins i vocalistes l'escamparen als quatre, i més n'hi hagués hagut, punts
 cardinals de la nació.

X
 -No, no és aquest!-. Aquestes paraules, ~~els metges que assistiren a Samuel Darsà~~
 Martori, les digueren ^{la mort de} ~~centenars de vegades a comissions de ciutadans que es pre-~~
 sentaren al número 714 del carrer del Tarongers amb un vell que tots havien tro-
 bat en circumstàncies especials. *podia ser el malalt desaparegut segons ells*

- Potència, en podem fer venir d'altres.

204

Uns que passà allò que sol passar tantes vegades en la vida dels homes i dels pobles: Cada vegada s'anà presentant menys gent a la casa on havia emmalaltit i desaparegut Samuel Darsà, els diaris deixaren de parlar-ne, els manubris, pels carrers, passejaren les notes de cançons noves, i àdhuc "El Fanal" plegà quan hagué, per cert, cobrat a la bestreta el darrer trimestre de l'any en curs. I, llevat d'un:

-Veu, aquí és la casa de ^{la qual} ~~en~~ desaparegué aquell malalt tan ric"

que deia algú a un company de passejada al passar davant la casa número 734 del carrer dels Tarongers, molt poca gent s'entretenia ja a parlar d'aquella desaparició misteriosa que tingué la virtut de tenir l'opinió del país acaparada durant ~~una sèrie de setmanes~~ ^{uns dies} ~~setmanes~~ ^{setmanes}. La gent s'apassionà per altres coses i els diaris, ^{perquè el 6} for a portar lletres grosses de tant en tant davant un crim ^{sensacional}, dedicaren la majoria de les seves columnes a parlar de futbol i de política internacional. Fins els propis parents de Samuel Darsà perderen les esperances, a la fi, de millorar la seva posició econòmica de resultes de trobar el "pobre Oncle Samuel". Tinguéren unes quantes reunions per veure què s'havia de fer. Les primeres -la cosa encara era fresca- foren animadíssimes:

-Es clar, és a la policia que s'ha d'apretar!

-ferè si no n'hem tinguda mai de policia, en aquest país!

-Bé, no ens acalorem!- es podia sentir devegades enmig les discussions suportables per copiosos cops-de-puny damunt les taules.

-Senyor, és que son 753 milions! I és que hi haur'a gent que no farà res, ni tant sols cridar en aquestes reunions, carai!

-Jo proposo donar l'assumpte a detectius particulars.

-D'acord.

-O d'acord, d'acord...!

-Vaja!!

-I és clar! I si els detectius particulars no el troben, tampoc, a l'oncle?! Qui els paga, llavors, els detectius particulars?!

Seguía un silenci angoixós. I acabat aquest petit armistici, tornava a esclatar una petita guerra de crits.

-No és pas pels diners unicament, és porque no hi ha dret que desaparegui un ciutadà i no es trobi, que jo voldria fer quelcom...-deia una vegada en una d'aquelles reunions Emili Vilardell.

-Ja està, ja ho tinc!!- exclamà moments després Eduard Caruso.

tets els ulls, llevat, és clar, els de l'interessat, convergiren damunt la humanitat de l'homònim del millor tenor del món.

-Sí. Ja ho tinc... Per què no el cerquem nosaltres, a l'oncle?

Els parents es miraren mutuament. Era veritat. Tant com s'havia cridat i amb això, tan senzill, no s'hi havia acudit abans.

-Ho trobo encertat. Però per on el cercarem?

-Jo no faig més que proposar una cosa. Que cadascun el cerqui per on vulgui.

I començà un nou debat al voltant l'intervenció del senyor Carusso, de volum infinit. Feu dir, aquest volum, a una de les senyores:

-Ai, Senyor! Jo us juro que si no fos pels 30 milions que em penso que em toquen ni m'hi estaria ni un minut més aquí! Uix!

-Un altre problema, un altre problema!-deïa un dels "Eduard Carusso-No".

Si aquell home tenia bona veu, es callava i, feta la quietut, deïa:

-Les senyores.

-Les senyores, què?!-li contestava una de les assistents.

-Es que elles, que també volen ésser a la part, es dedicaran com un de nosaltres qualsevol, a fer de detectiu?

Era evidentment una cosa que no s'hi havia comptat i l'efecte de l'imprevist en una reunió de gent que crida ha tingut sempre la virtut d'originar una pausa.

-Veiam, a veure si coordinem- digué aprofitant la pausa el primer banquer oficial de Samuel Darsà. Ara tenim les coses així: Som 24 parents oficials, 6 extra oficials, que de tot hi ha...

-No comencem!!-interrompé algú.

...de Samuel Darsà. Som per tant 24 parents i tothom està d'acord en fer 24 parts iguals...

-Jo no!

-Jo tampoc!

-Ni jo!

-...Això ja està entès. Tots fora de vostès tres, però no hi tornem perquè hem cridat molt en aquest punt. Ara bé, aquestes 24 parts les podríem fer sempre i quant les poguéssim fer. Es a dir, perquè vostès tres es puguin enfadar perquè es fassin 24 parts, cal, senyors, diguem-ho clar, que l'oncle ~~es mori~~. *Si mori*

Si no té lloc aquest petit epissodi els 753 milions continuen essent d'ell i no els no n'hi ha 24 de parts, sino que no n'hi ha cap. Es a dir, que per cobrar el que l'oncle s'hagi mort. I cal que no hagi deixat testament fet. I per saber tot això cal trobar l'oncle o veure què s'ha fet d'ell. La policia, encara que des del primer dia estigui sobre la pista, no el troba. Bé, ho repeteixo: el cercarem nosaltres. D'acord, esperint-se, esperint-se... Sembla, però, que hi ha qui té por que hi hagi qui, sense fer ni un pas per trobar o descobrir la sort de l'oncle...

-Això, això, sí, senyor!

...cobri la mateixa part que el que s'ho jugui tot cercant-lo... Un moment, un moment. Es que no hi ha la qüestió de les senyores únicament! Quants som, d'entre la família, que coneixem a Samuel Darsà?!!

-Es Darsà... calia.

-Els anys no han passat en va... però, senyors, hi han retants d'ell i son 753 milions, estimats parents. Ja saben què son 753 milions? Es una població de ¹⁰ quin mil habitants que tingués la gent d'argent! I jo sostinc que a l'oncle el podem cercar i el podem trobar fins i tot sense conèixer-lo! Son masses diners per *se quan ara fare*
cada any més de 75 mil lliures
del tot

deixar-ho córrer!!

-Es podria acordar una prima per qui el trobés...ei, dic jo...

-I de quant seria aquesta prima?

I ja s'hi va tornar a ésser. La familia, després de cridar fabulosament, decidí plegar l'acció conjunta i es començaren accions individuals amb resultats no massa brillants tanmateix. Durant el transcurs de pocs mesos es perderen tres membres de la familia i, al complir-se el primer aniversari de la reunió anterior, eren ~~deixats~~ ^{cis} els familiars que mancaven als seus domicilis sense que ningú pogués donar cap detall respecte ^{seu lloc a partir d'aquell moment} al seu parador...Dos, es bateren, i ~~es~~ ^{alguns} bateren els ~~tres~~, en duel, i, dels que restaven, ~~tres~~ figuràven en la nòmina d'un dels Senadors de mes mala anomenada del país.

-Perdoni, no té pas 753 milions per casualitat?-deien ~~encara~~ molt sovint al veure un foraster d'edat avançada els Darsà que encara circulaven pel carrer.

...?

-Ho sento, senyor, però prefereixo pecar ^{nú} per excés que per defecte...

-Digui...Totseguit, doctor Blanc...~~Agent 676, per servir-le...Escolti...Inspector Bleriot? El doctor Blanc a l'aparell. Li dona la comunicació l'agent 676.~~
Parlin.

-Digui, doctor Blanc..Si, sóc jo mateix. Un malalt? 753 milions? Un moment...
Barongers 649, rectifico, 749. Me'n'ocupo totseguit. Trucaré així que tingui
qualcom a dir-li. Banes tardes.

-Joan!

-Mani.

-Que pugui Blentz *Blentz*.

Un minut més tard Blentz i ~~Rudà dos sub-inspectors~~ ^{es} troben asseguts davant
la taula de l'Inspector de Policia senyor Bleriot.

-Vostè té res urgent?

com a urgent es pot dir que no...

-No, senyor -contesta Blentz -quaranta anys, calb, bigoti, dents postisses i pipa natural-. Jo tinc l'afer de la Taverna Blanca. Suposat tràfec de drogues. Res, una falsa alarma...tot és gent coneguda.

-I vostè, Radà?

Blentz

L'anomenat Radà és un d'aquells homes que tot ho semblen menys sub-inspectors de policia. Podia passar perfectament per un còmic, un fondista, un director

de circ, un fotògraf ambulant...però és sub-inspector de policia. *ni heu vist*

d'ell s'ha de dir que el sempre mullat degut a la pipa de fusta
dit, per la cara i per l'aspecte, que Mark Twain escriuria l'elefant blanc ro-

el sempre verd de fusta posaria a l'elefant en oïfe?
bat i que Colom seria el que posaria la primera pedra dels gratacels americans?

per tal de poder desaparèixer.
-Jo tinc el cas de les joies de la baronessa Marta. Ella, però, està tan convençuda que no les hi trobarem les joies, que, la veritat, no es pot pas, gosaria dir, qualificar d'un afer urgent. A més a més la baronessa ja se n'ha comprades d'altres...Després hi ha l'afer Vidal.

-L'afer Vidal? No recordo ara...

en del
-El del Louvre, aquell que se'n va emportar el quadre més gran de l'establiment.

-I s'ha trobat?

-El senyor Vidal, si. El quadre diu que no el té. Jo puc assegurar, això sí, que no el porta ^{en} al damunt.

-Bé -digué l'Inspector Bleriot - tot això pot esperar. Vostès va, ara, al carrer Tarongers 729. Allà fins fa poc hi havia un vell que estava malalt i ara no hi és.

-On és? -demana Rudà.

-Això és el que vostès m'ha d'aclarir, si poden. Es tracta d'un vell que tenia 753 milions. De moment no puc dir res més. Aquesta nit a les deu portí'm un report. Bones tardes.

ha registrat tot, doncs el capítol d'ell que...
i malalt
regunt al carrer del Tarongers, la
donem el capítol d'ell que regunt unvellu,
portí'm un report.

Acaben de tocar les deu. L'Inspector Bleriot telefona:

-No poden trigar, doctor...un moment... s'ha obert una porta i un agent allarga una carpeta a l'Inspector... Ja el tenim aquí, Doctor...No, senyor, el report. Li faig portar totseguit. Si, senyor, és d'ells. Bona nit.

L'Inspector llegí: *el report d'ella inclou una foto de la*
la Bled, deia. *Perquè no*

"Hem arribat sense novetat al número 729 del carrer Tarongers. El xòfer del *veia que hi havia la pel·lícula hem trobat un cap.*
portava els papers en regla. Ens ha obert, després de trucar, un senyor

encarnat Martori, criat del malalt desaparegut.

-Són la Policia- hem dit.

-~~Al~~ el senyor encara no ha tornat- ens ha respost.

-Quan fa que és fora?

~~85~~
-Els dies.

-Acostumava a passar dies fora de casa?

-Mai. I darrerament estava malalt.

-Molt?

-Molt. Una pila de metges deien que es moriria.

-Qui fou el primer de trobar-lo a faltar?

-Els metges.

-Quan el malalt desaparegué, qui hi havia a l'habitació?

~~Una~~ ~~criat~~ i una infermera.

-No ho entenem.

-Un infermera i ~~una~~ criat.

-I no el vegeren sortir al malalt?

-Ho vegeren i no ho vegéren, senyor.

- I no el va veure sortir al malalt? 2
- Sí però s'hí acompanyat d'un
metge, que no era metge...
- No ho vegeu des... Però
amb a l'habitació
del malalt... però no hi é
i uns dies al parent

Un moment. Anem a l'habitació que ocupava el malalt.

A l'habitació hi havia, quan hi hem entrat, un llit, una petita sorrera, unes quantes canyes, uns pins enans, vuit cadires, tres alfombres, una aranya elèctrica, dotze quadres, d'aquests, onze penjats a les parets i un damunt una cadira. Hem preguntat al senyor Martori qui eren aquells personatges dels quadres, dels sis que reproduïen cares humanes, i quina relació tenien amb el desaparegut. Ens ha contestat que no els coneixia però que probablement es tractava de milionaris com el senyor. *a mi me sembla que algú d'aquells* Veritablement, cap cara de les dels quadres *quadre d'un aspecte de museu, i no sabem* són conegudes nostras.. Hi havia, a més a més, a la cambra, una tauleta plena d'ampolles i capces molt semblants a les que es troben a les farmàcies, -desconeixem, a l'hora de fer aquest reportatge, si entre aquests elements n'hi ha cap que hagi pogut produir la desaparició del malalt-, *caducats* dos sillons de cuir, una taula, damunt la taules unes llibretes de butxaca, de xarol, una biblioteca amb 167 volums, un aparell higiènic, calaixos tancats, uns papers escampats pel sol que, *és què* reconstruïts, han resultat un contracte entre el senyor Samuel Darsà i la companyia de pompes fúnebres "Renaixement". El senyor Samuel Darsà s'havia de morir i "Renaixement" l'havia d'enterrar. Hi havia també una

tarja de visita del corredor de "Renaixement", Pere Llauneta. Al damunt del llit hi havia unes ulleres. El malalt, almenys quan hi hem entrat nosaltres, no era a l'habitació. Segons el senyor Martori, la nit que el malalt desaparegué hi havien a la casa, esperant que es morís, 24 parents. S'esperava a darrera hora, la visita d'un metge foraster. N'arribaren dos. Quan el segon entrà -que segons el senyor Martori es deia igual que el primer- el malalt ja no hi era. Segons l'infermera contà al senyor Martori, el primer metge foraster a l'entrar a la cambra del malalt i visitar-lo, el vell perdé la paraula i l'agafà un tremolor intens. "A vostè li cal caminar" va dir el metge foraster. I li feu fer unes passes per l'habitació. "A veure, una mica més" I sortiren, metge i malalt, i ja no tornaren a entrar. Un dels metges diu que trobà a la poca estona al foraster i aquest li digué que deixessin descansar el pacient una estona que ell l'havia deixat reposant. I quan es decidiren entrar a la cambra del senyor Samuel Darsà, aquest no hi era. Els metges, de moment, tinguéren consulta, que registrem així: "No és rar, per mi" deia un d'ells-Això són sistemes nous. Fatalment, en moltes coses, per més que corrim, a fora sempre ens passaran la mà per la cara...Potser enlloc del repòs que semblava

que li convenia, el mal li fugirà fent exercici i ara l'estan fent tots dos... Sempre he tingut una gran confiança amb els mètodes de curació de l'estranger. El mal és un absurd, l'home ha vingut al món per estar-hi bé, per estar-hi bo, i, com que el mal és una cosa absurda, potser han d'ésser també, qui ho sap, absurds, els mètodes de curació. Fins ara el cor era tingut per intocable i ja sabem què hi ha hagut fins qui l'ha fet variar de tamany i el malalt com si no li haguessin fet res.... Ara deuen tornar... No, són el doctor Blanchart i el doctor Ferrer.

-Reposa? -fue el doctor Ferrer.

-Qui?

-Carai, qui és que ha de reposar, aquí?

-Veureu, doctor, almenys hi ha molta gent que s'ho mereix.

-El malalt, home, el malalt.

-Ha sortit amb el doctor Schwartz.

-Com ha anat això?! Però si el doctor ens acaba de dir que el deixem tranquil,

l'anava sol.

-Jo no l'he vist tornar... A veure...

Segueix el viat sempre Marlón fouc un mlt mlt es que proues l'admonen de la deseporció del malalt

I entraren a l'habitació i el malalt no hi era. I resultà que dels dos metges fo-
 rasters que es deien el mateix nom, Doctor Schwartz, n'hi havia un d'apòcrif que
 sortí amb el malalt. Ací hi ha molts papers. Comunicats de Consolats de varis
 països, que els portaré personalment. Ens hem incautat, també, d'uns llibres ma-
 nuscrits fets, sembla, pel desaparegut. ~~Consultarem els metges. Descobrirem els~~
~~domicilis dels parents del desaparegut.~~ El senyor Martori ha tingut molt d'inte-
 res en que nosaltres mateixos fèssim un registre. Ho hem mirat tot. El malalt
 no ha sortit. ~~Desgraciadament, no sabem on és Rudà. Es deu haver perdut anant~~
~~d'una habitació a l'altra. Hem d'entregar, però, aquest report a l'hora i no ens~~
~~podem, ara, entretenir cercant-le.~~ Entenem que si és qüestió de diners, pot tenir
 el malalt algun dels 24 parents que esperaven que es morís ^dentrà a la casa
 vestit de metge i fent-se passar pel doctor Schwartz. Si veritablement el doctor
 primer entrat era el doctor Schwartz, es pot tractar d'un doctor col·leccionador
 de malalts extraordinaris i el té ell a alguna clínica desconeguda. Dels dos doc-
 tors que es diuen igual o deixaren una tarja amb el mateix nom, un està actual-
 ment a l'Hotel Internacional. Del que se suposa té el malalt no se'n sap res. Hem
 de consignar, per acabar, que també pot haver-se esdevingut que tant el metge que

sortí amb el malalt, com el propi pacient, hagin estat objecte d'un sequestrament i que dintre poc es coneguin les condicions per tornar-los a tots dos. Hem donat ordres a Martori que deixi entrar a tothom que demani per Samuel Darsà i li hem dit que li trametrem un agent que es farà passar per criat de la casa. Els llibres i papers dels desaparegut els portem personalment. Son les deu. Signat: Amb Inspector Blentz"

Mig quart després l'Inspector Bleriot tenia el report de Rudà al davant. Deia: "Ja sap senyor Bleriot, que jo no soc home de lletres. Per mi el malalt és a la casa i no el sabem trobar. Hi deuen haver algunes habitacions trucades perquè jo, seguint-les després de Blentz, m'he perdut i els treballs han estat meus per tornar al lloc on havíem entrat. Es clar, he fet tard però la culpa és del malalt. Qui li fa tenir una casa, per ell tot sol, amb tantes habitacions? Jo, com sempre, sospito de tothom, Del criat, de l'infermera, dels metges -nacionals i estrangers- i dels parents. Tractant-se de diners crec que la gent és capaç de fer els disbarats més grossos. Crec que hauríem de detenir a tothom que ha entrat a la casa durant aquests darrers vuit dies. Signat: Rudà".

~~Minuts més tard, Blantz i Rudà estaven davant l'Inspector Bleriot.~~

-En fi, donem per suposat que el malalt ha desaparegut perquè la casa, ~~Rudà~~,
a més a més de vostè^s l'han regirada metges, criats i 24 parents del malalt.

Ara bé, el primer doctor Schwartz, on se'l pot trobar?

~~-Qui ho sap! -~~ *del domicili del malalt no hi era*
l'actor - lo

-~~Es~~ la nostra feina.. L'Estat ens paga per això. Hi ha unes presons magnífiques
que és una vergonya, després dels diners que s'hi han gastat, que estiguin gai-
rebé buides. Venen forasters, personalitats, i no es poden portar a les pre-
sons noves per manca de concurrència... Hem de trobar al desaparegut per tal de
trobar a qui el va fer desaparèixer. Quanta més gent es pugui agafar, millor.
Entre ells, molt serà que no hi hagi algú que ^{no} hagi fet mal correu... Es una
vergonya, senyors. Repeteixo; una vergonya. Estem a 29 de maig i amb cinc me-
sos hem detingut 27 persones! D'aquestes, 12 passaren dues hores tancad^{es}, 4,
dos mesos, tres s'escaparen i vuit no es poguéren empresonar perquè tenien in-
fluència... Tenim, com saben, una prima per cada ciutadà que agafem i resulti
culpable, i fa tres anys que no n'hem cobrada cap que valgui la pena. Si la Su-

...prioritat ens posa un impost si passem tres mesos sense portar gent a les premses noves, només podrà fer de policia la gent de casa bona.

-Tot això està molt bé, Inspector, però on l'anem a cercar a n'aquest doctor Schwartz?

-El ha cap descripció d'aquest home?

-Sí. Abric fosc, ulleres, bigotí negre, barret gris, estatura mitjana, nas més aviat gros, accent marcadament estranger...

-En fi, quelcom hem de fer. Preveig que serà un cas sonat. En primer lloc: nota a la premsa: "estem sobre la pista". Segon: Es passarà un avís a tots els doctors i l'anomenada ordenant que ens avisin cada vegada que visitin un malalt amb més malalties que del compte; tercer: ~~s'intervindran totes les propietats i dipòsits bancaris d'aquest senyor.~~ Els Bancs que ens avisin així que hi vagi algú a fer operacions que tinguin alguna referència amb el desaparegut... Familiars dels desapareguts, quants?

-Vint-i-quatre.

-Procurint-se les adreces. Es visitaran repetidament en moments que no pensin en res. Es posarà en joc la Secció Especial... Visitaran les cases paletes, elec-

221
tricitistes, flequers. I prenguin nota: S'instruirà a la gent de fronteres i ports.
Es posarà en servei la Secció Femenina per veure els detectius particulars què
fan. ⁴ I les telefonistes de totes les centrals, que quan sentin el nom de Sa-
muel Darsà, que escoltin la conversa... Tenim una ocasió per tallar en sec la
campanya que se'ns fa de que no servim per les coses que hauriem de servir. Se-
gur que la gent de diners agafarà por i cada dia tindrem murga amb la Superiori-
tat. Endavant. Vostès cuidin que es fassi tot això que he dit, i depressa. Jo
~~ara parlaré amb el Doctor Blanc,~~ i veuré què es pot treure d'aquest plec de pa-
pers que m'heu portat.

I l'Inspector Bleriot passà uns dies llegint i repassant els papers de Samuel
Darsà. El quart dia trucà per telèfon a l'Administració de Correus.

-Aquí Inspector Bleriot. Bon dia tingui. ^{el meu dia} Em pot dir, ~~de tres dies~~ ençà si s'ha
rebut res adreßat al senyor Samuel Darsà? ~~Probablement es tractaria d'algun~~
~~certificat procedent de l'estranger...~~

-Un minut, senyor Bleriot... Què, no s'ha trobat el milionari?

~~-Una de les coses que pot haver passat és que l'hagin enviat per correu~~ ?

- Si no s'ha enviat per correu

... Deu per ara no hi ha res

-No hi ha hagut cap certificat. Aquesta nit reuniré els carters i li podré dir si s'ha portat correspondència ordinària ultimament al domicili del senyor Darsà.

-Perfectament. Gràcies. Ara escolti'm bé: Tota mena de correspondència que d'ara endavant es rebi a nom de Samuel Darsà, vostè la reté i la fa portar ací. Li faig portar una nota per escrit totseguit. Bones tardes... Ah! Un moment... Així que hagin trobat Samuel Darsà vostè serà un dels primers a saber-ho...

-Oh, gràcies, gràcies Inspector.

-No es mereixen... Un altre moment, Administrador: Quan cobren els seus carters?

-Quan cobren?

-Si, quant cobren!

-666 amb 66.

-Igual que els nostres sub-inspectors... doncs si algun dels seus carters troba el desaparegut ja sap on portar-lo. Bones tardes. *ja li pot dir que ompli amb diversos papis dubles.*

i d'El Fumal

Els dies que seguien foren testimonis d'aquelles edicions d'"El Vent", de les presentacions de ciutadans al domicili de Samuel Darsà portant tota mena de possibles malalts desapareguts, ^{de les darreres edicions venint de 24 percent} i del curs i la fi que tingué el fet més ^{del malalt milionari} ~~sensacional de l'any~~. Els pocs parents ^{gran} del ~~pobre~~ milionari que encara menjaven i dormien cada dia, anaven pel món amb la impressió que es porta a dins quan s'ha estat a punt de treure una rifa de consideració i no s'ha tret per una d'aquestes raons: o per haver errat de tres o quatre números o per haver perdut el bitllet agraciat.

Es portà a cap tot, i més, allò que l'Inspector Bleriot havia dit que s'havia de fer (Blentz i Rudà), i quan s'hagué portat a cap tot i els dos sub-inspectors ^{es diu a l'Inspector Bleriot} ~~informaren al seu superior~~ que no s'havia pogut trobar ni el milionari ni el doctor Schwartz, l'Inspector Bleriot es limità a dir:
-Ja m'ho pensava.

I passaren ~~els~~ anys. Ningú es recordava ja de la desaparició del vell malalt i milionari. El món seguia el seu curs. La gent festejava, es posava malalta, feia comerç, viatges, criatures, parla^{va} de guerra, ^{noves trojes i catenilles}... I, un dia, l'Inspector Bleriot tingué per telèfon aquesta conversa amb el Cap Superior de Policia, Dr. Blanc:

-El Doctor Blanc?

-Sóc jo mateix.

-Aci Inspector Bleriot. Bon dia, Doctor. Recorda, ara deu fer ~~els~~ anys, la desaparició d'un tal Samuel Darsà, milionari...

-Sí, aquell senyor que encara no s'ha trobat...

-Just. Tinc tota la història al damunt la meua taula.

-Amb ell?

-No, però se on és.

-You, en veritat, segestrat?

-Sí, senyor. L'autor de la desaparició fou Angus Mc Pherson Oliver, un canadenc

*del qual he rebut
una carta*

que es feu passar, durant mitja hora, pel Doctor Schwartz, de París.

- I aquest Angus Mac Pherson.

que me parla d'ell
- Acabo de rebre una carta d'ell contant el segestrament i fi de Samuel Darsà.

Si vol, junt amb altres coses relacionades amb tot l'afer les hi porto quan li plagui.

- L'espero, Inspector. Jo i un bon cafè.

- Fins ara, Doctor Blanc. Bon dia.

